

Uvodnik

Bogdan Vidmar

Totalitarizma ne more premagati totalitarizem

Islamizem je svetovni proces, saj njegovi borci prihajajo iz okoli 100 držav, več tisoč borcev tudi iz držav EU, nekaj tudi iz Slovenije. Pred Božičem, 16. decembra 2014, smo bili priča pokolu 132 nedolžnih otrok v mestu Pešavar, ob pakistansko-afganistanski meji. V Nigeriji je Boka Haram v preteklem letu umorila okoli 10 tisoč ljudi; v prvih dneh januarja 2015 že 2000. Ne smemo pozabiti na nekaj milijonov pregnanih ljudi v Iraku, Siriji, Nigeriji in drugod po svetu. Toda noben zgoraj omenjeni genocid ni tako mobiliziral Evropejcev kot atentat v Parizu, ko so teroristi ubili urednika, več karikaturnistov tednika "Charlie Hebdo" in dva policista, ki sta varovala uredništvo tednika, skupno je bilo ubitih 12 ljudi, 7 ljudi pa je bilo ranjenih.

Te dni potekajo demonstracije proti temu nasilju teroristov nad novinarji satiričnega časopisa, ki se jih po navedbah medijev udeležuje okoli milijon in pol ljudi, med njimi tudi okoli 50 državljanov; med temi so tudi slovenski predsednik vlade Miro Cerar in zunanji minister Karl Erjavec. Več kot milijonska množica se združuje pod geslom *Jaz sem Charlie*, geslom, ki se pojavlja tudi v drugih evropskih mestih. Se lahko kot kristjan s tem geslom strinjam? Tednik Charlie Hebdo je v javnost dal karikature, ki so žalile verska čustva kristjanov, muslimanov in drugih verskih skupnosti. Če to prenesemo na razmere v Sloveniji: se lahko strinjamo z "umetnostjo", ki v naročje brezjanske Matere Božje položi podgano?

Je rešitev le v tem, da policija najde in spravi v zapor nekaj teroristov, ki zagrešijo taka dejanja, kot so jih teroristi v Parizu? Je rešitev res samo v tem, da nismo preplašeni in da smo pozorni na nevarnosti, kot te dni ponavljajo najvidnejši politiki? Ali pa bi bilo potrebno misliti še na kaj drugega? Tudi na spoštovanje verujočih in na versko svobodo! Brez ukrepov, ki bodo tudi novinarjem postavili določene okvire, se bodo jutri in pojutrišnjem gotovo našle nove skupine teroristov, ki bodo izvedle še veliko večje teroristične napade. Na 10 tisoče policistov in vojakov pa bomo plačevali zato, da se bomo "počutili" varne, čeprav vemo, da nismo varni; kvečjemu bomo v prihodnje pod večjim nadzorom; še bolj se bo zmanjšala naša zasebnost.

Do Mohameda in islama sem kritičen, toda norčevanja iz Mohameda in vere ne odobravam, kakor tudi ne norčevanja iz Božje Matere Marije in iz Jezusa. Pokojni podraški župnik, Otmar Črnilogar, je zapisal: "Nihče še ni slišal, da bi kdo rekel žal besedo nad Mohamedovo, Konfucijevo, Hitlerjevo, Stalinovo materjo, tudi ne nad Judežovo materjo. Koliko jezikov pa je obrekovalo in koliko peres je omadeževalo Jezusovo mater"! Je svoboda res v tem, da se nekateri lahko norčujejo iz religije in so pri tem nedotakljivi, da je dovoljeno nekaznovano širiti karikature na račun Mohameda, papeža ali katerega koli drugega verskega voditelja? Mar ni to laicistični totalitarizem, ki se znaša nad vsem, kar je sveto? Se strinjamo s trditvijo, ki te dni mobilizira milijonsko množico: "Demokracija mora biti sposobna norčevati se iz vsega, sicer je ogrožena naša svoboda"?

Ne odobravam nasilja islamskega totalitarizma, toda to še ne pomeni, da me lahko vključite v vrste laicističnega totalitarizma in se strinjam z norčevanjem iz religije.

/ str. 2

ČEDAD Gledališče Ristori

Letos že 52. Dan emigranta

Na praznik Svetih treh kraljev je bil v gledališču Ristori v Čedadu že 52. Dan emigranta, ki ga vsako leto pod pokroviteljstvom občine Čedad prireja Slovenska kulturno gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij. Dan emigranta je največji praznik Beneških Slovencev, saj je to praznik pesmi, glasbe in življenja Slovencev videmske pokrajine.

Tudi letos se je v gledališču Ristori v Čedadu zbralo veliko število Slovencev iz Beneške Slovenije, iz Kanaške doline, Terske doline in tudi Rezije, ki na Dan emigranta razmislijo svoj vsakdanjik, predvsem pa spregovorijo o svojih načrtih.

Letošnja govornika sta bila Ivano Strizzolo, predsednik paritetne komisije med državo in deželo Furlanijo Julijsko krajino, in Bruna Dorbolo, ki je spregovorila v imenu slovenskih organizacij iz videmske pokrajine.

V imenu občinske uprave iz Čedada je prisotne že petič zapovrstjo pozdravil župan Roberto Balloch, ki je poudaril predvsem izjemen pomen praznika izseljencev, kar beneški praznik Dan emigranta je. Zaželel si je tudi, da v prihodnje ne bi bilo več izseljevanja iz Beneške Slovenije, poudaril je dobre odnose s sosednjo Slovenijo in se zavzel še za izboljšavo sodobnih

evropskih integracijskih procesov.

Tradicionalno novoletno srečanje Slovencev iz videmske pokrajine, ki je pred 52 leti nastalo na pobudo beneških kulturnopolitičnih delavcev, da bi se srečali in izmenjali voščila z izseljenci, ki so se iz tujine vračali domov za božične in novoletne praznike, je minilo v znamenju govora Brune Dorbolo, ki predseduje Inštitutu za slovensko kulturo v Špetru. Govor Brune Dorbolo objavljamo v celoti na drugi strani našega tednika.

Italijanski parlamentarec Ivano Strizzolo, ki je kot predsednik paritetne komisije med italijansko državo in deželo FJK spregovoril v imenu vlade, je prisotne pozdravil najprej v slovenskem jeziku, nato pa jim je zaželel, naj nadaljujejo s trmastim vztrajanjem na beneški zemlji, saj je to območje po njegovih besedah bogato predvsem zato, ker je narodno raznoliko. Izpostavil je dobro sodelovanje s Slovenijo in poudaril, da ima sedanja Renzijeva vlada do Beneških Slovencev poseben obzir, predvsem pa se je zavzel za tako družbo, ki bo omogočala mladim Beneškim Slovincem, da bodo ostajali doma, na svoji zemlji in se ne bodo več odseljevali v svet.

Res je, tako je povedal Strizzolo, da je Beneška Slovenija na robu italijanske države, a prav tako je res, da se

tu gradijo novi evropski odnosi, ki slonijo na bogastvu različnih narodnosti in na plodnem sodelovanju. Slovenska narodna skupnost v Beneški Sloveniji je zanj bogastvo in dodana vrednost naše dežele in vse Italije.

Dan emigranta pa je od vsega začetka tudi praznik slovenske beneške kulturne dejavnosti in tudi letošnji kuturni program Dneva emigranta je bil zanimiv, saj sta zaigrali glasbeni skupini BK Evolution in Blue Fingers, ki sta presenetili z živahnostjo in svežino, kakršni najdemo malokje pri nas.

Predsednik goriške SSO Walter Bandelj ter deželne SSO Drago Štoka z gospo skupaj s poslancem DZRS Danijelom Krivicem, predstavnikom Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudijem Merljakom in konzulko RS v Trstu Eliško Kersnič Žmavc (foto JMP)

Ob koncu Dneva emigranta v Čedadu je bila spevoigra *Kraljica Vida*, ki jo je po besedilu Alda Klodiča uglasbil David Klodič. Scenografijo je napisala Luisa Tomasetig, režiserka pa je bila Elisabetta Gustini.

Praznika se je udeležilo več slovenskih in italijanskih politikov, bližnjih županov z obeh strani državne meje, med njimi so bili tudi italijanska parlamentarka Serena Pellegrino, predsednik deželnega sveta Furlanije Julijske krajine Franco Iacop, slovenski poslanec Danijel

Božič, Republiko Slovenijo pa je predstavljala predstavnik Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudi Merljak, prisotna je bila tudi konzulka RS v Trstu Eliška Kersnič Žmavc, Svet slovenskih organizacij so zastopali predsednik Drago Štoka, goriški predsednik Walter Bandelj, predsednik za Beneško Slovenijo Giorgio Banchig in številni drugi.

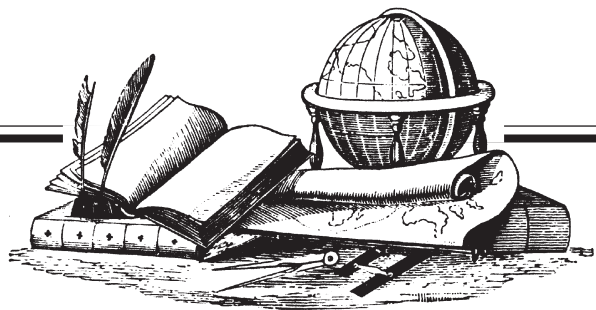
Jurij Paljč

Življenjski jubilej

Kaplan
v Škedenju pri
Trstu g. Dušan
Jakomin
je pred kratkim
praznoval
90. rojstni dan

11

ČEDAD - DAN EMIGRANTA Govor Brune Dorbolo'

“De tala naša mikenav-velika slovenienska družina bo še rastla!”

Dobar dan, san vesela videt tarkaj judi, zak tuo priča, de šele nam je ušeč se srečat, se poguorit, se zmisnit na naše judi po sviete an usi kupe se troštat use te narbuoše za telo našo mikano-veliko slovensko družino.

Zahvalin autoritete an parjatelje, ki donas tle pričajo, de nas majo par sarcu.

Jest žejejen usien vam no srečno nove lieto z našo staro slovensko

donas, zak jutre bo prepozno.

Se na more pustit use na ramanah tistih, ki po dolinah, v slovenskih društvah an zborah že lieta an lieta dielajo za stuort živiet slovenski jezik an kulturo. Rata de vičkrat se čujejo sami an zapuščeni. Zatu sedan liet od tot smu se vsi kupe usednili oku ne mize an se je rodil Institut za slovensko kulturo od Videnske provinče. Smo misinli, de kupe bomo buj močni an de buj vesok bo

težkuo bota vidli kje drugje, an za otvoriteu so nam dal visok patronat Predsednik Republike Italije, Napolitano an Republike Slovenije, Pahor.

Projekt Jezik-Lingua je konču otuberja pa s financiarno pomočjo naše dežele, SMO šele raste. Za napri misnemo ga diet v mriežo s Tersko dolino, Rezijo an Kanalsko dolino.

No rieč, ki že dugo želejemo an misnemo, de bi blu pametno nardit, je drug evropski projekt, ki bi meu odpriet našo multimedialno okno na Soško dolino.

Donas apeliramo na slovenske an deželne institucije za, de bojo podpirale naš projekt, ki odpre še ne vrata za kupe rast s parjatelmi Soške doline, s kerim že dugo dielamo.

Drugi evropski projekt, v kerim Institut diela, je Zbor Zbirki, kjer je vključenih 10 partnerju an zbiera an promovira privatne an družinske zbirke od Kanalske doline do Nediških dolin na italijanski strani an od Jesenic do Goriških Bard na slovenski strani.

S telimi projekti smu nardil an liep korak na tisti pot, ki peje do tistega turističnega razvoja, od kerega že 40 liet čujemo guorit. An smu tud dokazal, kuo se more an s kulturo konkretno pomat prist do tistega socialnega an ekonomskega razvoja, brez te kerega zgubimo našo te barguorš bogatijo: naše te mlade, naše pametne, močne an pune dobre voje mlade, ki naše doline potrebujejo kot ajarja za zelene an zdrave živiet.

Za tuole prosin autoritate, ki nas imajo par sarcu, naj skarbijo ne samuo z liepmi besedmi pa s konkretnim pomaganjan.

Z našin dielan smu pokazal, kuo usaka pomuoč, ki jo dobimo, je nucana za zbuoštat naše doline an za čast cele dežele.

Vemo, de nas je na malo an de živimo streseni po brezieh an po dolinah. Pa prosim naše amnistatorije, priet ku nas pustit utopit tu laško muorje, v kerim na bo ubedan skarbeu za nas, naj misnijo na nu institucijo, ki bo združevala kamune, kjer Slovenci živijo.

Vsi kupe bomo dielal za, de tala naša mikenav-velika slovenienska družina bo še rastla zdrava, močna an v mieru na nje zemlji.

naš glas, an misnili smo pru, zak glas Instituta je paršu do Europe. Za pet liet smo vodil europski projekt Jezik-Lingua tuk naši partnerji su slovenska manjšina v Italiji an Italiani d'Istria, Univeze iz Kopra, s Trsta, z Vidna, Ca' Foscari iz Benetk an še druž.

5 liet tardega diela s Kanalske doline do Kopra za, de s institucionalno podpuoro an s financiarno pomočjo Evrope naši judje bojo nimar buj ponosni njih jezikovne bogatije an za dat temu, ki želeje, možnost jo ljeuš spoznat.

Naša skarb je tud dat nazaj teli zemlji nje mest, ki v zadnjih stuo liet ujske an naspruotna politika su gledale zbrisat.

Tle se srečajo an se miešajo te narguorše kulture an jezikovne družine Evrope, tle judje se spoznajo an se zastopejo, takuo na sred Evrope moremo pokazat, kaj je prava integracija med narodi. Če niesta še nič vidli an čul od projekta Jezik-Lingua, pridita v Špietar, na SMO bota mogli spoznat duščo an poslušat glas tele zemje.

SMO je kiek takuo posebnega, de

Bruna Dorbolo' (foto JMP)

besiedo, z besiedo, ki je glas tele zemje že vič ku 1300 liet an šele priča, duo smo.

Slovenska besieda je preživela takuo na duzin samuo na ustah nje judi an kar su ju začel čefat, par ognjišč smo jo varval. Na duzin zaparta se je ošibkiela, adne besiede su šle gor po nap an su se zgubile, pa kar smu vidli, de je zmanjkovala usa muoč, smu uagal v vartac jo usadit, de z nje koranino se sama omočneje.

Takuo 30 liet od tot se je rodila dvojezična šuola! Od naše šuole na kor nič reč, de smu uagal pru, pričajo otroc an družine, de smu pametno dielal, priča ciela Europa, ki hvale tol šuolo an jo kaže ku "eccellenza".

Žalostno je, de dvojezična šuola je samuo za Nediške doline an okolje an de slovenska besieda v Terskih dolinah, v Rezij an Kanalski dolin šele težkuo preživi skor samuo na ustah nje judi an v pisimah tistih, ki s sarcan guorijo. Cajt je de usi tisti, ki imajo dužnuost dielat za rešit an obogatiet, kar je dobrega po naših dolinah, zavihnajo rokave an očistijo pamet. An naj skarbijo

S 1. strani

Totalitarizma ...

Pridružujem se vedno večji množici, ki sporoča, da noče biti Charlie. Zanimivo je, da mantra "Jaz sem Charlie" in ideologijo, ki stoji za tem, širijo mediji, ki kritičen odnos do islamskega fundamentalizma razglašajo za islamofobijo! Prav je, da mediji opozarjajo na islamofobijo, toda potrebno je razlikovati med islamofobijo in kritiko islama. Veliko ljudi na svetu doživlja s strani muslimanov grožnje zaradi "bogokletstva", mnogi so, podobno kot Asia Bibi, v zaporih. So vse te obtožbe bogoklet-

stva res bogokletstva? V laični državi bi moral imeti vsakdo pravico povedati svoje mnenje, toda v komunikaciji ni pomembna le vsebina, pomemben je tudi potek in način komunikacije.

Iz atentata v Parizu se lahko naučimo, da vsak bralec, gledalec ali poslušalec določeno sporočilo dojema po svoje in ne nujno tako, kot ga je dojemal tisti, ki je določeno sporočilo oblikoval. Morda celo verjamem, da je umetnika, ki je v naročje brezjanske Matere Božje položil podgano, pri tem res

prešnil umetniški navdih, toda zame, ki sem katoličan, je bila to žalitev.

Menim, da je vzkliranje "Jaz sem Charlie" prav tako brezglavo početje, kot je brezglav islamski terorizem. Niti prva niti druga drža ne omogoča medsebojnega spoštovanja, miru in pravičnosti. Rešitev ni v tem, da se proti enemu totalitarizmu borimo z drugim totalitarizmom. Rešitev je v tem, da začnemo dojemati najgloblje hrepenenje vsakega človeškega srca. Naj se še tako močno sprenevedamo in do onemoglosti opravičujemo naše totalitarizme; resnica je, da si vsakdo želi biti ljubljen in spoštovan. Novo smer nam lahko pokazeta le Ljubezen in Usmiljenje.

Svet okrog nas

NOVI GLAS

Pomemben obisk v Gorici

Slovenski dijaki so se izkazali pred ministrico Stefania Giannini

Obisk goriške šolske stvarnosti je pustil šolski ministrici Stefani Giannini prav gotovo poseben pečat, za katerega so za-

služni predvsem dijaki in dijakinje slovenskih šol. To lahko brez večjega sramu pove- mo, saj so bili ravno oni tisti, ki so s predstavitvami učno-vzgojnih programov in specifik predstavljali ti- sto posebnost, ki je tipična za naše kraje. S tem nočemo nikakor dati manjše vrednosti predstavitvam, ki so jih ponudile goriške višje šole z italijanskim učnim jezikom. Tako na srečanju, na katerem so se predstavljali liceji, kot na tistem, na katerem so bili na vrsti tehnični zavodi, smo slišali veliko zelo zanimivih projektov in izkušenj. Samo slovenske višje šole pa so zna- le ministrici Gianninijevi prikazati delovanje, ki upošteva specifičnost meje, jo presega in iz tega črpa nove razvojne priložnosti za biližnjo prihodnost. V tem smislu gre pohvaliti Kristjana Visintina (licej P. Trubar), Sanjo Vogrič (znanstveno-tehnološki licej) ter Sofijo Semolič in Lucijo Lango (zavoda I. Cankar in Ž. Zois) za kakovostne predstavitve šol, kar je v svojem po- segu podčrtala tudi sama ministrica Gianninijeva. Poleg dijakov so slovenske šole za-

stopali še vodja slovenskega deželnega urada Igor Giacomini, ravnateljici Elizabeta Kovic in Sonja Klanjšček, predsednika dveh zavodskih

upravičena, saj iz leta v leto raste zanimanje za slovenski jezik tudi pri italijanskih družinah in samo slovenske šole ne morejo nositi celotne-

svetov Marjeta Kranner in Julijan Čavdek ter vodja tajniške službe Maja Peterin.

Goriški obisk ministrice za izobraževanje, univerzo in raziskovanje Stefanie Giannini je nastal na pobudo nekdanje ravnateljice in sedanje senatorke Laure Fasiolo, ki jo je podprl tudi senator Alessandro Maran. Potekal pa je v treh delih, v katerih je ministrica srečala dijake licejev in tehničnih zavodov ter spoznala goriško univerzitetno stvarnost. Pozdrave ministrici so prinesli tudi predstavniki Dežele FJK, Pokrajine in Občine Gorica ter deželnega šolskega urada.

Ministrica Stefania Giannini je z zanimanjem sprejela poziv s strani podpredsednice Pokrajine Gorica Mare Černic in pokrajinskega predsednika SKGZ Livia Semoliča, da se tudi na italijanskih šolah uvede kurikularen pouk slovenskega jezika. Potreba je namreč

ga bremena.

Resnici na ljubo moramo dodati, da je podoben poziv že izrekel deželni tajnik SSk Damijan Terpin leta 2010, ki je ravno tako požel zanimanje takratnega tržaškega prefekta Alessandra Giacchetti.

V zvezi z obiskom šolske ministric Stefanie Giannini se je oglašil tudi pokrajinski predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj. Na senatorja Fasiolovo in Marana je naslovil pismo, v katerem se jima zahvaljuje za pozitivno prizadevanje, obenem pa ju sprašuje, kako to, da SSO, ki je enakovredna krovna organizacija in zakonsko priznana, ni bila povabljen na tako pomemben dogodek. "S senatorko Fasiolovo sva se že pogovorila in sedaj je jasno, da je prišlo do napake pri Primorskem dnevniku ali pri Semoliču", nam je v krajši izjavi zaupal Bandelj.

Juč

Povejmo na glas

Je stopnjevanje konflikta še obvladljivo?

Napad na pariški tednik Charlie Hebdo in še drugi napadi so nas postavili pred neusmiljeno dejstvo: v teku je vojna, ne sicer takšna, kot jo poznamo iz svoje preteklosti, a vendar je vojna. Vojna, ki se ne odvija samo na območju Iraka in Sirije, kjer dviga zastavo Islamska država, ampak prihaja tudi k nam, v osrčje Evrope. Prihaja na poseben način. To niso armade, niso tanki, niso letala, to so posamezniki, ki ne nazadnje živijo tukaj, pa so se zaradi skrajnega pojmovanja vere odločili, da se pridružijo svojim bratom tam daleč, kjer divjajo spopadi. In dovolj je izvesti nekaj krvavih atentatov in zgodi se ti- sto, kar s seboj prinese vsaka vojna. V ljudi, v vse nas vcepi strah, da se napadi lahko ponovijo, in to kjer koli ter kadar koli. In ta strah je želja osrednje volje skrajnega islamizma po načelu, če je vojna v naših krajih, naj bo še v vaših, kjer je naših bratov veliko in ogromno, v Franciji npr. kar šest milijonov. Večina med njimi gotovo ni pripravljena izvajati terorističnih akcij, toda strah v nas prišepetava, naj se ne čutimo varne, in strah vsako stvar neskončno poveča. In prav tega strahu ne bi smeli v preveliki meri poslušati, sicer si bomo zagrenili tukajšnje življenje s policijskimi in vojaškimi kontrolami, s sumničeni vseh vrst in pregonom vseh tistih, za katere ne bomo dvakrat ali trikrat prepričani, da niso naši sovražniki. Tudi bi se morali resneje zamisliti in ugotoviti, da vojaški posegi, čeprav zelo daleč od nas, s svojimi posledicami segajo v naše

kraje. Nismo namreč vedno varni pred vojna- mi, kadar te potekajo drugje, in to še posebno velja za odnos z muslimanskim svetom, s katerim kot zahodna civilizacija ne moremo in ne moremo najti pravega dialoga in obratno. Upoštevati bi nadalje veljalo možnost, da bi mirna večina ljudi muslimanske vere res lahko pričela rojevati vse več skrajnežev, če bi ostale sedanje usmeritve soočenja med t. i. zahodno in islamsko civilizacijo takšne, kot so. Kajti kar se dogaja danes v boju z Islamsko državo in napadi v Parizu, je vojna, vojna v pravem pomenu besede, in ker je v sedanjem času vse globalno, je tudi vojna globalna: isti konflikt se dogaja na različnih in med seboj oddaljenih prizoriščih. Ob tem je veliko vprašanje, kakšen bo v prihodnje v Evropi odnos do priseljencev in pribežnikov. Trenutno je, recimo, vsaj zadovoljiv, a že brez napada v Parizu ni manjkalo politikov trde roke kljub pozivom papeža Franciška, naj Evropa pribežnike in priseljence primerno sprejme. Toda v vzgledni državi, kot je Švedska, prihaja do napadov na mošeje, situacija je torej resna. V interesu razvitega sveta je tudi odločnejša skrb za mlado generacijo, ki nima pogojev za pot v prihodnost, kar utegne marsikoga iz nje- nih vrst zavesti v skrajni protest. Najusodnejše pa je, kot že rečeno, da z muslimanskim svetom ni pravega dialoga in da se bo dvom vanj lahko okrepil in na stežaj odprl vrata jeziku vojne in vsakršnega nasilja.

Janez Povše

POGOVOR Gianni Torrenti, deželni odbornik za kulturo, šport in socialo

Ne izvajamo revolucij, temveč reformo, ki naj ovrednoti kakovost in meritornost

Rimska vlada je pred Božičem odobrila finančni zakon za leto 2015, v katerem so tudi sredstva za izvajanje določil zaščitnega zakona 38/01. Prav v tem je pomembna novost in deželni odbornik za kulturo, šport in socialo Gianni Torrenti je sprejel naše povabilo, da spregovori o novem sistemu financiranja za slovensko narodno skupnost v FJK in še o nekaterih drugih pomembnih temah.

Parlament je sprejel finančni zakon, v katerem se na Deželo FJK prenese celoten znesek, ki zadeva izvajanje 8., 16. in 21. člena zaščitnega zakona 38/01. Ste s tem določilom zadovoljni? Seveda. To je bil skupen predlog, ki ga je soglasno sprejela deželna posvetovalna komisija. Lahko bi ostalo vse po starem, vendar bi ostajal del sredstev na postavki za javne uprave neizkoriščen in bi ga izgubili. Sedaj imamo pravi sistem. Dežela pa najbolje pozna območje in konkretne potrebe, ki se lahko v letih spreminjajo. Ta prožni sistem nam bo omogočil, da bo en del sredstev fiksen, drugi del pa bo na razpolago, da lahko posežemo na enem ali drugem področju glede na potrebe. Vemo namreč, da so nekatere slovenske ustanove v težavah, npr. Družba za založniške pobude, ki izdaja Primorski dnevnik, in še nekatere druge, kar bo verjetno privedlo do dodatnega posega.

Kolikšen je ta znesek? Prejeli bomo 9.200.000 evrov. Sicer smo upali, da bo vsota 10.000.000 evrov. V tem smislu si bomo še prizadevali, da bo prišlo do povečanja.

Ali je pri tem kakšna nevarnost, da bi sredstva za izvajanje zakona 38/01, namenjena javnim upravam, šla organizacijam in društvom ter bi se tako ustvarilo drugačno razmerje?

To vprašanje moramo obravnavati drugače. Javne uprave po desetih in več letih bi morale imeti stalno zaposleno osebje za izvajanje zaščitne zakonodaje oziroma za tolmačenje, prevajanje aktov in za dvojezična okenca. Nerazumljivo je, da se za to koristijo le sredstva iz zakona 38/01 in po vrhu vsega ne v celoti. Drugi problem je, da osebje, zaposleno s sredstvi iz zakona 38/01, opravlja tudi zadolžitve, ki niso v zvezi z zaščitno zakonodajo. Obstajata torej dva problema: sredstva niso v celoti uporabljena in uporabljena sredstva se namenjajo v druge namene. Sredstva za javne uprave so neke vrste zagon, da se usposobi osebje za dvojezično poslovanje, ki bi ga morale javne uprave zaposliti in stabilizirati. V prihodnje bomo lahko izkoristili deželno reformo za krajevne javne uprave, čeprav je deležna kritike, ter centralizirati upravljanje storitev za dvojezično poslovanje. Potrebujemo namreč kakovostno prevedene mo-

dele in terminsko usklajene prevode javnih aktov. To pa bo lažje urejeno v medobčinskih unijah, kjer bo delalo več uslužbencev in bodo to lahko koristile tudi tiste občine, ki niso v območju izvajanja zakona 38/01, vendar na njihovem ozemlju živijo Slovenci. S tega vidika bo reforma lahko razširila uporabo slovenskega jezika in ovrednotila vse tiste zaposlene kadre, ki razpolagajo z znanjem slovenščine.

Kakšno vlogo bo pri tem imela deželna posvetovalna komisija in kaj vi pričakujete od nje?

Ne bo velikih novosti, komisija pa bo imela večjo odgovornost pri razdelitvi, in to sem si tudi osebno želel. Za leto 2015 smo namreč odločili, da bodo zveze razdeljevale sredstva srednje-majhnim društvom. Pripravili bomo pravilnike, po katerih bomo lahko merili učinkovitost prejetih sredstev oziroma, če je bil učinek za slovensko narodno skupnost sorazmeren s prejetim prispevkom. To pa bo lahko tudi privedlo do spremembe odstotka pri razdelitvi. Komisija je bila v preteklih letih naravnana precej konservativno, sedaj moramo postopoma - in podčrtam postopoma - uvajati drugačne načine. Ne izvajamo revolucij, ampak reformo, ki naj ovrednoti kakovost, meritornost in tudi možnost, da glavne organizacije ponudijo smernice za prenovo in reorganizacijo celotnega sistema. Za naslednji dve leti imamo namreč zagotovljena sredstva, zato je to pravi čas za reforme, ker ne bomo pod pritiskom krčenja in bomo lahko delali bolj sproščeno. Upam tudi, da bo-

predujma.

Ker gre za nove zadolžitve z ravnanjem z javnimi sredstvi, bodo uradi odbornišva nudili zvezam oporo oziroma neke vrste tehnično-posvetovalno pomoč na začetku izvajanja te nove zadolžitve? Ste že kaj pripravili?

Imamo že model, ki ga upora-

blja ZSŠDI, in ta bo izhodišče, na katerem bomo začeli. Nadaljevali bomo postopoma, tako da bomo pripravili pravilnik za obračun v dogovoru z zvezami. Nočemo, da bodo zveze opravljale delo deželnih uradov, želimo narediti korak naprej, da se financirajo večji, skupni projekti med društvi in se tako dvigne kakovost delovanja. Seveda bodo zveze pri tem popolnoma avtonomne. Ta način uveljavljamo za vse prispevke, ne samo za tiste, namenjene jezikovnim manjšinam. Politika majhnih prispevkov vsem je mimo in nov način bo še posebno primeren za mlade, saj je potrebna tudi generacijska zamenjava.

Doseči moramo bolj artikulirano ponudbo, pri tem pa upoštevati krajevno specifično, ki se razlikuje med mestom in vasjo. Veliko pomoči je bilo namenjene večjim ustanovam, kot sta Primorski dnevnik in Slovensko stalno gledališče. Kaj pa za manjše ustanove oziroma društva, ki so pomembna za krajevno stvarnost? Kako lahko tudi ta pridejo do izredne pomoči, če se znajdejo v težavah?

Nikoli nismo nobenega "pustili na cedilu" in manjše ustanove so zmeraj prejemale iste vsote. Menim, da je pri tem zgrešena analiza stanja. Ni res namreč, da imata npr. Slovensko stalno gledališče in DZP več denarja. Več ali manj so sredstva ostala ista in po mojem mnenju majhna društva ne potrebujejo prispevkov, ker

delujejo na prostovoljni ravni. Nujno pa je, da postane delovanje bolj racionalno in manj drago. DZP, ki izdaja Primorski dnevnik, ima vedno manj denarja, za kar je odgovorna država, ki je skrčila prispevek iz sklada za izdajateljske dejavnosti za 1.000.000 evrov in 100.000 evrov deželnih sredstev ga ne more nadomestiti.

zila razpoložljivost, da se zadeva reši še pred februarjem oziroma v čim krajšem času. Ne glede na to, kdo je kriv za tako situacijo, je zgrešeno tako nadaljevati. Upravni odbor SSG mora odražati celotno skupnost in vse obiskovalce gledališča. Sami odborniki občutijo pomanjkanje predstavnika SSO, kar je še posebno pomembno za širši kulturni pogled.

V deželnem finančnem zakonu ste skladu za slovensko manjšino namenili 50.000 evrov za slovenske šole. Zakaj ste se odločili za tako namembnost?

Slovenske šole že razpolagajo s sredstvi iz zakona 38/01. Na podlagi opozoril prof. Ksenije Dobrila in drugih šolnikov smo ugotovili, da se pojavlja problem kakovosti slovenščine. Zaradi tega smo dodelili ta sredstva projektom, ki ciljajo na sodelovanje med slovenskimi šolami v deželi FJK in slovenskimi obmejnimi šolami v Sloveniji. To lahko služi za izboljšanje kakovosti slovenskega jezika dijakov ter za večje sodelovanje med učnim osebjem z obeh strani meje.

Nov zakon o reformi krajevnih uprav predvideva v IV. poglavju, v členih 21 in 22, tudi ustanovitev Zborov jezikovnih skupnosti za Slovence, Furlane in Nemce, ki živijo v deželi FJK. Kaj deželna uprava konkretno pričakuje od teh organov, ob upoštevanju, da imamo Slovenci na podlagi deželnega zaščitnega zakona 26/2007

Nočem poplitvitve politično-kulturne razprave, želim pa si bolj učinkovito upravljanje.

že posvetovalno deželno komisijo in zbor slovenskih javnih upraviteljev?

Ta nova telesa nimajo zakonodajnih pristojnosti in jih ureja določila iz zakona 482/99. Z njimi želimo poudariti statutarno posebnost naše dežele, ki sloni na jezikovnih manjšinah. Ti zbori bodo kraj razprave in predlogov za pristojne organe. Na tak način bodo imele jezikovne manjšine, ki so večkrat premalo upoštevane, večji pomen in župani se bodo lahko soočili s to tematiko. Za furlansko in nemško skupnost je to pomembna novost.

Za Slovence je drugače in v začetnem osnutku je bilo to novo telo v nasprotju z že obstoječimi organi. Zaradi tega je bil potreben amandma deželnega odbora, da se je zadeva uredila. Če bomo znali dobro delati, to gotovo ne bo dvojnik, v nasprotnem primeru pa obstaja ta nevarnost.

Po poldrugem letu vodenja deželnega odbornišva za kulturo, šport in solidarnost kako ocenjujete odnos do slovenske narodne skupno-

sti v FJK? Imate pri tem kakšno posebno željo?

Slovensko narodno skupnost poznam že dolga leta in sem zelo zadovoljen z opravljenim delom. Našel sem dobro razpoložljivost za delo, čeprav so še nekatere, sicer upravičene bojazni pred novostmi. Pričakujem več poguma za nove oprijeme, od katerih bo celotna skupnost imela več koristi. Želim si tudi več usklajenosti v odnosu do Slovenije. Prepričan sem namreč, da čim večja je enotnost med državnimi in deželnimi ustanovami ter slovensko manjšino, tem večji bodo tudi rezultati v odnosu do Slovenije.

Na začetku decembra ste se neformalno srečali s predsednikom slovenske vlade Mirom Cerarjem in z njim spregovorili o bilateralnih odnosih in čezmejnem sodelovanju. V bližnji prihodnosti naj bi prišlo tudi do srečanja med slovenskim predsednikom vlade in deželno predsednico Deboro Serracchiani. Katere bodo najpomembnejše tematike tega srečanja?

Slovenija je država in torej moramo najprej počakati na srečanje med predsednikom Mirom Cerarjem in predsednikom Matteom Renzijem. Istočasno ali potem lahko računamo na srečanje z našo predsednico Serracchianijev. Povečati želimo bilateralne odnose, še posebno na ravni gospodarske izmenjave. Ta je začela rasti v prvih mesecih 2014, nato pa se je težnja upočasnila. Za to je bilo nekoliko krivo stanje v naši deželi, nekoliko pa je bilo odvisno od zamenjav na političnem vrhu v Sloveniji. Imamo več odprtih področij, kot npr. stoletnico 1. svetovne vojne in novo programsko obdobje Interreg Italija-Slovenija. Možnosti je precej in pri tem želim pohvaliti našo ambasado v Ljubljani, ki je v tem smislu zelo aktivna.

Glavna pozornost bo usmerjena v infrastrukturo in gospodarske odnose. Od tega bo imela koristi tudi kultura, pri tem imamo v pripravi sodelovanja med SSG in gledališčem Rossetti z gledališko stvarnostjo v Ljubljani.

Kakšni so glavni cilji, ki jih v letu 2015 želite doseči na področjih, ki zadevajo vaše odbornišvo?

Za leto 2015 imamo v programu izvajanje deželnega zakona za kulturo in torej pripravo pravilnikov. Dokončali bomo zakon za kulturno dediščino, ki je verjetno še bolj pomemben, saj je bil pred Božičem odoben dekret Franceschini, ki isto zadevo ureja na državni ravni. Deželni zakon bo tako usklajen z državnim zakonodajno. Zadolžen sem tudi, da smo 10 milijonov evrov namenili za izboljšanje kulturnih infrastruktur. Druga pomembna točka zadeva socialno; tu želimo, da se ne bi več obravnavalo vprašanje priseljencev pod pritiskom izrednih razmer. Potrebujemo načrtovanje, saj bo problematika priseljencev še nekaj časa prisotna in zaradi tega se moramo primerno pripraviti. Velik pomen bo imel premik schengenske meje na Hrvaško ob koncu leta 2015 ali na začetku 2016. Ko se bo to zgodilo, bomo lahko vprašanje narodnih manjšin in priseljencev obravnavali skupaj s Slovenijo in Hrvaško.

Julijan Čavdek

Vatikanist Marco Politi pred nedavnim gost Središča Veritas v Trstu

Frančišek sredi volkov

Dne 24. aprila 2005, ob začetku svojega pontifikata, je Benedikt XVI. na Trgu sv. Petra prosil množico: "Molite zame, da ne bi iz strahu zbežal pred volkovi"! Zdelo se je, da gre za priložnostno frazo, retorični vzdih. Nismo imeli pojma, koliko drame se je skrivalo in napovedovalo v teh besedah. Še manj, da bo našega vrhovnega pastirja boj z volkovi zelo utrudil in pripomogel k temu, da bo 28. februarja 2013 ob 20. uri abdiciral ter zapustil Petrov sedež. Toda, papežev odstop ni bila kapitulacija pred volkovi, pač pa njegov zadnji in najhujši udarec po njihovih glavah. Zdaj vsi vidimo, da volkovi v Cerkvi so in da so si nekateri uredili svoje brloge kar za vatikanskim obzidjem.

S temi besedami se je g. Branko Cestnik oglašil v svojem blogu mesec dni po izvolitvi nadškofa iz Buenos Airesa Jorgeja Maria Bergoglia za Petrovega oziroma Benediktovega naslednika. V svojem navajanju g. Cestnik analizira temeljne značajske lastnosti, ki tako ali drugače zaznaujejo Bergogliovo poslastvo. Naj navedemo še en citat iz omenjenega bloga:

Pred nekaj dnevi je neki duhovnik iz Buenos Airesa dejal, da je šokiran, nad kakšnimi zadevami smo v zvezi s papežem Frančiskom šokirani v Evropi. Da noče rdečih čevljev in zlatega križa? Jasno. V bizantinskih čevljih in dragi opravi on ne bi bil več on. Da se je po svoji škofiji vozil z metrojem in avtobusom? Jasno. Saj je vendar škof, ne pa bankir ali politik. Skratka, argentinski opazovalec kot da nam pravi: "Halo, Cerkve je vendar večja od Evrope. So še drugi slogi biti škof, ne samo evropski. Z Bergogliom ste se tega preprostega podatka, zgleda, v Evropi le začeli bolj zavedati".

Zdi se namreč, da so se Bergogliovega osebnega etosa kaj kmalu zavedali vatikanski volkovi, nekdanji in novi, ki so se takoj po njegovi izvolitvi začeli grozeče zbirati okrog njega: ni nam še znano, ali jih bo nekdanji argentinski kardinal znal ukrotiti, kot je to znal asiški svetnik, po katerem papež nosi ime. "Dejstvo je, da smo priča takemu zgodovinskemu premiku, kakršen se v zgodovini pojavi vsakih 20 oziroma 30 let", je glede revolucionarnega zanosa, s katerim je papež Frančišek začel prenoviti cerkevne ustanove, dejal poznani vatikanist Marco Politi, ki je bil pred nedavnim gost Središča Veritas v Trstu, da bi predstavil svojo zadnjo knjigo z zgovornim naslovom 'Francesco tra i lupi. Il segreto di una rivoluzione' (Frančišek med volkovi. Skrivnost revolucije – Laterza).

Primus inter pares

Marco Politi je eden izmed najglobljih poznavalcev vatikanskih dinamik; le-te spremlja že več desetletij. Bil je sedemnajst let vatikanist dnevnika La Repubblica, pred tem je bil dopisnik iz Sovjetske zveze.

Napisal je več knjig, v katerih pretresa aktualne premike italijanske verske skupnosti, skupno s slavnim ameriškim časnikarjem Carlom Bernstainom pa je sestavil znano biografijo papeža Janeza Pavla II. V knjigi 'Joseph Ratzinger. Kriza papeževanja' je pisal o možnem odstopu Benedikta XVI.: novinar je to storil eno leto, preden

je naslednik Janeza Pavla dejansko zapustil svoj položaj!

"Benedikt XVI. je svojo potezo, ki ima za Cerkev zgodovinske razsežnosti, utemeljil bodisi zaradi visoke starosti bodisi zaradi naglih

se je Cerkev nahajala v kočljivem položaju, ki so ga povzročili spori med visokimi cerkvenimi dostojanstveniki, škandal pri poslovanju vatikanske banke IOR, afera Vatileaks". Kardinali so zato hoteli za novega papeža osebo, ki bi znala probleme rimske kurje ustrezno rešiti. Predvsem pa niso hoteli, da bi nemškega papeža nasledil italijanski: to kaže na vpletenost italijanske Cerkve v vatikanski zadevah.

Frančišek je začel takoj pometati z nekaterimi umazanimi dinamikami, ki so preveč časa podtalno koval politiko Svetega sedeža in predvsem rimske kurije. Z imenovanjem avstralskega kard. Pella na čelo Sekretariata za gospodarstvo je Frančišek uspešno vnesel transparentnost v vatikanske finančne loge (banka IOR, ki je vedno slovela zaradi nečistih poslov, je bila v tem vidiku deležna temeljitih analiz, ukinili so sporne tekoče račune in ustanovljena je bila preiskovalna komisija proti reciklaži), prekinil je z vplivno-

Papež nas je spomnil, da mora rimski škof svojo vesoljno-voditeljsko službo opravljati na manj monarhičen in absolutističen način po načelu, ki ga je sv. Peter zaupal v dediščino svojim naslednikom: to je biti primus inter pares.

sprememb današnjega časa. Njegova gesta je bila ponižna, pogumna in daljnovidna", je dejal Politi. Benedikt je namreč odpravil dogmo

o večnem papeževanju in tako potrdil dejstvo, da je "Jezus Kristus sam in edini vodja vesoljne Cerkve". Ta vidik je povsem soroden Frančisku, ki je nadaljeval na poti desakralizacije Petrovega sedeža in papeško poslanstvo utemeljil kot sinergično dejanje, ki naj se opravlja v kolegiskem vzdušju. Spomnil nas je, da mora rimski škof svojo vesoljno voditeljsko službo opravljati na manj monarhičen in absolutističen način po načelu, ki ga je sv. Peter zaupal v dediščino svojim naslednikom: to je biti *primus inter pares*.

Dejansko je Frančišek zmedel svojo kardinalsko volilno bazo, saj se je takoj lotil reform tudi glede osrčja cerkvenega etosa, to je verske doktrine.

Frančišek kot Janez XXIII.

Politi je v svojem izvajanju jasno poudaril, da je papež Frančišek v dvajsetih mesecih krepko presegel pričakovanja konklava, ki ga je izvolil. "Ob Benediktovem odstopu

stjo, ki ga je Vatikan doslej imel na italijansko izvršno oblast (in zlasti na Italijansko škofovsko konferenco), bolj smotno je začel upravljati

Marco Politi

cerkveno imovino, ki naj bo še prej kot gospodarski namenjena milostljivi dejavnosti, in okreplil je boj proti duhovščini, ki je bila vpletena v spolne zlorabe nad otroki. Politi je prepričan, da je bil glede teh vidikov Jorge Mario Bergoglio še kar uspešen.

Zataknilo pa se je na drugih področjih, zlasti doktrinalnem.

Konklave je namreč želel, da bi naslednik Benedikta XVI. gojil večji dialog s škofovskim kadrom in da bi na bolj neposreden način izkazoval svoje pastoralno poslanstvo. Frančišek pa je krepko presegal ta pričakovanja, "podobno, kot je to storil Janez XXIII.: nihče si ni predstavljal, da bi ta papež leta 1962 na vrat na nos sklical tako pomembno zborovanje – koncil", je dejal Politi.

Dejansko je Frančišek zmedel kardinalsko volilno bazo, saj se je takoj lotil reform tudi glede osrčja cerkvenega etosa, to je verske doktrine. "Takoj je odprl dialog z nevernimi in jih vključil v skupno razglabljanje odnosa, ki ga človek in njegova odgovornost imata do pojmov dobrega in zla. Po mnenju papeža Frančiska Cerkev ni neka bi-

rokratska ustanova, ki zviška usmerja življenje sveta: Cerkev je v njegovih mislih borbena organizacija, ki ponuja svojo pomoč neštevim ranjenecem na vojnem bojišču našega vsakdana: in razdejanost družbe je občutiti predvsem na Zahodu", je dejal Politi in dodal Frančiskovo potezo, s katero je v duhu petrinske kolegialnosti nekaj mesecev po izvolitvi ustanovil komisijo, v kateri bi osem kardinalov (med temi je bil že omenjeni Pell) evidentiralo vrsto najnujnejših posegov, ki jih mora biti Cerkev deležna. "Zanimivo je, da Frančišek ni oblikoval te skupine po svoji podobi, saj je vanjo vključil tudi cerkvene dostojanstvenike, ki so mu miselno zelo različni: na tak način je bil intelektualen razpon ekipe čim bolj širok".

Usodna sinoda?

Dejansko se je razkol med papežem Frančiskom in rimsko kurjo ter 'ortodoksno' vejo kardinalskega zbora povečal ob nedavni sinodi, ki je razpravljala o družini. "Papež je spremenil sam koncept tovrstnega snidenja. Od hladnega, skorajda akademskega srečanja je Frančiskova sinoda postala prostor dialoga, kraj, kjer so verniki poklicani, da neposredno povedo, kaj mislijo glede nekaterih življenjskih vprašanj". V tem vidiku so že svojčas pripravili vprašalnik s tridesetimi vprašanji, ki naj bi ga posamezne škofije po svetu kapilarno predstavile župnijskim svetom. A tudi v zvezi s tem ni šlo tako gladko, kot je papež želel. Po nekaterih državah so namreč škofije objavile vprašalnik kar na splet, drugod pa je razprava v zvezi s tem občuteno manj.

V pričakovanju usledkov vprašalnika, ki jih bodo obravnavali čez leto dni na novi sinodi, je treba omeniti žgoče polemike, ki so sledile nedavni sinodi oziroma usklajevanju njenih dokumentov oktobra. Politi se je zaustavil ob vsebinskih razlikah med vmesnim dokumentom snidenja, ki je vnašal spremembe na področju razumevanja ločitve in ponovne poroke, položaja homoseksualnih parov in splava in dokončnem besedilu, ki pa je tolmačenje omenjenih moralnih in etičnih vprašanj vzporejal s cerkveno tradicijo.

Volkovi so strnili vrste

Novinar je navedel primer pomembnega škofa iz Kazahstana, msgr. Athanasiusa Schneiderja, ki je gladko dejal, da bi bilo sprejete vmesnega dokumenta za Cerkev smratno dejanje, za apostolski sedež pa blamaža. "Če si periferni škof, kakršen je Schneider, upa s

takimi besedami frontalno napasti papeža, pomeni, da se naslanja na jasno izrisano mrežno sinergijo visokih cerkvenih dostojanstvenikov, ki načrtno zavirajo reformatorski zanos papeža Frančiska. Politi je navedel še primer ameriškega kard. Georgeja, ki je v neki izjavi ugotavljal, da "papež govori lepe stvari, ki pa se težko držijo skupaj".

Še bolj zgovoren pa je primer skupine petih kardinalov (Gerharda Ludwiga Müllerja, Carla Caffarre, Raymonda Lea Burkeja, Walterja Brandmüllerja in Velasia De Paoli-

sa), ki so še pred sinodo izdali knjigo z naslovom 'Vztrajati v Jezusovi Resnici': gre za pravi manifest proti možnosti evharistične daritve ločencem in ponovno poročnim parom. S tem so se jasno postavili zoper stališča papeža in kard. Kasperja, ki glede tega vprašanja zahteva milostljivo ravnanje.

Dejansko se papež Frančišek zavzema za to, da bi Cerkev osvobodil togosti glede norm, ki so jih sinodalni očetje že načeli leta 1980 na tedanji sinodi za družino. V še postkoncilskem duhu so papeža Janeza Pavla II. prosili, naj se prouči dejanje pravoslavni Cerkva, ki so ponujale možnost obhajanja ločencem. "Poljski papež pa njihovim željam ni ugodil", je dodal gost.

Skratka, znotraj Vatikana in izven njega se zedinja močna koalicija proti Petrovem nasledniku, kar dokazuje tudi podtalno nasprotovanje načelnikov škofovskih konferenc (zlasti italijanske). "Ni nam znano, kako se bo iztekla sinoda prihodnje leto, gotovo je le to, da je papež Frančišek danes v rimski kuriji, le dvajset mesecev po izvolitvi, že v manjšini", je grenko pristavil Marco Politi.

IG

Bratstvi Frančiskovega svetnega reda na Kapeli

Jaslice, ki združujejo obe Gorici

Na nedeljo Jezusovega krsta, 11. januarja, je bila vsa Goriška ovita v meglo. Pozno popoldne se je po vlažnem in deževnem dnevu zjasnilo in nepričakovano je pokukalo tudi plaho sonce. Tako je lahko lepa množica italijanskih in slovenskih vernikov s simboličnim romanjem na staro božjepotno svetišče na Kapeli na najlepši način podoživela preprostost in lepoto jaslic, kakršne je prvi zasnoval asiški ubožec leta 1223. Tradicionalno bratsko srečanje, ki sta ga tudi letos organizirali bratstvi Frančiskovega svetnega reda (FSR) iz Gorice in Nove Gorice, se je začelo v ulici Cappella, na italijanski strani pod kostanjeviškim gričem. Kostanjeviški župnik p. Tomaž je z uvodno mislijo pozdravil prisotne, med katerimi sta bila tudi goriški nadškof Carlo Redaelli in koprski škof Jurij Bizjak. Msgr. Redaelli se je spomnil lanskega skupnega romanja dveh bratstev v Greccio, pa tudi svojega romanja v Sveti dežel, kjer so se spomnili, da je bil sv. Frančišek v času vojne in nasilja tudi tam pričeval miru.

Goriški nadškof se je spomnil tudi "laičnega pohoda", ki je v istem času potekal v Parizu v prisotnosti številnih oblastnikov; tudi tam so hodili za mir, "ki je za nas Božji dar". S svečami in baklami v rokah so se navzoči odpravili na pot ter ob rožnem vencu, prebiranju odlomka Frančiskovega življenjepisa Tommasa da Celana, prizorčkah in pesmih podoživeli frančiskansko liturgijo o prvih živih jaslicah iz Greccia. Po poti so se srečali s pastirji, ki so se gregli ob ognju, s tremi modrimi in, tik ob svetišču, z živimi jaslicami, kjer so se otroci radi zadržali tudi ob stajici z ovčkami. Srečanje ob jaslicah združuje obe Gorici, je v cerkvi dejal p. Tomaž. Msgr. Bizjak je v homiliji poudaril, da se reke Božje milosti stalno pretakajo in so nam na razpolago. Vsi smo Božji sinovi, nad katerimi ima nebeški Oče veselje, in med sabo bratje in sestre. To je preprosta in lepa novica, ki nam jo pribljuje božični čas. Bog želi biti "eden izmed nas".

Kostanjeviška cerkev, umetniški in duhovni biser vse Goriške, je bila nabito polna ljudi dobre volje, kar je vedno razlog za veselje, je na koncu s hvaležnostjo dejal predstavnik italijanskega bratstva. "Božje Dete nas združuje in kliče, da delamo skupaj", je dodal njegov slovenski kolega. Poklicani so, da bi bili v tem aktivni in ustvarjalni: "To je naša velika odgovornost, da skupaj z vsem žarom delamo dobro za Cerkev in svet, da bi ga spremenili".

(več fotografij na www.noviglas.eu)

Vatikan: 22. december 2014

Biti kristjan pomeni misliti to, kar je v Kristusu Jezusu! (Papež Frančišek)

Ob tradicionalnem sprejemu za člane rimske kurije je imel papež Frančišek nagovor. Najprej je poudaril: "Telo rimske kurije je dinamično, ker ne more živeti brez hrane in skrbi. Ne more živeti, če se ne ohranja pri življenju, osebnostno, in poskrbi za redni odnos s Kristusom. Če se kak član kurije vsak dan ne hrani s to hrano, bo kmalu postal birokrat, formalist in mladika, ki se posuši"! Nato je v svoji "diagnozi" naštel petnajst bolezni, ki se ne nanašajo samo na rimsko kurijo, ampak tudi na druge vodstvene strukture v Cerkvi, kot so redovi, škofije, pa tudi župnije same.

Prva bolezen je bolezen tistih, ki si ne želijo prenovitve in izboljšanja. Dogaja se, da je kdo gospodar in misli, da je nad vsemi. Izvor te bolezni je "hiperkompleks izvoljenih", ki vidijo v Cerkvi samo svojo podobo, ne vidijo pa podobe drugih. Zdravilo za to bolezen je v milosti, da se čutimo grešniki in da se zavedamo, da smo samo nekoristni služabniki, ki naj bi naredili to, kar je treba narediti. (Lk 17, 10)

Druga bolezen je MARTALIZEM – imenovana po sv. Marti -. Pretirana dejavnost, ko zanemarjajo najboljše del (Lk 10,38-42). Obvezen je čas počitka, moramo pa tudi poskrbeti, da preživimo del časa tudi s sorodniki in najbližjimi, da spoštujemo praznike, ki so čas duhovne in telesne okrepiteve.

Tretja bolezen – DUHOVNA in MISELNA OKAMENELOST. V to obolenje zapadejo tisti, ki imajo kamnito srce in so med potjo izgubili notranjo vedrino. (Apd 7,51-60) Ti ne znajo več jokati z žalostnimi in biti veseli z veselmi. Biti kristjan v resnici pomeni biti odprt.

Četrta bolezen – BOLEZEN PRETIRANEGA NAČRTOVANJA. V to bolezen padeš, ko ti je lažje in bolj udobno ostajati v nespre-

menjenem položaju.

Peta bolezen – SLABA KOORDINACIJA. Ko člani niso v medsebojnem občestvu..., so kot orkester, ki proizvaja samo še šum, ker njegovi člani ne sodelujejo in ne živijo "duha ekipe". "Ko stopalo ukazuje roki: ne potrebujem te". Ali roka glavi: "To ukazujem jaz"!

Papež Frančišek

Šesta bolezen – DUHOVNA OBLIKA ALZHEIMERJE VE BOLEZENI. Sem spadajo tisti, ki so pozabili na zgodovino odrešenja in na "PRVO LJUBEZEN!" (Apd 2,4) – in pozabili na prvo srečanje z Gospodom in so preveč odvisni od svojega trenutnega razpoloženja, svojih strasti in "kapric".

Sedma bolezen: - TEKMOVALNOST in NEČIMERNOST – Sem spadajo vsi tisti, ki imajo za prvi cilj svojega življenja krog in barvo obleke, z vsemi mogočimi našitki. Pozabljajo na sv. Pavla: "Ne delajte ničesar ... iz praznega slavoheleja, ampak imejte v poniznosti drugega za boljšega od sebe..." (Fil 2,1-4) Ta bolezen povzroča, da postane človek lažnivec in živi v lažnem mysticismu in lažnem miru.

Osmo bolezen: BIVANJSKA in

DUHOVNA SHIZOFRENOST - To je bolezen tistih, ki živijo dvojno življenje. Ki je sad hinavščine ... Zapustili so pastoralno delo, se omejili na birokracijo in tako izgubili stik z resničnostjo in s konkretnimi ljudmi...

Deveta bolezen: BOLEZEN OPRAVLJANJ (Radio baba) To so osebe, ki se voditeljem priljujejo

iz koristoljubja, da bodo nagrajeni, privilegirani ... Sem spadajo strahopetci, ki nimajo poguma, da bi spregovorili odprto in se tako obnašajo zahrbtno.

Deseta bolezen: OBOŽEVANJE PREDSTOJNIKOV - Vsi, ki upajo, da bodo nagrajeni, če nadrejene hvalijo. To so ljudje, ki trpijo za karizmom, oportunizmom, saj častijo ljudi in ne Boga. (Mt 23, 8-12)

Enajsta bolezen – BREZBRIZNOST DO DRUGIH – Lahkomiselno uživajo ob napakah drugih, namesto da bi jim pomagali.

Dvanajsta bolezen: MRTVAŠKI (pogrebni) OBRAZ. To so osorni in mračni ljudje, ki razkrivajo strah in negotovost. Apostol mora biti vljuđen, vesel, navdušen. V okolju mora širiti nalezljivo veselje!

Trinajsta bolezen: BOLEZEN KOPIČENJA STVARI. To so tisti, ki svojo praznino polnijo z materialnimi dobrinami, ne, ker jih potrebujejo, ampak zato, da bi se počutili bolj gotove; tekajo, načrtujejo ... Pozabljajo pa, da s seboj ne bodo odnesli nič od tega.

Štirinajsta bolezen: BOLEZEN ZAPRTIH SKUPIN. Tudi ta bolezen se začne z dobrim namenom, sčasoma pa človeka usuznji in postane kot rak. Povzroča veliko hudega in veliko škandalov.

Petnajsta bolezen: POSVETNI DOBIČEK IN POSVETNA DUHOVNOST. To nastane tedaj, ko svoje služenje spremenimo v vladanje, vladanje pa v trgovanje, da bi zaslužili (se uveljavili) in imeli čim več (tudi čim več podrejenih!) Ti ljudje so za dosego lastnih ciljev sposobni obrekovati, jemati dobro ime drugim in za dosego svojih ciljev uporabljajo vsa razpoložljiva sredstva, tudi medije. Zanje je najpomembnejše, da so v središču pozornosti.

Verjetno v zgodovini Cerkve ni še noben papež tako jasno in odločno govoril o stranpoteh, ki jih zapaža v samem vodstvu Cerkve, istočasno pa je opozoril, da te napake so tudi po raznih redovih in predvsem po župnijah, ki so Cerkve v malem. Odkrito priznajmo, da je vse to napisano tudi za nas, za naše župnije in tudi oltarne občestva, da bi iz njih izkoreninili vse tisto, ki ni dobro, in skušali resnično zaživeti kot skupnost Kristusovih bratov in sester. Na nas samih pa je, ali bomo to uresničili.

Ambrož Kodolja

Kratke

Razstava jasic v Vipavskem Križu

S prirčnim kulturnim programom je bila v soboto, 20. decembra, v Vipavskem Križu odprta 4. razstava jasic. Program je povezovala gospa Irma Krečič Slejko, ki je tudi poiskala in prebrala nekaj zanimivih odlomkov o jasicah iz slovenske literature. V začetku je jaslice blagoslovil domači župnik, provincial kapucinov pater Vlado Kolenko. Prislunili smo slovenskim božičnim pesmim kvarteta, ki je bil sestavljen prav za to priložnost. V njem so prepevali Alenka in Egon Stopar, Helena Brataševac in Bogdan Vodopivec. Skozi zgodovino

jaslic nas je popeljala diplomirana likovna pedagoginja Silva Karim. Navzoče je pozdravil tudi predsednik Krajevne skupnosti Vipavski Križ Harij Bat. Ob koncu je zaigral nekaj božičnih pesmi še godalni kvintet v sestavi Zala Červ, Ajda Lemut, Katja Pirjavec, Samo in Alma Fučka. Odprtje se je končalo s tradicionalno skladbo Sveta noč.

Letošnjemu povabilu na razstavo se je odzvalo kar 46 razstavljalcev, nekateri od njih razstavljajo tudi po več jasic. Razstava je mednarodna, saj svoje jaslice letos že drugič predstavlja tudi brat Oreste iz kapucinskega samostana v Gorici. Jaslice so zelo zanimive in izdelane iz raznovrstnega materiala, kamna, gline, lesa, tekstila, kostanjevih vej in korenin, ter upodobljene na slikarskih platnih. Razstavo so popestrile še jaslice, ki so jih krajani Vipavskega Križa postavili ob svojih domovih. Jasličarji so pravi umetniki in prav je, da svoje umetnine pokažejo na takih in podobnih razstavah. S tem bogatijo sebe in obiskovalce. Razstava je bila zelo obiskana in pohvaljena, kar potrjujejo zapisi v knjigi spominov.

Iz beležke goriškega nadškofa

Goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli bo v četrtek, 15. januarja 2015, ob 9.30 v Sesljanu maševal v domu za ostarele Stuparic; ob 20.30 se bo udeležil srečanja "Dentro la Parola" (V besedi), ki ga organizira škofijska mladinska pastoralna v dvorani Aurora v Červinjanu. V soboto, 17. januarja, bo ob 15.30 v župniji sv. Nikolaja in Pavla v Trzicnu na srečanju za moderatorje in tajnike pastoralnih svetov; popoldne bo prisoten na prazniku "Ragazzi Caritas" v Vilešu. V nedeljo, 18. januarja, bo ob 10. uri maševal v goriški župniji Srca Jezusovega, nakar se bo udeležil srečanja pastoralne enote; ob 18.30 bo v Krmnu, kjer bo vodil slovesno slavo v svetišču Rosa Mistica ob koncu molitvene osmine.

Svetovni dan sredstev družbenega obveščanja

Sporočati družino, ki je prednostno okolje srečanja v zastojnosti ljubezni bo tema 49. svetovnega dneva sredstev družbenega obveščanja, ki bo potekal 17. maja 2015 in nadaljuje lanske letošnje temo Sporočanje v službi pristne kulture srečanja. Vsebinska je usklajena z dvema sinodama o družini. Cerkev se mora danes spet naučiti pripovedovati, kako je družina velik, dober in lep dar. Pri tem je poklicana najti način, kako izraziti, da zastojnost ljubezni, ki si jo ponudita ženin in nevesta, približuje vse ljudi k Bogu, saj usmerja pogled na pravo resničnost človeka ter odpira vrata v prihodnost, v življenje. Svetovni dan sredstev družbenega obveščanja se obhaja na priporočilo številnih škofov z vsega sveta na nedeljo pred praznikom binkošti (letos 17. maja). Papeževa poslanica za dan sredstev družbenega obveščanja bo objavljena 24. januarja, na god sv. Frančiška Saleškega.

Molitev ruskega vojaka

Na vseh frontah so nastajali najrazličnejši zapisi, med njimi so tudi zapisi o Bogu kot tudi razne molitve. Mesečnik Pravoslavje je prinesel zapis ruskega kmečkega fanta, ki je padel na fronti v spopadu z Nemci. Preden je odšel na fronto, je napisal na listič svoje doživetje Boga in ga shranil v žep. Verjetno je bil njegov soborec tisti, ki je ta listič shranil, in tako je njegova vsebina prišla na dan leta 1970, sedaj pa so jo tudi objavili. Glasi pa se tako:

Poslušaj, o Bog!
V svojem življenju nisem niti enkrat govoril s teboj,
ampak danes želim praznovati.
Že kot otroku so mi povedali, da ne obstajaš.
Jaz – idiot – sem jim verjel.

Nikoli nisem občudoval tvojih del,
to noč pa sem iz topovskega daljnogleda
zapazil zvezdno nebo.
Obstal sem ob zvezdnem siju.
V istem trenutku sem doumel,
kako strašna je moja prevara.

Ne vem, o Bog,
če mi boš pomagal,
vendar verjamem, da me ti razumeš.
Nenavadno ni, da se mi je sredi te
grozote vojnega pekla
priказala Luč in sem te odkril!

Nimam ti kaj povedati.
Srečen sem, da sem te spoznal.
Opolnoči grem na fronto.
Vendar me ni strah.
Ti me vidiš!

Ambrož Kodolja

Ob bok napadu v Parizu Obsojam napad, a nisem Charlie

Moramo reči, da je bilo v času zadnjih praznikov dogajanje precej pestro in vidimo, da se nismo zaman oglasili glede napadov na jaslice po svetu, glede na to, da se je nekaj zelo podobnega in hudega zgodilo tudi v Štandreu. Dva islamska skrajneža sta oni dan na muslimanom žaljive vsebine časnika *Charlie Hebdo* odreagirala s kalašnikovkami. Najprej bomo seveda dejali in ponovno odločno zatrdili, da ne moremo tolerirati tovrstnega nasilja, toliko, da bo jasno. Bomo pa skušali iti h koreninam tega, kar se je zgodilo. Ob tem strašljivem dogodku se pridružujemo tistim komentatorjem, ki so na dan potegnili govor papeža Benedikta XVI. v Regensburgu, kjer je bilo rečeno, kako je treba reagirati, tudi v primeru, da branimo svoje versko prepričanje ali svoje ideje: "Ne delovati v skladu z razumom, je proti naravi Boga". Za nas kristja-

ne se takoj postavi vzporednica, da je nerazumno delovanje tudi proti naravi človeka, saj verujemo, da smo ustvarjeni po Božji podobi in sličnosti. Zato je treba

Častni papež Benedikt XVI.

jasno obsoditi in nevtralizirati vse tiste, ki za širjenje svoje gospodovalnosti uporabljajo nasilje in orožje, ki tako ubijejo vsa kogar, ki jim pride na muho.

Protirazumno delovanje teh in drugih islamskih skrajnežev, torej, ki ga je treba jasno obsoditi, po drugi strani pa tudi, kar so dejali tudi nekateri drugi veliki časniki, kakršen je *Financial Times*, velja obsoditi tudi "satiro brez meja", za katero bi tudi lahko dejali, da je protirazumna. "Je suis Charlie" za nas ne velja in ne more veljati. Charlie Hebdo ni branitelj svobode tiska in izražanja ravno zato, ker pri svo-

pridemo do protislovja, saj bi se potemtakem tudi napadalca na francoski satirični časnik lahko izgovarjala na svobodo izražanja, ko sta svobodo svoje veroizpovedi izrazila z avtomatskimi puškami. Ratzingerjeva "odgovorna svoboda", ki jo je ponovno poudaril v knjigi *Luč sveta* – svoboda mora vedno imeti neke okvirje. Tudi humorizem in satira tako potrebuje pravila, saj lahko mejo dobrega okusa hitro preidemo, odvisno od tega, kaj rečemo, kako to rečemo, in glede na to, kdo je tarča našega pisanja. Za humorizem je treba biti inteligentni, kakor je tudi treba vselej imeti spoštovanje do tistega, iz katerega se šalimo. Res, vsaj minimalno spoštovanje do bližnjega se pričakuje. Treba je upoštevati, da so nekatere tematike določenim ljudem ali skupinam ljudi vsaj kolikor toliko svete ali pri srcu. Gre enostavno za dober okus, ki ga tako primanjkuje tudi v slovenskem prostoru. Zadeva je potem zelo enostavna – ali pri nekom dober okus je ali pa preidemo na povzdignjeno posmehovanje in blatenje bližnjega, ki ima drugačno prepričanje od našega, neupoštevajoč vrednote in osebe.

Andrej Vončina

Kratke

V četrtek pod lipami predsednica NSi
Ljudmila Novak

Prvo Srečanje pod lipami v letu 2015 bo ugriznilo v kislo jabolko politične slike v Sloveniji. Protagonistka večera, ki bo v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v četrtek, 15. januarja, ob 20. uri, bo predsednica Nove Slovenije Ljudmila Novak.

Pred mesecem in pol so jo na kongresu stranke delegati potrdili na predsedniškem mestu, na čelu stranke je torej začela svoj tretji mandat. V pogovoru s časnikarko Eriko Jazbar bo osvetlila vlogo Nsi-ja v slovenskem Državnem zboru in v slovenskem političnem prostoru, pa tudi odnos do Cerarjeve vlade. Govor bo seveda tudi o pomladnih strankah in (ne) sodelovanju le-teh. Ljudmila Novak je vstopila v politiko z vstopom v stranko Nova Slovenija leta 2000, stranki predseduje od leta 2008. Po poklicu je profesorica, doma je iz Maribora, bila je tudi županja občine Moravče. Leta 2004 je bila izvoljena v evropski parlament in v Strasburgu delovala en mandat. V letih 2012-2013 je bila ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Iztočnic za pogovor na večeru torej ne bo manjkalo, od evropske politike, slovenskih komisarjev in poslancev ter bodočnosti Evropske unije do krajevnega nivoja in težav, ki pestijo lokalne uprave v Sloveniji. Govor bo seveda tudi o politiki Slovenije do Slovencev, ki živijo zunaj meja Republike Slovenije, pa o vlogi katoličanov v politiki in slovenski družbi.

Pred kratkim je izšla tudi 200 strani zajetna knjiga z naslovom Ljudmila Novak v očeh drugih, v kateri so zbrane misli več kot 90 posameznikov o življenjski zgodbi predsednice Nsi. Na večeru bo na voljo tudi omenjena knjižna novost.

Feri Lainšček je bil gost na zavodu Ž. Zoisa

V četrtek, 18. decembra 2014, smo dijaki tehniškega pola doživeli pravo božično presenečenje, saj nas je spet obiskal pesnik in pisatelj Feri Lainšček. Medtem ko nam je lani spregovoril o koreninah, jeziku, sanjah in o svobodi ter o tem, da ne smemo dovoliti, da nam to svobodo zamejujejo, je svoj tokratni obisk namenil eni sami temi, ljubezni. Ljubezen je po njegovem mnenju najpomembnejša stvar

v življenju vsakega izmed nas in jo nekateri iščemo celo življenje, drugi pa jo najdemo in tako v rokah držimo edini pravi zaklad.

Knjižničarka, pravljíčarka in mladinska pisateljica Vesna Radovanovič je pisatelj razgovor z nami občuteno dopolnjevala z branjem pravljice, pesmi ter odlomka iz zadnjega romana. Poslušali smo v zbrani tišini. Gosta sta namreč z besedami pričarala valovanje odprte prekmurske pokrajine in njenih zgodb, ki so se s svojim sporočilom dotaknile vseh nas. Zanimiva je bila tudi predstavitev Lainščkovega zadnjega romana Strah za metulje v nevihti, ki ni nastajal na že utečen, tradicionalen način, pač pa je pisatelj 35 poglavij sproti objavljaj na Facebooku, pri čemer ga je spremljalo 1.600 sledilcev. / Dijaki tehniškega zavoda Ž. Zoisa

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Stojan Spetič

Levičar, politični tajnik, javni upravitelj, senator, časnikar, član Cassandrove komisije za zaščitni zakon in Paritetnega odbora za izvajanje zaščitnega zakona, komentator jasnih stališč.

Četrtek, 22. januarja 2015, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame

ZANE MIZERIT vd. DORNI

se zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani
v tem težkem trenutku.

Posebna zahvala naj gre domačemu župniku Marijanu
Markežiču, g. Karlu Bolčini in cerkvenemu pevskeemu zboru.

Hči Mirja ter sinovi Darko, Marko, Silvan in Rinaldo
z družinami

Podelitev 27. Černetove nagrade

Tokratni prejemnik je
Skupnost družin Sončnica

Na nedeljo Svete Družine, se pravi, 28. decembra 2014, je v Močnikovem domu ob cerkvi sv. Ivana v Gorici

vladalo posebno lepo vzdušje, kot lahko nastane ob res občutenem družinskem praznovanju. Skupnost družin Sončnica je namreč ob koncu leta priredila že tradicionalno srečanje članov, ob tem pa so imeli tokrat še razlog več za praznovanje, saj je ta skupnost ob 20. obletnici delovanja postala prejemnica 27. nagrade Dušana Černeta, ki jo podeljuje knjižnica, ki nosi po njem ime, v sodelovanju z odborom javnih delavcev in stanovskih kolegov. Kot znano, gre za nagrado, ki jo od leta 1976 namenjajo osebnostim ali ustanovam, ki se v našem zamejstvu odlikujejo zaradi predanosti slovenstvu, krščanstvu in demo-

kraciji. Podeljujejo jo v spomin na tega časnikarja in javnega delavca, rojenega v Trstu leta 1916, ki je do smrti leta 1975 s svojim

Predsednica Ani z odborniki Frankom, Mirjam, Katerino in nadzornikom Andrejem (foto AV)

delovanjem in pisanjem potrjeval zvestobo omenjenim vrednotam. Večer, ki so mu dali naslov Skupnost v besedi, podobi in srečanju,

so uvedli mladi recitatorji in harmonikarja skupine O'Klapa, ki deluje v okviru Sončnice, ter z izbranimi pesmimi, proznimi

odlomki in skladbami raznih avtorjev poudarili doživet božični recital. Predsednik Černetove knjižnice Ivo Jevnikar je nato prebral zapis dolgoletnega Dušanovega prijatelja in kolege Saše Martelanca, ki je izrisal lik in osebnost ter smerice, ki so vodile Dušana Černeta.

Prof. Tomaž Simčič pa je z opisom bogatega delovanja Skupnosti družin Sončnica jasno utemeljil letošnjo nagrado. Poudaril je izviren in dragocen doprinos, ki ga slovenskim družinam v našem zamejskem, zlasti pa v goriškem prostoru, nudi Sončnica. Ugotavljal je, da so prvič organizirali

dvodnevna predavanja in druženja leta 1994, ko smo obeleževali mednarodno leto družine. Formalno pa so društvo

ustanovili leta 1999. Z organiziranjem tečajev, verskih srečanj in predavanj s področja psihologije in pedagogije, obenem pa z delovanjem na socialnem področju, opravlja Sončnica prepotrebno in koristno delo za naše družine.

27. nagrado Dušana Černeta je sedanjí predsednici Sončnice Ani Saksida izročila Černetova nečakinja Anamarija Prijatelj. V zahvalnih besedah pa je Saksidova povedala, da so pri skupnosti počaščeni in zelo veseli tega priznanja, ker je to nagrada za delo, ki ga opravljajo v korist slovenske narodne skupnosti na vseh področjih: na kulturnem, verskem področju in slovenstvu.

Spremljanje diapozitivov o društvenem izletu v Turin pa je potrdilo, da gre zares za skupnost prijateljev, ki zna po eni strani prirediti temeljita in zelo obiskana strokovna predavanja, po drugi strani pa zna tudi ustvarjati sproščeno druženje ob odličnih domačih dobrotah.

Kako naj bi drugače končali kot s prošnjami besedami, ki jih je papež Frančišek izrekel isti dan, se pravi ob koncu opoldanske molitve na nedeljo Svete Družine, ko je dejal: "Izročimo Mariji, Kraljici družin, Materi, vse družine sveta, da bodo lahko živele v veri, slogi, medsebojni pomoči, in zato kličemo nadnje materinsko varstvo nje, ki je bila mati in hči svojega Sina".

Tako bodi tudi za Skupnost družin Sončnica!

MT

Župnija Štandrež

Duhovno bogato in doživeto
božično razpoloženje

Božični prazniki so za nami. V Štandrežu so se nanje pripravljali že v predbožičnem času z vrsto pobud, ki so pritegnile zlasti otroke in mladino.

Velika štandreška cerkev je bila v nedeljo, 21. decembra 2014, premajhna, da bi sprejela vse, ki so prišli na predbožično prireditev, ki jo je organiziralo društvo sKultura ob sodelovanju župnije, vrtca, osnovne šole in štandreških društev. Program so oblikovali malčki iz štandreškega vrtca Pika Nogavička, ki so pred oltarjem pogumno zapeli nekaj božičnih melodij. Sledili so jim osnovnošolci šole Ivana Roba iz Vrtojbe, ki so se tudi predstavili z novoletnimi motivi ob spremljavi mladega harmonikarja. Večji del programa so oblikovali številni učenci osnovne šole Fran Erjavec, ki so napolnili ves prostor pred prezbiterijem. Pod vodstvom učitelja Martina Srebrničja, ki jih je spremljal na harmoniji, so pripravili bogat in lepo izveden program božičnih pesmi, ki so jih obogatili z raznimi krajšimi besedili, v katerih so izrazili želje in misli za lepšo prihodnost v miru in razumevanju med narodi in skupnostmi. Skupno so voščili številnim prisotnim vesel Božič in srečno novo leto. Preden so otroci zapeli, je msgr. Renato Podberšič v imenu župnije poudaril, da moramo začeti vzgajati že najmlajše za vrednote miru in bratske ljubezni, ki prideta posebno do izraza prav v božičnem času. Vsem je zaželel blagoslovljen Božič in vso srečo v novem letu. Predsednik društva sKultura Marjan Breščak se je zahvalil

vsem vzgojiteljem in učiteljem, ki so skrbno pripravili otroke za nastop in nas s tem vse obogatili in razveselili. Povedal je, da so darovi, ki se nabirajo ob vstopu v cerkev, namenjeni ustanovi UNICEF, ki skrbi za lačne otroke po svetu; teh je, žal, vedno več. Na trgu pred cerkvijo so bile na stojnicah na razpolago lepe božične voščilnice, ki so jih izdelali osnovnošolci iz Štandreža in Vrtojbe. Na voljo so bili tudi božični venčki, ki so jih izdelale

Foto DP

nici so lahko udeleženci prireditve kupili tudi knjige Goriške Mohorjeve družbe. Na pobudo društva sKultura in drugih štandreških ustanov in društev so 18. decembra 2014 učenci OŠ Fran Erjavec obiskali najstarejše vaščane. Podarili so jim majhen dar z voščilnico za bližajočo se božične praznike. Seveda so jim zapeli tudi božično pesem, kar jih je posebno ganilo; hvaležni so bili otro-

kom in njihovim učiteljem, da so se spomnili tudi nanje, ki se večkrat počutijo same.

Božični obredi so bili za številne vernike, ki so se jih udeležili, veliko notranje doživetje ob Jezusovem rojstvu v revni štalici. Bili pa so istočasno tudi zelo slovesni, kot se spodobi za velike praznike. Polnočnica, ki jo je neposredno oddajala slovenska tržaška radijska postaja, je predstavljala višek teh slovesnosti. Na koro so mogočno in ubrano zadonele lepe božične melodije in oznanjevale rojstvo našega Odrešenika. Letos so v štandreški cerkvi in tu-

Foto DP

di v neposredni bližini postavili kar troje jaslic. Ene so iz gline pri Marijinem oltarju lepo izdelali otroci, druge, bolj tradicionalne, pa mladina; postavili so jih v desni kot prezbiterija. Pred cerkvijo pa so letos prvič bile lesene jaslice s figurami, visokimi do enega metra, ki jih je z veliko natančnostjo in umetniško žilico izrezala domačinka Sonja Malič. Prejšnja leta so bile te jaslice v Jeremitišču. Vsako leto se njihova pastirska družina veča, saj umetnica izdeluje vedno nove kipe. V božični noči se je sicer zgodil nepričakovan vandalski "podvig": iz jasli so odnesli Dete in ga odvrgli v obcestno gredico in ga pri tem poškodovali. Do-

klada, a je bila zaradi slabega vremena prenešana na 4. januar. Tišni dan je bilo vreme naklonjeno. Kot prejšnja leta je bila čezmejna in se je istočasno začela na štandreškem trgu pred cerkvijo in v Vrtojbi. Za štandreški del je poskrbelo društvo sKultura ob sodelovanju župnije in štandreških društev. Nabirka iz darov za sveče in bakel je bila namenjena "Božični poti" (Via di Natale) iz Aviana. Udeleženci iz Štandreža in Vrtojbe so se srečali na nekdanjem mejnem prehodu in nato skupno odkorakali v Jeremitišče, kjer so jih pogostili s toplimi pijačami, pecivom in klobasami.

DP

Umetniška gimnazija Nova Gorica / Gledališka premiera

Perverzne krutosti totalitarnega režima

V dvorani Umetniške gimnazije Nova Gorica se je v petek, 12. decembra 2014, trlo mladih gledalcev in njihovih staršev, ki so nestrpno čakali, da se na odru prižgejo luči. Dijaki 4. letnika dramsko-gledališke smeri so jih povabili na gledališko premiero. Občinstvu so postregli s solidno naštudirano, dovršeno izvedeno uprizoritvijo drame slovenskega pisatelja, dramatika, publicista in časnikarja Draga Jančarja (13. 4. 1948, Maribor), *Veliki briljantni valček*. Kot je pred začetkom predstave pojasnila asistentka režiserja Nataša Konc Lorenzutti, pedagoginja in pisateljica, nekdanja članica PDG Nova Gorica, se je uprizoritev kalila več kot leto dni. Zamislil si jo je, dramaturško obdelal ter zasedbo določil in odrsko postavil režiser in pedagog na tej novogoriški umet-

niški gimnaziji, Marjan Bevk. Ker pa so mu zdravstvene težave onemogočile nadaljevanje začete delo, je režijske vaje prevzela Nataša Konc Lorenzutti in z mladimi igralci dokončala zahteven odrski zalogaj. Predstava z resno tematično traja namreč debeli dve uri, kar je za mlade izvajalce poseben izviv. Če bi bila sicer malce bolj strnjena, bi njena vsebina gotovo ne bila prav nič okrnjena. Prav dobro so namreč gledalci že takoj ob prvih replikah dojel Jančarjevo ostro obsodbo oblastniškega totalitarizma, ki je prevzgal "uporne duše", to se pravi intelektualce, umetnike, zgodovinarje, slikarje, glasbenike ..., ki so s svojim "nenasilnim" delovanjem posredno obsojali režimsko politiko in na tak način dramili ljudi iz "podložiške" otrplosti. Take "zelo nevarne" osebe je komuni-

stična oblast večkrat razglasila za blazneže in jih je preganjala, zapirala v norišnice, kjer jim je z različnimi sredstvi, najbolj s psihološki pritiski, "prala" možgane, da se jim je včasih res zmešalo, če niso bili dovolj močni in odporni proti nasilju, ki je bilo večkrat prav perverzno hudičevsko. Prav tako usodo doživljajo protagonisti Jančarjeve drame, ki se dogaja v takile "norišnici", v kateri nimata glavne besede zdravnik in ostalo zdravstveno osebje, ampak Volodja, krut brezvestnež, surovež, predstavnik oblasti, ki uživa ob poniževanju človeka in uničevanju njegovega dostojanstva in svobodne volje, da bi dosegel namen tega "transformacijskega voda". S pravišjo mero oblastniškega nastopaštva, samozavesti, krutosti in cinizma ter z gotovostjo, da drži vse vzmeti sam

v rokah, ga je natančno poosebil Martin Mlakar (gledalce, ki častijo Marijo, Božo Mater, je sicer v uho močno neprijetno zbadla iz njegovih oz. Volodjevih ust glasno

in poudarjeno izrečena kletev; brez nje ne bi bil lik Volodje nič manj grob in surov!). Njegova nova tarča je zgodovinar Simon, katerega skuša na vsak način streti in stlačiti kot škodljivega črva. Ta lik je z odličnim niansiranjem psiholoških stanj predstavil Evald Cencič. Klemen Breznik pa je bil nemočen zdravnik, ki se mora pokoravati višji sili, drugače bi še njega čakala podobna usoda. Z veliko pažnjo na jasnost odrskega

govora, za kar je poskrbela Nataša Konc Lorenzutti, so mestoma prav pretresljivo druge sotrpine v norišnici s posmehljivim imenom *Svoboda osvobaja* in njihova

ve duševne motnje ter Simonovo ženo, ki prihaja iz "zunanega sveta", pa še bolničarki in starejšo ter mlajšo režimsko izvedenko prikazali Diana Flajs Bektašević, Ajda Vidic, Jutta Gašperšič (Ljubica), Maja Savič (Klara), Luka Zorn (Emerik), Melissa Bajt (Savel Pavel), Ana Vujaković (Doberman), Brigita Gramc (Rajka), Eva Pellegrini (Kapetan), Lea Klančič (Ženska z lutko), Vesna Plaznik (Sestra, Chopin), Manja Medved in Alme-

dina Bavrk (bolničarki). Pri urešnitvi tega lepega gledališkega dogodka so sodelovali profesorji Nejc Rožman Ivančič (dramaturška razčlemba), Igor Sviderski (oblikovanje odrskega giba), Marko Krumberger (oblikovanje tiskovin – motiv na njih je delo Diane Flajs Bektašević), Ivo Špacapan (snemanje dela besedila). Za scenske slike je poskrbela Ana Vujaković, za odrsko osvetlitev pa Nino Stanič in Jakob Kogej. Kostume, ki so zelo povedno opredeljevali "status" nastopajočih dram-skih likov, so si igralci izposodili v SNG Nova Gorica in Bolnišnici Franca Derganca Šempeter pri Novi Gorici.

Izbor glasbenih intermezzov (J. S. Bach, Tomaž Rožanec, S. Rahmaninov in F. Chopin - Veliki briljantni valček), ki so poustvarjali primerno ozračje, je opravila Nataša Konc Lorenzutti. Gledalci so z bučnim ploskanjem izrazili navdušenje nad predstavo, ki jih je popeljala v ne tako daljno preteklost, ko je marsikdo v komunističnih državah na svoji koži občutil to, kar je prikazano v tem prodornem Jančarjevem delu.

JK

Smrtna kosa v pesniških vrstah Epitaf za Tomaža

Za tvojo bolezen sem izvedel pred slabim letom. Razpleta pa nisem pričakoval tako kmalu. Tudi ker si niso bila tako blizu. Moje poznanje s tabo in tvojo poezijo se je začelo v šolskih klopih, kjer so te profesorji omenjali kot močnega začetnika slovenske avantgarde, za maturo smo družno brali *Poker* in se čudili jezikovnim domislicam. *Maline so*. In posledični smeh najstnikov, ki so razumeli vse kot prekucuštvo. Dva izmed tistih najstnikov sva potem literaturo vzljubila in naju je izbrala za medij. Nisi bil neposredno kriv, ampak tudi to je bilo formacija – mimobranje. Ob študiju književnosti na univerzi sem verjetno le enkrat slišal tvoje ime. Postal si skorajda pozabljen, dokler nisem že davno po diplomi vzel v roke zbirko *Sončni voz* in se ustavil pri verz *Zakaj ne bi enkrat čisto enostavno povedal, da se bojim smrti?* Čuden je. (Temeljni pojav za spoznavanje). To ni bil tisti Šalamun, ki so nam ga v šoli predstavljali kot lu-

disto. Tu sem začel počasi razumeti, zakaj te profesorji na univerzi niso omenjali. To ni poezija, ki je uokvirljiva v kalupe literarne zgodovine in teoretičnih aksiomov, tu smo na področju intuici-

ka tvoje poezije mi je odprla oči in mi dala nov ključ do branja tvojih pesmi. Takrat sem te tudi prvič osebno srečal. Iz bolj ko ne formalnega pogovora se spominjam tvojega vprašanja o goriškem klasičnem liceju, češ ali je to res tako dobra šola. Potrdil sem tvojo trditev samo z izkušnjo, rekoč, da je meni res veliko dala, in te vprašal, kje si to slišal. Pa mi odgovoriš, da poznaš pesnika, ki ga je zapustil po dveh letih, a je kljub vsemu njegovo kulturno ozadje izjemno bogato. Nasmehnem se ti, ker sva bila v tistih dveh letih s Tomislavom sošolca ... Od tedaj sem na tvojo poezijo gledal drugače, poskusil še enkrat brati najprej *Poker*, nato vse ostale zbirke z zavestjo, da tu ni ludizma in prekucuštva, temveč globoko zajemanje v osebno podzavest, ki postaja kolektivna. In sem našel v tebi del pesniškega očeta, ki sem ga potreboval. Počasi sem začel z globljim raziskovanjem tvoje poezije in se ob tvoji sedemdesetletnici poglobil v *Ameriko* in *Maske*. Tu sem razumel, da imamo Slovenci poleg Franceta Prešerna in Srečka Kosovele še enega avtorja v svetovnem formatu, ki o slovenski zavesti spre-govori na svetovljanski način, in

to je prav Tomaž Šalamun. Ko sem pisal o tebi, je bilo v obdobju, ko sem izgubil službo na univerzi. Mesec kasneje sva se srečala na simpoziju ob tvojem jubileju v Kopru in si se mi zahvalil, da sem te predstavil izven kalupov, kakršnih si bil vaju, in me na moje presenečenje prizadeto vprašal, kako mi gre, ker si izvedel (le kje?), da sem brez službe. Tvoja skrb za mlajše kolege, pesnike in ustvarjalce je bila znana, nikdar pokroviteljska, rad si diskutiral o največji skupni strasti, poeziji. In človek je s tabo imel občutek, da govori z večno mladim pesnikom, ne z literarnim velikanom, ki ga svet pozna bolje, kot ga pozna Slovenija. Globlje sva stopila v stik, ko sem te predstavil v Trstu v Narodnem domu. V sproščenem pogovoru pred publiko (v italijanščini) si razkril globok odnos do vseh obrobij slovenske kulture. Tvoje svetovljanstvo ni bilo snob izbira, temveč naravna danost. Takrat si mi predlagal, naj se tikava (kar v tem zapisu delam dosledno), in mi v monumentalno zbirko izbranih pesmi *Kdaj* napisal pristrčno posvetilo. Od tistih časov si se nezavedno pojavljal v mojih pesmih, nemogoče je

namreč iti mimo tebe, to sem opazil tudi pri kolegicah in kole-gih. Nekateri so mi dejali, da predvsem pri sodobnih slovenskih pesnikih (se pravi – moškega spola) je to simptomatsko. In res, jih je veliko, a ne le moških. Čučnik, Komelj, Hmeljak, Vrečar, pa Anja Golob, Petra Koršič, in še koga bi lahko naštel. Nekaj mesecev kasneje sem po Facebooku zasledil, da je Roberto Saviano objavil tvojo pesem *Moje plemo* v italijanskem prevodu Jolke Milič. Nemudoma sem ti pisal in bil si iskreno vesel. Otroško. Pristno. Čisto. Srečanja so se potem redčila, razen skozi pesem. Bral sem te sebi, svojim otrokom, ki so včasih tvoje domislice tudi citirali ("fuuuuu še ena gobica", mi je nekoč rekla hčerka, ko je videla padajoče jesensko listje ...). Zadnjič sva se videla v Mariboru, na finalu pesniškega turnirja, leta 2013. Ti si bil v vlogi nosilca naslova, jaz eden izmed finalistov. Po prireditvi sva si segla v roko, veselo si sporočil, da bo izšel zbornik referatov o tvojem simpoziju izpred dveh let, malce sva pokramljala in odšla (kdo bi si mislil, da je bilo zadnjič, pa toliko stvari bi te želel še vprašati). Čez dva dni do-

bim tvoj mail, kjer se mi opravičuješ, da mi nisi čestital za mojo finalno pesem. Da si postal vitez poezije, ni bilo očitno le naključje ...

Slovenska poezija je zdaj ostala malce sirota. Sam si štejem v čast, da sem živel v času, ko si ustvarjal, Tomaž. So milosti na tem svetu, ki jih spoznaš v prihodnosti. Ta je ena od tistih. Vedno sem svojim študentom-dijakom-učencem govoril, da Slovenci imamo tri svetovne pesnike, Prešerna, Kosovela in tebe. Morda je zdaj prišel čas, da to globlje raziščem in zapišem. Vsaj to ti dolgujem. Končujem ta zapis, slabo tkan iz spominov in poslušam cedejko, kjer bereš svoje pesmi. Tvoj mirni glas, skoraj oddaljen od tvojih tekstov, me ponese v konstelacijo poezije, ki bruhla iz človeka. Za hip pa se nasmehnem, ko pomislim na poslednje sporočilo, ki si mi ga namenil lani poleti, ob rojstvu tretjega otroka. Pravzaprav njej, saj si ji pisal v prvi osebi. Kot veliki ljudje, ki samo živijo v sedanjosti, mislijo pa v prihodnosti. To si bom zapomnil od tebe, Tomaž. Hvala.

David

Knjiga Iztrgani spomini Drago Štoka Življenjske ugotovitve in spoznanja

Predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka, kateremu se počasi izteka drugi mandat na čelu te krovne organizacije, je lani decembra napovedal, da se namerava umakniti z vodilnih položajev naše skupnosti. S knjigo, ki je pred kratkim izšla v redni zbirki Goriške Mohorjeve družbe za leto 2015, pa je želel tudi ostalim, predvsem mlajšim rodovom, posredovati nekatere svoje življenjske ugotovitve in spoznanja. Zbirka kratke proze ali, bolje rečeno, proznih drobcev nosi naslov *Iztrgani spomini*, dolga pa je nekaj več kot stodvajset strani. Drago Štoki so tovrstne publikacije kar domače, saj jih je začel objavljati pred približno poldrugim desetletjem, ko je pri tržaški Mladiki izšla zbirka *Po prehojeni poti*, po prelomu tisočletja pa še *V političnem vrtincu* in *Začeti znova*. V prvih dveh je bralcem posredoval utrinke iz svojega družbenopolitičnega življenja, medtem ko je v zadnjem opisal predvsem svo-

cej razlikuje od ostalih. Pozna se namreč, da prozni fragmenti niso bili napisani v istem obdobju (nekateri od teh je avtor tudi že objavil), saj so med seboj zelo različni. V enih namreč avtor opisuje svoje otroštvo na Kontovelu, v drugih svojo mladost, v tretjih lastne politične izkušnje in še bi lahko naštevali. Skoraj vse zapise pa sklepa s poanto, v katerih poudarja zanj pomembne misli in spoznanja. Spremno besedo k delu je prispevala prof. Majda Cibic, uredništvo pa je delo prof. Marije Češčutove. V tako zastavljenem delu se zrcali nekoliko različen Drago Štoka od tistega, ki smo ga navajeni spoznavati iz dnevnega časopisa in radijskih ter televizijskih poročil. Zapišemo lahko, da je v nekaterih pasusih avtor bralcu dal vpogled svojo najožjo in-timo, predvsem kar se tiče danes že oddaljenih časov njegovega otroštva. Štoka se namreč prišteva med srečneže, ki jim je bilo dano roditi se in odrasčati na vasi.

je notranje boje.

Kot smo že zapisali, se tokratna zbirka oblikovno, pa tudi tematsko precej razlikuje od ostalih. Pozna se namreč, da prozni fragmenti niso bili napisani v istem obdobju (nekateri od teh je avtor tudi že objavil), saj so med seboj zelo različni. V enih namreč avtor opisuje svoje otroštvo na Kontovelu, v drugih svojo mladost, v tretjih lastne politične izkušnje in še bi lahko naštevali. Skoraj vse zapise pa sklepa s poanto, v katerih poudarja zanj pomembne misli in spoznanja. Spremno besedo k delu je prispevala prof. Majda Cibic, uredništvo pa je delo prof. Marije Češčutove.

V tako zastavljenem delu se zrcali nekoliko različen Drago Štoka od tistega, ki smo ga navajeni spoznavati iz dnevnega časopisa in radijskih ter televizijskih poročil. Zapišemo lahko, da je v nekaterih pasusih avtor bralcu dal vpogled svojo najožjo in-timo, predvsem kar se tiče danes že oddaljenih časov njegovega otroštva. Štoka se namreč prišteva med srečneže, ki jim je bilo dano roditi se in odrasčati na vasi.

Okolje opisuje kot idealno, morda ga tudi malce idealizira, saj ga skoraj vedno predstavlja kot življenjski milje, v katerem vladata medsebojna solidarnost in podpora, neke pa piše tudi o tem, da je njegovemu očetu med drugo svetovno vojno zaradi neznanca izginila skrinjica z denarjem. Najbrž pa je tudi res, da so tedanjim velikim tesnejši stiki med ljudmi, ki so danes že zelo zrahliani, botrovali kljubovanju domaćinov-Slovencev fašističnemu pritisku.

Med svoje najpomembnejše vrednote, ki mu jih je prvotno posredovala družina in katerih se je avtor začel bolj zavesti v povojnem času, ko je odrasčal, prišteva zvestobo slovenskim koreninam, krščanskemu izročilu in demokratičnemu duhu. Ikone, ki so tvorile vplivale na njegovo vzgojo v tej smeri, pa so predvsem slovenski povojni politični emigranti (tako laiki kakor duhovniki), ki so se po zmagi revolucije in totalitarizma umaknili iz domovine ter začeli

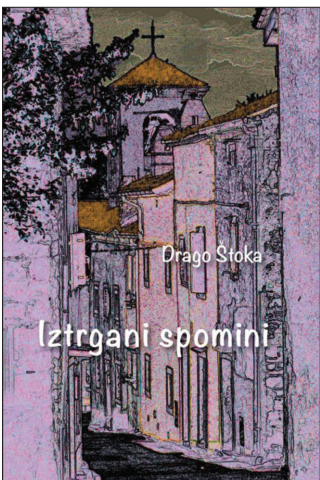
v naših krajih znova postavljati na noge tisti del narodnega občestva, ki se ni želel izneveriti svojemu krščanskemu oziroma katoliškemu poreklu. Mednje spadata profesorja Jože Peterlin in Vinko Beličič, med duhovniškimi liki pa je avtorju še posebej pri srcu Stanko Janežič.

Srčika Štokovega družbenopolitičnega delovanja je dvajsetletje, ki ga je avtor preživel med klopni deželnege sveta Furlanije Julijske krajine. Resnici na ljubo o tem Štoka ne piše preveč, saj je področje že obravnaval v prejšnjih publikacijah. Od povojne se ga obdobja prehaja namreč skoraj takoj v današnji čas, ko ga veseli in radostijo tudi drugačne stvari, med katerimi sta rojstvo in

odraščanje njegove vnukinje Karin, kateri je delo tudi posvečeno. V drugi polovici zbirke so zapisi, namenjeni predvsem posameznikom, ki so z avtorjem tako ali drugače prehodili del življenjske poti. Poleg že omenjenih Pe-

terlina, Beličiča in Janežiča so tu še Boris Pahor, Alojz Rebula, Franc Jeza, France Gorše, med mlajšimi pa izstopajo imena Valentina Inzka, Tomaža Pavšiča in Nadeje Maganja. Ob teh najdejo svoje mesto tudi pomembnejši zgodovinski dogodki, denimo, demokratizacija in osamosvojitve Slovenije na prehodu med osemdesetimi in devetdesetimi leti prejšnjega stoletja, v zadnjem proznem zapisu pa Štoka našteva vse svoje predsedniške funkcije, od tedaj komaj nastalega Slovenskega kulturnega kluba leta 1956, Radijskega odra, Glasbene matice in nazadnje Sveta slovenskih organizacij. Ta funkcija je bila zanj še posebno odgovorna in mestoma ni manjkalo slabe krvi, predvsem tedaj, ko je moral zavzeti določeno stališče, s katerim se marsikdo ni strinjal. Svoje *Iztrgane spomine*, ki jih lahko zaradi avtorjeve namere, da se ob koncu svojega mandata na čelu SSO umakne z vodilnih položajev, beremo tudi kot njegovo družbenopolitično oporoko, Štoka končuje z mislijo: "Če sem ob vsem tem, pa tudi ob vseh navedenih predsedniških funkcijah, moral kdaj tudi kaj potrpeti, preslišati kako hudo besedo – nič ne de, važno je le, da sem vedno skušal ostati zvest predvsem same-mu sebi".

Primož Šturman

PETERLINOVA DVORANA Žalna seja za Marjana Pertota

Držal je narodovo življenje pri življenju

“Zame je bil g. Marjan vedno nekdo 'iz rase, ki žal izumira'. Ves predan svojemu delu... Prihaja mi na misel rek: 'Smrt je premagala življenje, toda spomin je premagal smrt'. In ravno ljudje kot Marjan, dostikrat tihi ljudje v ozadju, ki ohranjajo spomin na za naš narod še posebej pomembno preteklost, 'držijo narodovo življenje pri življenju'”.

S temi besedami, ki jih je gospa Lučka Kremžar De Luisa prebrala na žalni seji za Marjana Pertota v petek, 19. decembra 2014, se je pisatelj Zorko Simčič spominjal knjižničarja, prosvetnega in kulturnega delavca ter publicista, ki nas je po hudi bolezni zapustil 8. decembra 2014 v 79. letu starosti. Dejansko besede Prešernovega nagrajenca docela zrcalijo lik osebe, ki je s svojim neutrudnim, ti-

him in tudi požrtvovalnim delom gradil dragoceno in mogočno katedralo spomina pisane besede Slovencev izven meja matične domovine. Marjan Pertot, kot je uvodoma spomnil predsednik Knjižnice Dušana Černeta Ivo Jevnikar, je “ves prosti čas, po upokojitvi pa sploh ves čas, posvetil Knjižnici Dušana Černeta, ki je nastala leta 1982 in je specializirana v zbiranju zamejskega in zdmskega tiska. Bil je njen upravnik in v njenem okviru je sestavljal bibliografije in študije na podlagi gradiva, ki ga je zbral v njej, in pa zelo številnih, plodnih stikov, ki jih je pri tem navezal z ustvarjalci tega gradiva v matični, zamejstvu in po svetu”. Jevnikar je nato obnovil bibliografske podvige pokojnega, ki je v knjižni obliki izdal bibliografije slovenskega periodičnega tiska v Italiji 1945-1980, slovenskega tiska v Argentini, Veliki Britaniji in Kanadi. “V dveh debelih knjigah je predstavil gledališko delo Slovencev v Argentini: leta 2008 po vojne emigracije (knjiga *Slovensko gledališče v Argentini 1948-2007*), leta 2011 pa predvojnih, primorskih beguncev, ki ga je zbral in uredil v knjigi *Lepa Vida ob Srebrni reki*, za katero je 2012 dobil nagrado Vstajenje”. Žal ni

Foto IG

dočakal izida že skoraj dokončane sorodne obsežne knjige o gledališkem delu Slovencev v Kanadi. Pripravljal je še bibliografijo slovenskega izseljenskega cerkvenega tiska v Zahodni Evropi ter druga dela. Za svoje knjižničarsko delo je leta 1996 v Ljubljani prejel Trubarjevo plaketo. Marjan Pertot se je rodil 15. avgusta 1935 na Kontovelu. V mlajših in srednjih letih je bil v domači vasi med stebri prosvetnega dela v Kulturnem društvu Prosek - Kontovel, a tudi med ustanovitelji in vodilnimi garači Amaterskega odra Jaka Štoka, športnega društva Kontovel in zadrage Kulturni dom Prosek - Kontovel. S priručnimi mislimi so se ga v Peterlinovi dvorani spomnili domačini Bruno Rupel in gospa Zvonka Guštin Rupel, ki je njegovo prizadevanje v sklopu gledališke amaterske dejavnosti označila z lepo prispodobo: “Bil je kot zrak, ki ga rabiš za življenje, ampak ga nikoli ne vidiš”. Marjan je maturiral na učiteljski in se zaposlil v Ljudski knjižnici. Nato je 17 let delal v Narodni in študijski knjižnici. Že takrat je s

Tončko Kolerič v ciklostiliranih knjigah objavil bibliografije slovenskega tiska v Italiji med obehma vojnama, bibliografije tega tiska v letih 1945-1954 in v letih 1955-1964 ter šolskih knjig v letih 1945-1966. “Sodeloval je z ustanovitelji Slovenske levice, s pisateljem Borisom Pahorjem, prvoborcem Vekoslavom Špangerjem, glasbenikom Ubaldom Vrabcem in drugimi”, je spomnil Jevnikar. Pomagal je Slovenski skupnosti in Slovenski prosveti. Domači vasi in gledališkemu delu na Proseku in Kontovelu pa je leta 2004 posvetil knjigo *V domovini Jake Štoke*, ki je pravzaprav nadgradnja njegove starejše publikacije.

Do upokojitve je bil uradnik na deželi, najprej kot tajnik svetovalske skupine Slovenske skupnosti v času deželnega svetovalca sovaščana Draga Štoke, ki je bil prisoten na žalni seji. V Peterlinovi dvorani sta lik Marjana Pertota obudila še predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, ki je s pokojnim delil izkušnjo ob zametkih KDČ, in Lučka Kremžar De Luisa, njegova dolgoletna sodelavka v knjižnici. “Morda se motim, a imam vtis, da smo ga zamejski Slovenci premalo poznali in cenili. Ko smo dobivali sožalje z vseh koncev sveta, smo zasledili veliko spoštovanje do našega Marjana, ki je bil priljubljen”, je dejala gospa Kremžar De Luisa in navedla prirčne misli, ki so jih v spomin na pokojnega namenili prof. dr. Janez Arnez, ustanovitelj in vodja Studia Slovenica v Ljubljani, dr. Katica Cukjati, predsednica kulturne akcije iz Buenos Airesa, Ivo Svetina, nekdanji direktor Slovenskega gledališkega muzeja, in – kot smo že zapisali – pisatelj Zorko Simčič.

Sinu Aleksiju izrekamo sožalje tudi vsi pri Novem glasu.

IG

Zahvala in dopolnilo

Iskreno se zahvaljujem časnikarju Igorju Gregoriju za neoporečno oblikovanje intervjuja z mano, ki je bil objavljen v božični številki Novega glasa, in uredništvu NG, da mi je posvetil toliko prostora. Istočasno pa želim poudariti, zdaj ko sem intervju prebral, da potrebuje zadnji odgovor nujno dopolnilo. Spomini in zadoščenja niso nujno vezani na ocene na tekmovanjih in razne dosežene plakete. Vezani so tudi na zvestobo pevcev, njihovo predano izvajanje programa in njihovo zadovoljstvo po uspešnem nastopu. Taka zadoščenja me zdaj spremljajo pri obeh zbori, ki ju vodim. Z zborom Igo Gruđen smo večkrat z navdušenjem izvajali v naši deželi, v Sloveniji in na Koroškem kantato Adija Daneva Razpršeno cvetje, ki jo je sicer že prej sam naštudiral in izvajal. Za ta projekt smo na tekmovanju Corovivo prejeli odlično oceno. Z zborom Sv. Jernej smo naštudirali sodobno skladbo Damijana Močnika Slovesna maša 2009 za solo, zbor, trobento in orgle, ki smo jo nato izvajali več kot desetkrat pri nas, v Milanu, v Žabnicah in na Svetih Višarjah, na Koroškem in v Sloveniji. Največje zadovoljstvo pa je zdaj nova tematska plošča tega zbora s skladbami Staneta Maliča in Ubalda Vrabca. Tudi vsega tega se rad spominjam, ker je po zaslugi požrtvovalnosti pevcev obeh zborov moje sedanje zadoščenje veliko. / Janko Ban

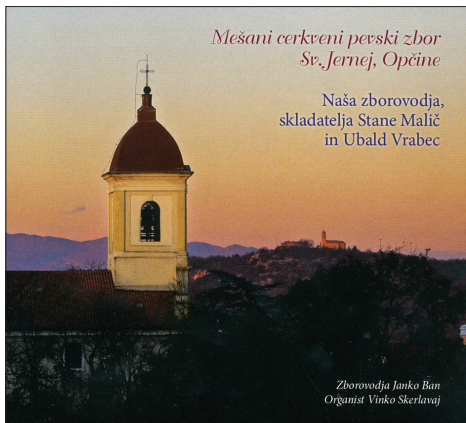
Cerkev sv. Jerneja

Božični koncert na Opčinah

Openski zbori so tudi letos pričarali pristno božično vzdušje na nepogrešljivem koncertu v cerkvi sv. Jerneja. Kljub pomanjkanju bolj tipično sezonskih vremenjskih razmer je Božič najprej v srcih, saj - kot je povedal napovedovalec večera Tomaž Susič - se Jezus zagotovo ni rodil sredi zasnežene dežele in lahko pomislimo tudi na to, da južna polobla praznuje v poletnem času. V tople kraje se je idejno selila tudi mladinska vokalna skupina Vesela pomlad s skoreografirano izvedbo dominikanske narodne *Cantemos a Maria*, radostne, ritmično navdušujoče božične pesmi ob spremljavi klavirja in bongosov. Zborovodkinja Andreja Stucin pa je za mlade pevke ubrane skupine izbrala tudi priredbi francoske in irske narodne pesmi v slovenskih prevodih. Svežina živahnega začetka je uvedla v nastope ostalih, rednih oblikovalcev tega tradicionalnega dogodka. Gostujoči moški zbor Tabor, ki ga vodi David Žerjal, in moški zbor Stane Malič, ki ga vodi Walter Lo Nigro, sta z ljudskimi in ponarodelimi pesmimi podala svoje božično voščilo z leskom posebne zvočnosti moških glasov. Spored bogatega koncerta sta dopolnila tudi dva mešana zbora: pevska skupina mladih pevcev, ki se je za to priložnost zbrala pod vodstvom Mire Fabjan v znamenju renesančne, slovenske ljudske in ukrajinske literature, in mešani zbor sv. Jernej, za katerega je bil ta nastop poln posebnih vsebin. Po doživetju izvedbi skladb Merkuja, Hareja in Maliča je bil zborovodja Janko Ban deležen nam-

reč prijetnega presenečenja, saj mu je gospod Franc Pohajčar v imenu župnije podelil zaslužen osebnično, vztrajno ohranjanje, bogatenje in rast pevske kulture. Openski cerkveni zbor je ob tej priložnosti predstavil tudi svojo prvo cd ploščo s skladbami dveh avtorjev, ki sta zaznamovala zgodovino tega zbora in sta redno prisotna v njegovem repertoarju: Stane Malič in Ubald Vrabec. O Božiču z veliko začetnico (kljub predpisom pravopisa...) je na letošnjem božičnem koncertu spregovoril Peter Cvelbar, ki je delil s številno publiko vedno zelo dobro obiskanega koncerta svojo “poslovno” izkušnjo človeka, ki mora večkrat preživljati nekaj časa daleč od doma in mu je obisk cerkve dragocen trenutek domače toplote, ali ki ob izmenjavi voščil s kolegi prejme darilo motek. Tudi potrošniški “diren-daj” okrog Božiča bistveno prispeva k zameglitvi glavnega razloga za praznik, ki ga gre iskati onkraj lažnega prazničnega papirja in okrasov, da bi zasledili pravo luč in sporočilo sreče, ki ga ta praznik prinaša.

PAL

Odrpoto zahvalno pismo MeCPZ Sv. Jernej z Opčin Vsem gre veliko priznanje

Drage pevke in pevci openskega MeCPZ Sveti Jernej, dragi Janko Ban, in še posebej draga Berta Vremec, najprej prirčna hvala za lepo božično darilo. S pravkar izdano zgoščenko, posvečeno Stanetu Maliču in Ubaldu Vrabcu, ste mi olepšali praznične dni. Čestitati vam hočem, da ste se odločili za ta podvig in se tako nadvse primerno poklonili skladateljema, ki sta bila več let tudi organista in zborovodja na openskem koru in sta, prvi za skoraj dvajset let, drugi pa za sicer krajše obdobje, usmerjala in določala vaše petje. Oba sta bila tesno povezana tudi z delovanjem Zveze cerkvenih pevskih zborov in prav zato smo radi pristopili k tej pobudi. V teh nekaj vrsticah pa želim poudariti še nekaj osebnih misli, in to javno, kajti menim, da je prav, da tudi drugi, ki ne pojejo v vaših vrstah in ne poslušajo vašega petja pri rednem nedeljskem in prazničnem bogoslužju, iz teh besed izvejo, da je vaš CD izšel, in mogoče pomislijo, kot sem tudi sam, kaj pomeni izid take plošče, in to ne le za Opčine, ampak za vso našo zamejsko stvarnost. Najprej me je zelo razveselila izbira programa. Openski cerkveni pevci daleč naokoli slavite po tem, da dosledno in radi izvajate skladbe domačih avtorjev. V tem ste lahko vsem drugim zborom za zgled. V tem bi vas moral posnemati, saj se mi zdi prav, da pogostejše izvajamo dela, ki so jih napisali domači avtorji, še zlasti, če gre za tako lepi (muzikologi bi zapisali: kakovostni) deli, kot sta Maličeva Tretja maša in Vrabčeva Slovenska maša v B-duru, ki po mojem tako prepričljivo nagovarjata pevce in občestvo v cerkvi, ker vsi zaznamo, da sta oba skladatelja, tako Ma-

lič kot Vrabec, vanju (kot sicer tudi v druge maše) vdahnila tudi ono prenovitveno navdušenje, ki ga je prinesel II. vatikanski cerkveni zbor, ki je, kot znano, uvedel rabo narodnih jezikov v liturgijo. Za mlajše generacije je samo po sebi umevno, da je sveta maša v slovenščini, že naša generacija pa se spominja, kako je bila predkoničilska latinska služba božja od vstopnega 'Introibo ad altarem Dei...' do sklepnege 'Ite, missa est'. vsa latinska in kako smo zlasti mlajši strežniki in mnogi v cerkvi odgovarjali duhovniku, ne da bi prav razumeli, kaj govorimo. Obe božični skladbi, Maličeva Božično pričakovanje na besedilo Ljubke Šorli in Vrabčeva Bila je noč na Beličičevo besedilo, sta bisera! Obe sta bili nagajeni na natečaju, ki ga je ZCPZ razpisala leta 1967, in bili naslednje leto natisnjeni v zbirki Sveta noč. Za Maličevo lahko rečemo, da je na Tržaškem pogosto izvajana in olepša marsikatero božično praznovanje, ne vem pa, koliko jo pojejo drugod. Vrabčevu pa izvajajo že po vsej slovenskem narodnem prostoru in posnel jo je že marsikateri pevski zbor. Vsakokrat, ko jo slišim, se spomnim na našega nepozabnega prof. Hareja, ki je celo zapisal, da Vrabčeva cerkvena glasba “izhaja iz istega lepotevne vira kakor svetna, zasleduje isti namen, ganjenje človeškega srca, a se obrača na verski čut, zato uporablja posebna besedila, se izvaja v cerkvi in ima večidel za izvajalni instrument orgle in človeški glas”. Vaša zgoščenka mi veliko pove, tudi če prislunihem sporočilu posnetih uglasbenih besedil. Posebna, dobra besedila, ki znajo duhovne vsebine in liturgične potrebe izraziti v sodobnem jeziku, takem, ki nagovarja človeka našega časa, so dragocena. Vsebinska vašega prvega ploščka je dragocena in posnemajna vredna tudi s tega vidika. Zgledne so npr. pesmi, ki jih je napisal duhovnik in pesnik Stanko Janežič, ko je živel in deloval v Mačkoljah in je tesno sodeloval z Zvezo, uglašbil pa je ta besedila Malič in so na plošči posnete kot vstopna, darovanijska, obhajilna in slavlilna pesem. Maličev pa je tudi posneti Očenaš, ki vsaj za moje uho potrjuje dolgoletno skladateljevo delovanje na koru srbske pravoslavne cerkve Sv. Spiridijona v Trstu, na katerem sta zbor vodila tudi Vrabec in omenjeni Harej.

lič kot Vrabec, vanju (kot sicer tudi v druge maše) vdah-

nila tudi ono prenovitveno navdušenje, ki ga je prinesel II. vatikanski cerkveni zbor, ki je, kot znano, uvedel rabo narodnih jezikov v liturgijo. Za mlajše generacije je samo po sebi umevno, da je sveta maša v slovenščini, že naša generacija pa se spominja, kako je bila predkoničilska latinska služba božja od vstopnega 'Introibo ad altarem Dei...' do sklepnege 'Ite, missa est'. vsa latinska in kako smo zlasti mlajši strežniki in mnogi v cerkvi odgovarjali duhovniku, ne da bi prav razumeli, kaj govorimo.

Obe božični skladbi, Maličeva Božično pričakovanje na besedilo Ljubke Šorli in Vrabčeva Bila je noč na Beličičevo besedilo, sta bisera! Obe sta bili nagajeni na natečaju, ki ga je ZCPZ razpisala leta 1967, in bili naslednje leto natisnjeni v zbirki Sveta noč. Za Maličevo lahko rečemo, da je na Tržaškem pogosto izvajana in olepša marsikatero božično praznovanje, ne vem pa, koliko jo pojejo drugod. Vrabčevu pa izvajajo že po vsej slovenskem narodnem prostoru in posnel jo je že marsikateri pevski zbor. Vsakokrat, ko jo slišim, se spomnim na našega nepozabnega prof. Hareja, ki je celo zapisal, da Vrabčeva cerkvena glasba “izhaja iz istega lepotevne vira kakor svetna, zasleduje isti namen, ganjenje človeškega srca, a se obrača na verski čut, zato uporablja posebna besedila, se izvaja v cerkvi in ima večidel za izvajalni instrument orgle in človeški glas”.

Vaša zgoščenka mi veliko pove, tudi če prislunihem sporočilu posnetih uglasbenih besedil. Posebna, dobra besedila, ki znajo duhovne vsebine in liturgične potrebe izraziti v sodobnem jeziku, takem, ki nagovarja človeka našega časa, so dragocena. Vsebinska vašega prvega ploščka je dragocena in posnemajna vredna tudi s tega vidika. Zgledne so npr. pesmi, ki jih je napisal duhovnik in pesnik Stanko Janežič, ko je živel in deloval v Mačkoljah in je tesno sodeloval z Zvezo, uglašbil pa je ta besedila Malič in so na plošči posnete kot vstopna, darovanijska, obhajilna in slavlilna pesem. Maličev pa je tudi posneti Očenaš, ki vsaj za moje uho potrjuje dolgoletno skladateljevo delovanje na koru srbske pravoslavne cerkve Sv. Spiridijona v Trstu, na katerem sta zbor vodila tudi Vrabec in omenjeni Harej.

Ta Harej, ki je tudi nagovoril Vrabca, da je harmoniziral ljudske pesmi, ki jih je za opremo radijske rubrike Ljudska opravila in opasila potreboval dr. Niko Kuret, ko je urejal omenjeni niz. Te pesmi so pri naši Zvezi v ciklostilirani obliki izšle leta 1974 in ob poslušanju teh vaših izvedb štirih ljudskih pesmi sem se zavedel, da bi bilo še kako potrebno, da bi v letošnjem letu, ko bomo obeleževali 110-letnico rojstva Ubalda Vrabca, to zbirko dali v celoti notografirati in natisniti. Sicer je pred leti božične po priporočilu Stojana Kureta, a brez navedbe prve objave, natisnila revija Naši zbori.

Pravkar sem pogledal koledar in se zavedel, da danes goduje sv. Pavlin Oglejski, ki je bil tudi sam pesnik in liturgik in je napisal več himen in spevov, ki jih je pela oglejska Cerkev, ob vsem tem pa velja tudi za apostola Slovencev, saj je odločilno vplival na to, da je Oglejski patriarhat dobil nadzor nad deželami južno od Drave in je zagovarjal načelo o evangelizaciji naših daljnih prednikov v znamenju spoštovanja njihovega jezika in kulture. Še vedno se mi zdi to spoštovanje nujno za uspešno pastoralno in duhovno delo!

Tudi zato ponovno čestitam zboru MeCPZ Sv. Jernej za podvig. Priznanje gre vsem pevkam in pevcem, kajti iz vašega petja je mogoče zaznati, da ste predani svojemu zboru, da pri njem vztrajate in se trudite, da čim lepše oblikujete glasbeni vidik bogoslužja na Opčinah, in to ne le za ta posnetek ali za velike praznike, ampak vsako nedeljo. Prav tako vse priznanje zborovodji Janku Banu in organistu Vinku Skerlavaju kakor tudi snemalnemu mojstru Vasji Križmančiču za delo, ki je bilo opravljeno s strokovnostjo in z občutljivostjo, ki nista samoumevni. Obenem naj se vam zahvalim za nove sugestije in stvarne ideje, ki so se mi porodile ob poslušanju.

Upam, da bo ta zgoščenka, ki jo krasi tudi zelo posrečena naslovnica z openskim zvonikom v ospredju in repntabrsko cerkvico, v kateri ste snemali, v daljavi, našla pot ne le med Opence, ampak tudi med druge ljubitelje zborovske kulture. Zelo si želim, da bi jo poslušali vsi naši zborovodje, organisti, pevke in pevci. Vsakdo bo na koncu obogaten! Naj vas na koncu le še toplo pozdravim in vam želim še veliko zadoščenj in zborovskih ter osebnih uspehov!

Hvaležni Marko Tavčar
Devin, 11.1.2015

G. Dušan Jakomin devetdesetletnik!

‘Še prej kot kristjan, musliman, budist ali komunist je oseba najprej Človek’

“Halo?”
“Dušan Jakomin pri telefonu!”
“O gospod, kaj bo novega?”
To je običajna fraza, s katero nagovarjamo škedenjskega kaplana, g. Dušana Jakomina, vsakokrat, ko se nam oglasi po telefonu. Ko slišimo tisti njegov kleni, prepričljivi *Dušan Jakomin*, vemo, da pripravlja nekaj novega, da je njegov raznoliki intelektualni interes obrodil ali novo knjigo ali nov slovar ali novo pobudo ali novo kulturno srečanje ali še kaj presenetljivega. Vsi, ki ga poznamo in ga imamo radi, vemo, da g. Jakomin pozna utrip časa, njegovih etičnih vrlin in moralnih polomij, političnih vrhuncov in sramot, družbenih viškov in človeških zagat. Dušan Jakomin je namreč človek, ki pozna življenje in njegove vragolije, se pravi, da se odlično znajde ob luči petrolejke ali ob soju iPada: in prav v tem razponu je sporočilnost njegove zadnje, najnovejše knjige, njegove biografije, z zgovornim naslovom *Od petrolejke do iPada*, v kateri opisuje igri-vo otroštvo, hude semeniške čase, likvidacijo, ki mu je bila namenjena, a je namesto nje leta 1949 pel novo mašo. Nadaljuje s spomini na duhovniško službovanje v zamejstvu, opisuje kulturni razcvet Trsta po vojni ter svojo zborovodsko in časnikarsko službo. V knjigi zajema vse, kar mu je bilo dano živeti v teh devetih desetletjih. In njegovo miselno rast je vselej bodrilo prepričanje, da je poleg duhovnika še časnikar, kot je bilo vedno očitno na vsakoletnih srečanjih Italijanskega združenja

Foto IG

tako kot naš časopis, v slovenskem jeziku. Pa čeprav je škedenjski kaplan v luči intelektualne dediščine msgr. Jakoba Ukmarja, svojega velikega predhodnika in tem mestnem predelu, vedno skrbel za dostojanstvo slovenskega jezika, je najbrž prav zaradi sporočilnosti Ukmarjeve misli vselej verjel, da morata večinski in manjšinski narod sobivati v miru in plodnem dialogu. Zapisale so se nam v spomin besede, ki jih je nekoč izrekel: ‘Še prej kot kristjan, musliman, budist ali komunist je oseba najprej Človek’. In prav to besedo moramo zlasti v teh krvavih dneh pisati z veliko začetnico. Če se ozremo na kulturne poljane, ki jih je škedenjski kaplan in sedanjí predsednik Duhovske zveze

v vseh teh desetletjih prehodil in zaradi katerih je za zamejski in vseslovenski svet Jakomin dejansko postal Jakomin, ne moremo mimo njegove etnografske žilice, ki je privedla do ustanovitve škedenjskega etnografskega muzeja, in zborovodskega zanosa, ki je zlasti v Škednju skoval družbene in celo nove družinske vezi. Ne smemo prezreti njegovega jezikoslovnega doprinosa k proučevanju slovenskega narečja etničnega ozemlja, ki gre od Trsta do njegovega rojstnega Sv. Antona pri Kopru. Ker je g. Dušan Jakomin navsezadnje Istran, zavezan svojim koreninam in etiki, ki so mu jo starši posredovali že od samega začetka. Rodil se je 11. januarja 1925. Oče Martin je bil kmet in cerkveni pevec, mama Marija pa perica. Osnovno šolo je najprej obiskoval v rodni vasi, nato je na mamino odločitev odšel v Trst, kjer je dokončal prvostopenjski študij. Prvi razred gimnazije je začel v Gorici, študij pa je nadaljeval v Kopru v malem semenišču in leta 1945 maturiral. Bogoslovje je doštudiral v Gorici in bil 26. junija 1949 posvečen v duhovnika. Duhov-

niško službo je začel v Mačkoljah, nadaljeval na Opčinah in v Dolini. Oskrboval je tudi Domjo, duhovnijo sv. Barbare nad Miljami in Kolonkovec. Od oktobra 1953 je kaplan v Škednju, kjer je lani praznoval svoj diamantni duhovniški jubilej. Dejansko sta škedenj in g. Jakomin postala drug zrcalo drugega: župan Cosolini je ob podelitvi občinskega priznanja pred nekaj leti kaplana celo imenoval za škedenjskega župana! G. Jakomin je v tej luči odigral tudi veliko vlogo v postopku za beatifikacijo msgr. Jakoba Ukmarja. Bil je dolga leta katehet na slovenskih šolah, še danes je urednik ter voditelj verske radijske oddaje *Vera in naš čas* na slovenskem programu Radia Trst. Pred časom je preстал hudo operacijo in mu prav zato še bolj prisrčno voščimo veliko veliko zdravlja. Verjamemo, da se temu voščilu pridružujejo vsi, ki so bili tako ali drugače deležni topline tega našega novodobnega čedermaca. In teh ljudi je res veliko. Ko smo ob božičnem sejmu v Trstu vprašali Ilde Košuta, prodajalko slovenskih knjig na stojnici pred cerkvijo Novega sv. Antona, katera knjiga gre najbolje v prodajo, nam je gladko odvrnila: “Nedvomno Jakominova!” Vsi pri Novem glasu mu iskreno čestitamo in mu želimo še veliko plodnega dela.

IG

Soustanovitelju ZCPZ

gospodu, msgr. DUŠANU JAKOMINU,

ob častitljivem osebnem življenjskem prazniku voščimo, da bi se mu kmalu zdravje popravilo in bi lahko še naprej deloval božjemu ljudstvu v duhovni napredek in sebi v zadoščenje.

Odbor ZCPZ

Obvestila

V osmici pri Fabčevih v Mavh-njah bodo v petek, 16. januarja, ob 18. uri odprli fotografsko razstavo Alessandre Tribuson in Lucia Uliana z naslovom Colori (Barve). O umetnikih in njunem delu bo spregovoril alpinist in fotograf narave Roberto Vidali. Razstava, ki bo na ogled do 8. februarja (to je dan, ko bo osmica zaprla), ponuja na ogled posebno doživljanje naše danosti, kjer se barvni odtenki in kromatske igre dotikajo naše duše, še prej kot naših čutov.

Društvo Rojanski Marijin dom vabi v petek, 16. januarja, ob 20. uri na predavanje Svetloba iz vesolja, v katerem bo astrofizikarka Dunja Fabjan razkrila marsikatero zanimivost iz vesolja. Predavanje bo v Marijinem domu v Rojanu (ul. Cordaroli, 29).

Slovenska Vincencijeva konferenca vabi na božični koncert v četrtek, 15. januarja 2015, ob 16.15 v Dom šolskih sester, Trst - ul. delle Docce 34. Nastopila bo DVS Primorsko pod vodstvom dir. Aleksandre Pertot. Ob poslušanju lepega petja bomo imeli tudi priložnost, da obiščemo tamkajšnje goste.

Slovenska prosveta obvešča, da zapade 15. januarja rok za oddajo prošenj za štipendije iz Sklada Albina Ločičnika, ki so namenjene slovenskim univerzitetnim študentom in študentkam inženirstva s stalnim bivališčem v FJK. Več informacij o razpisu dobite na spletni strani www.slovenskaprosveta.org ali na tel: 040 370846. Prošnje je treba nasloviti na Slovensko prosveto, ul. Donizetti 3, 34133 Trst.

Darovi

Za Novi glas: Mirella Merku', Nemčija 50 evrov, Marija

Debelis 15 evrov, ga. S. Ž. 5 evrov.

Za Društvo Rojanski Marijin dom darujejo: Diomira in Tine Frančeški 25 evrov in N. N. 30 evrov.

Za rojanski cerkveni pevski zbor daruje Maria Zanevra 20 evrov in Lidija Godnik 10 evrov.

V spomin na pokojne pevce daruje N. N. 20 evrov za rojanski cerkveni pevski zbor.

Za rojansko glasilo Med nami darujejo Diomira in Tine Frančeški 25 evrov in Iza Abram 5 evrov.

Za Slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu so darovali v letu 2014 Magdi in Grazia Baretto 120, Neva Colja 100, Imelda Žerjal 20, Julka Štrancar 20, Ivanka K. 15, I. K. 5 evrov. Vsem dobrotnikom iskrena hvala!

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Franc Saksida 10 evrov, Anka Rogelj 5 \$, Cecilija Mahne 10 evrov, Misijonski krožek Mačkovlje 2.000 evrov, Tina Franceschi 50 evrov, Jože Robida 10 evrov; za misijon patra Ernesta Saksida - Brazilija: N. N. 100 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Cestitke

Veselimo se z dragim **g. Dušanom** ob njegovem častitljivem osebnem prazniku in mu želimo zdravlja, nadaljnje dobre volje in božjega varstva - vsi pri Vincencijevi konferenci.

Društvo slovenskih izobražencev / Zadnje srečanje v letu 2014

G. Bedenčič: Kristus nam ponuja resnično življenje!

“Božični prazniki naj nam bodo kot izziv. Moramo si vzeti čas za pripravo in poglobiti svoj odnos do Boga. Naučiti se moramo, kako ga sprejeti v sebi, v družini in skupnosti”. Tako lahko strnemo glavno misel škofovega vikarja, g. Antona Bedenčiča, ki je na zadnjem srečanju leta 2014 Društva slovenskih izobražencev podal svoje razmišljanje o Božiču. Če so odnosi ohlapni, se razdrejo. Tako je tudi z vero: če se obnavlja, raste in je vedno globlja. Bog je v

bistvu srečanje, a se lahko od njega oddaljimo, če zapademo v rutino. Ta odnos pa ne sme biti nekaj objektivnega in hladnega. V mesecu decembru nam vsi želijo lepe in vesele božične praznike, g. Bedenčič pa je poudaril, da nihče ne pove, zakaj in kdo. Malokrat se omenja, da se je rodil Bog. Namesto Kristusa prihaja Božiček, ki ima čudovit prostor v veleblagovnicah. Vprašamo se lahko, kdo izmed dveh je najbolj resničen v zgodovini, pa ga bomo zelo težko omenjali v Evropi, ki je

krščanska. Sram nas je omeniti Kristusa, to počnemo le v cerkvah in ožjih krogih. Pomembna je predvsem božična večerja, za učlovečenega Boga pa ni prostora, ker bi ta razkril praznino potrošnje v bleščečih lučkah. Bog, kot ga oznanja Jezus, ne more imeti mesta v tej družbi, ker tu obstajajo drugi bogovi. Za vse to, je nadaljeval škofov vikar, smo precej krivi tudi kristjani, saj kažemo krščanstvo le na zunaj, znotraj pa je velika praznina. Dejstvo je, da je vsak kristjan del družbe, v do-

Foto IG

brem in slabem. Tako je sodobni človek našel svojo obljubljeno deželo v svetu dobrin, ki je postala tudi prostor praznine in teme. Leta zaslužnji vsakega, ki se ji podredi, čeprav misli, da lahko on o vsem odloča. Predvsem mladi

ljudje se v današnjem svetu ne počutijo dobro, zato bežijo iz nje-ga v svet pozabe in omame, v svet brez Boga in pravih človeških odnosov. Ta časa opojnosti je ponujena vsem. Prav zato si moramo vzeti čas za razmislek in globino. Zapustiti moramo človeško obljubljeno deželo, ki je svet nesvobode.

G. Bedenčič se je osredotočil na štiri temeljne korake oziroma smernice. Kristus nam ponuja resnično življenje, a človek mora izstopiti iz začaranega kroga. To mu v bistvu dopušča krst, ki smo ga dobili kot otroci in ga lahko v odraslih letih spet začutimo. Drugi korak govori o Janezu Krstniku, ki ne pričuje v luči, temveč je priča luči, njegov glas pa ima besedo prerokov. K Bogu lahko pristopamo brez strahu, čeprav smo mi nič

in on je vse. Kot tretje moramo sprejeti svoje poslanstvo, tako kot je Bog izbral neznano ženo, ne da bi iskal koga na kraljevskem dvoru. Kot zadnje pa se moramo “napiiti” intimnega odnosa z Bogom. Mlada žena rodi kot toliko drugih, v hlevu med živalmi. To prikazuje lepoto in svetost tega dogodka. Tudi podoba pastirjev, ki slišijo spev neba in najdejo dete, je zelo zgovorna. Pastirji so bili takrat ljudje na najnižji družbeni lestevici Judov. Kristus pa se je približal prav njim; ostali tega niso ne videli ne slišali. Srečanje se je končalo z odlomkom iz Svetega pisma in z debato o tem, koliko je pri nas tradicije in kako malo je vere v Kristusa. To je tisto čudežno brez prave vere, ko je Kristus Bog in dovolj, ker se z njim nismo srečali.

Šm

Podpredsednik deželnega sveta FJK Igor Gabrovec

Še o spojitvi majhnih občin

Predlog zgoniške županje Monike Hrovatin o ustanovitvi nove kraške občine z združitvijo devinsko-nabrežinskega, zgoniškega in repentabskega območja je racionalno razumljiv in vreden največje pozornosti v luči zakonskih sprememb, ki jih je uvedla pravkar sprejeta deželna reforma krajevnih uprav. Zato ne preseneča, da sta na predlog Hrovatinove pragmatično reagirala tudi župana Kukanja in Pisani. “Županom manjših občin postaja še kako jasno, da jih nedavno sprejeti deželni zakon obsoja na marginalizacijo, saj se bodo vloge, njihova, njihovih odborov in samih občinskih svetov, dejansko izničile, odločilne pristojnosti in poli-

tičnoupravno vlogo pa bodo prevzeli organi nastajajočih Združenj. Dvojezične občine na Tržaškem pa očitno še najbolj zaskrblja konkretna možnost, da jih Dežela FJK slej ko prej prisili v Združenje (Unijo) z Občino Trst, ki je po številu prebivalcev desetkrat večja od seštevka vseh ostalih. Za nas ni postranskega pomena niti dejstvo, da tržaško županstvo z vsemi službami vred, z razliko od manjših občin, praviloma ne posluje dvojezično ...” izpostavlja deželni svetnik SSK Igor Gabrovec.

Sama spojitve občin vsekakor ne sem biti tabu tema. “Pred vsakim takim korakom, ki najbrž nima povratne poti, pa moramo” – tako Gabrovec – “pozorno, stro-

kovno in političnoupravno oceniti vse možne posledice, tako pozitivne kot negativne, in to tudi ob upoštevanju, da so te občine z zaščitnimi klavzulami imensko zapisane v Londonskem memorandumu. Predlog o spojitvi (fuziji) na osnovo deželnega zakona iz leta 2003 sprožijo posamezni občinski sveti ali pa vsaj dvajset odstotkov zainteresiranega prebivalstva, ki na Deželo naslovi zahtevo po skli-ku posvetovalnega referenduma. To pomeni, da že sam predlog o spojitvi mora doseči določeno mero soglasja vseh soudeleženih subjektov, se pravi občinskih uprav in svetov ter, seveda, prebivalstva”. Postopek, ki se s sklicem posvetovalnega referenduma šele začneja, ni preprost in predvsem ni hiter. Veliko hitrejši pa so predvideni postopki zarisovanja novih Združenj občin, ki se bodo uresničevali že v prihodnjih mesecih z objavo predlogov deželne vlade. Paziti moramo, da nas

le-ta ne prehitijo in presenetijo. “Sumim in pravzaprav tudi pričakujem, da bo odbor-nik Panontin vsaj na začetku močno pristiskal s predlogom o enotnem združenju občin celotne tržaške pokrajine, kjer bi zagospodovalo županstvo na Velikem trgu in bi samostojnost dvojezičnih občin postopno in nepovratno usahnila v njegovem tesnem objemu”, ugotavlja Gabrovec, ki je takemu predlogu odločno nasprotoval že v fazi sprejemanja zakona v deželnem svetu.

“Prepričan sem, da je deželni reformi krajevnih uprav že zapisana marsikatera sprememba, in srčno upam, da bo prišlo – po politični ali pravni poti - do pričakovanih večjih garancij za vseh dvaintrideset občin, kjer je zgodovinsko prisotna in priznana slovenska narodna skupnost, kar bi zakon vsaj uskladilo z mednarodnimi sporazumi. Do takrat pa naj zaščitene občine, med temi tudi dvojezične na

Tržaškem in na Goriškem, izkoristijo zakonsko predvideno odstopanje, za katero sem si prizadeval v prvi osebi, da spričo 'slovenskega pečata' predlagajo povezovanja med majhnimi in upravno podobnimi. Trst tako kot Gorica se lahko samoupravljata, kot vedno doslej, samostojno. Slično obliko samostojnosti moramo ohraniti tudi za dvojezične občine, ki naj zahtevajo Združenje med majhnimi, sorodnimi in enakopravnimi. Nato lahko trezno razmišljamo o predlogih nadgradnje sodelovanja, ko bi se suvereno prebivalstvo za to odločilo”, pravi deželni svetnik SSK in podpredsednik deželnega sveta Igor Gabrovec, ki se bo glede tega že s prihodnjim tednom neposredno pogovoril z vsakim posameznim županom in županjo. Tudi na Videmskem, kjer občinski upravitelji na zaščitenem območju že snujejo konkretne predloge.

GORICA KCLB – ZCPZ / Božični koncert 2014

In zopet prišla noč si sveta

Da bi se tudi ob poslušanju lepih božičnih melodij poglobili v skrivnost Božjega rojstva, Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju z Združenjem cerkvenih pevskih zborov že vrsto let prireja božični koncert, ki ga v koncertni sezoni ponuja vsem ljubiteljem domače in svetovne glasbene literature. Letos so prireditelji v goste povabili Slovenski komorni zbor iz Ljubljane, ki ga ljubitelji glasbene umetnosti v kulturnem slovenskem prostoru zelo dobro poznajo, saj je izvrsten izvajalec slovenskih in tujih avtorjev. Kot poklicni zborovski sestav je bil ustanovljen l. 1991. Od začetka do l. 2009 ga je vodil dr. Mirko Cuderman, po čigar zaslugi se zbor lahko

ponaša z zelo zajetno diskografijo (več kot osemdeset plošč v zbirkah *Musica sacra Slovenica* in *Slovenska zborovska glasba*). Tudi mi smo imeli srečo pred leti poslušati ta pevski sestav pod njegovo odlično taktirko. Od l. 1998 je zbor del Slovenske filharmonije in ima v vsaki sezoni kakih 35 koncertov. S svojim poustvarjalnim delom ne navdušuje le slovenske publike, ampak tudi evropsko ob nastopih v Italiji, Avstriji in Nemčiji, Hrvaški, Nizozemski in Madžarski. Je prejemnik več priznanj in nagrad. Od sezone 2009/2010 sta zbor vodila dirigentka Martina Batič, pomočnica direktorja za zbor, in Steffen Schreyer. Do izteka sezone 2011/2012 je bil zborov

šef dirigent. Od sezone 2012/2013 je Martina Batič umetniška vodja in pomočnica direktorja za zbor. Batičeva, ena izmed najbolj uveljavljenih mladih slovenskih dirigentk, je doma iz Ajdovščine in je po diplomi na Oddelku za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo v Ljubljani l. 2004 na Visoki glasbeni šoli v Münchnu v razredu Machaela Gläserja z odliko končala podiplomski študij in se nato izpopolnjevala na raznih tečajih doma in v tujini. Od l. 2004 je bila pet sezon vodja zбора SNG Opera in balet Ljubljana. Projektно sodeluje s Komornim zborom RTV Slovenija in Komornim zborom Ave, večkrat je sodirigentka Slovenskega otroškega zбора. Pod nje-

Slovenski komorni zbor

nim vodstvom je Slovenski komorni zbor nastopil tudi v Kulturnem centru Lojze Bratuž v ponedeljek, 22. decembra 2014, s koncertom z naslovom *In zopet prišla noč si sveta*. V prvem delu koncerta so poslušalci očarani prisluhnili pesmi iz božične ruske pravoslavne tradicije. Krasno doživetje so ponudile izvedbe pesmi *Očenaš* Nikolaja N. Kedrova (1871-1940), *Sveta Bogorodica* (Arvo Pärt, 1935), *Čudežno rojstvo* (Georgij V. Sviridov, 1915-1998), *Vzkliknili so angeli* (ukrajinska božična – prir. Kirilo G. Stecenko), *Pastirji betlehemiški* (ruska božična – prir. Aleksander D. Kastalski), *O, ve-*

seli se Te, op. 15, št. 11 (Pavel G. Česnokov 1877-1944). Drugi del pa je bil ves zazrt v naše vsem poznane mile slovenske božične pesmi, ki izžarevajo veselje ob rojstvu Odrešenika. Spored je obsegal poznane slovenske božične pesmi od srednjeveških napevov *Ta stara božična pejsen* v priredbi Janeza Močnika in *Eno dete je rojeno*, v prir. Matije Tomca pa do znane *Svete noči* Franza Gruberja (1787-1863) v zanimivi priredbi Nane Forte (1981). Ob dolgotrajnem ploskanju je zbor podaril poslušalcem dodatek, živahno *Glej, zvezdice božje*. Koncertni večer ob dovršenosti izvedb, ki so razkrivale drobne

izvajalske odtенke - ti seveda uhajajo ljubiteljskim posvetnim ali cerkvenim zborom, pri katerih sicer nežne božične pesmi ohranjajo večjo domačnost in čustveno toplino -, ob kultiviranih, čistih glasovih, natančnem fraziranju, ob zlitosti celote pod odločno taktirko zborovodkinje Martine Batič, je bil enkratno iskreno voščilo za čim bolj pristno doživljanje božičnih praznikov, ki naj nas zdramijo iz otopelosti in malodušnosti in naj izvenijo kot opomin, da nas ima Bog rad, ker je kot neobgledeno dete prišel na ta naš ubogi svet, da bi nam prinesel upanje in mir.

IK

Prejeli smo

Odprto pismo Davidu Bandlju, goriškemu pesniku in še marsikaj

Cinca Marinca, ta že ni ta prav, za poedinca ne delamo ustav, pardon, sprav, oziroma spravnih ponovitev.

Predragi David, ne zameri mi, da se šele danes, 3. decembra 2014, odzivam na tvoje *Prispevke za narodno spravo*, ki si jih objavil v Primorskem dnevniku v rubriki *Zarišče* že 21. novembra, to se pravi že pred trinajstimi dnevi, in mi od takrat delajo družbo tu na delovni mizi. Nisem se oglasila takoj, ker sem dala - zaradi višje sile - prednost drugim, bolj nujnim, da ne rečem neodložljivim opravkom. Popravljala sem namreč tretje krtačne odtise dvojezične pesniške antologije na - piši in beri - 500 straneh, izšla bo predvidoma januarja prihodnje leto, in se v mislih mamila, komu vse naj naslovim prošnjo, da mi kot mikeni sponzorji - po 50 ali 100 evrov "na bot" pomagajo kriti zadnjih 500 evrov, ki jih še potrebujemo, da krijemo vse tiskarske stroške. Brž ko sem te zagledala na fotki v *Primorcu*, sem si rekla: Davida bom prosila, saj je fant od fare, pravšen, da mi pomaga poi-skati kakega radodarneža. Spomnila sem se na tvoje pismo s konca septembra letos, kjer si mi povedal, da me boš predlagal za Prešernovo nagrado iz sklada in me obenem prosil, naj ti pošljem seznam vseh svojih doslej prevedenih knjig - odgovor na pamet: približno 70 -, da utemeljiš svoj nagrajevalski predlog. Odpisala sem ti, da se ne ukvarjam s takimi - v bistvu ničevostmi iz kategorije nečimrnost čez nečimrnost, vse je nečimrnost; tebi sem ta biblijski izrek iz Koheleta ali Pridigarja ali Ekleziasta (1, 2) napisala po latinsko (vanitas vanitatum et omnia vanitas). No, ker očitno se ti ne bi smilil čas, ki bi ga zabil, da me predlagaš za nagrado in plediraš zame, te tokrat prav na kolenih prosim, da ga zabiješ - in najbrž tudi zgubiš - z iskanjem kakšnega... težko ulovljivega sponzorčka, ker pri nas Slovencih je že pregovorno, da se pri denarju vse neha, a vseeno potrkaj na možniček kakšnega domnevnega petičneža ali nesebičneža na vašem koncu in z vso sapo navijaj za antologijo. Reci mu: kdorkoli pošlje sponzorski obolus, alias stotak ali petdesetak in še manj, v Sežano za antologijo, bo dobil ob izidu v dar en izvod knjige in njegova velikodušnost bo deležna mojega ne samo večnega, marveč prav vekotrajnega spomina, ker sem notorično hvaležne sorte. Prosim te tudi, da poizveš za naslov tistega super radodarnega podjetnika in mecena iz Goriških Brd - Nedjana Brataševca, ki je tudi častni konzul za republiko Poljsko v Sloveniji, da mu nemudoma pošljem prošnjo, da antologijo sponzorsko podpre, recimo s... stotakom ali samo z dvajsetakom - pod geslom: mal položim dar na stranski

pesniški oltar Jolkine dvojezične antologije. Brez strahu, da ga zavrnem in s tem osramotim, marveč nasprotno, da mu nekako povrnem prvotni sijaj, ki mu ga je okrnila, da ne rečem totalno očrnila, najbrž po pomoti in iz skrajne nevednosti, letošnja Jenkova nagrajena pesnica Anja Golob, ki je - kot je povedala - iz "higieničnih razlogov" zavrnila denarno nagrado. Ker se ni doslej, kolikor je meni znano, dovolj konkretno opredelila, kaj ji je pravzaprav branilo sprejeti denarni del nagrade - ne pa obratno, odkloniti - po mnenju nekaternikov zelo vprašljivo diplomu in skoraj nič sporni denar - saj se je ogradila precej nedorečeno in megleno z dokaj neoprijemljivo formulo, sklicujoč se na zgolj osebne "načelne razloge osnovne higijene", jo imam nekako na sumu, da se ji je zdelo 3.500 evrov za smrkavo (si dice per dire) zbircico iz 30 pesmic v prosti verzifikaciji - ki so sicer tudi meni, z njo vred, še kar všeč, v kot perce lahki in kot žafran dragi nakladici Mladinske knjige - 250 izvodov, 1 izvod 25 evrov, minus 6 centov - odločno

preveč v teh kriznih časih, ko veliko ljudi tu pri nas v matični domovini in tudi izven nje tako visoko - in večkrat tudi prepadno nizko vsoto v primerjavi z mesečnimi prejemki parlamentarcev in posebnih uslužbencev slabih bank, da se omejim le na dve bolj vidni kategoriji - dobi za... 8 ali 9 ali celo 10 mesecev dela. Ali kot celoletno pokojnino. In naj novodobni siromaki živijo, če morejo - in morajo! - s to peščico drobščic, prav tako tudi za ubogo ime Rdeči križ ali Karitas. Bravo, Anja, če je bil zlasti ta motiv za zavrnitev "umazanega" denarja. Ne pa kaj drugega... zdaleč bolj zakompleksiranega in poni-

glavega, iz katerega so cajtengi napihnil škandal, o čemer bi pa bilo treba javno spregovoriti in nedvoumno diskutirati in si priti do zadnje pičice na jasno.

Ti, David, ki s svojimi prispevki za narodno spravo - hočeš nočeš - kažeš nekakšno veselje ali nagnjenost do mediatorstva - bi se lahko šel še prej za posrednika in moderatorja pri tej kočljivi literarni aferi v zvezi z Jenkovo nagrado. Verjetno si bral v *Primorskem dnevniku* z dne 25. oktobra 2014 člančič v zvezi z letošnjo dobitnico te nagrade. Kot iztočnico bi si lahko vzel njeno trditev, kaj sploh razume kot osnovno higijeno, ker po njenem... "prepričanju stanovske nagrade za dosežke na področju kulture ne morejo biti financirane iz zasebnih sredstev". Moja opomba: Zakaj ne? "Ni denarja"? nadaljuje pesnica in pristavi: "Čast mi je dovolj". In nato pove za navrh: "Gre za širši problem koncepta kulture kot nečesa, kar je prepuščeno benevolenci privatnih sponzorjev. Seveda je umazan ves denar. Je pa treba nekeje potegniti mejo".

/ dalje
Jolka (Milič seveda)

David Bandelj

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (80)

Mariza Perat

Vitovlje nad Osekom

Ljudstvo se je teh procesij množično udeleževalo. Tako je 15. septembra 1892 k Mariji na Vitovlje poromalo kakih 5000 Vipavcev. Najbolj veličastna Pijeva procesija pa je bila v goriški nadškofiji 2. septembra 1872. Takrat se je na Sveto Goro povzpelo 40.000 vernikov, nekateri pa njihovo število cenijo celo na 80.000. Procesijo je vodil nadškof Gollmayr. Msgr. Rudolf Klinec piše, da je bilo pri tej procesiji toliko ljudi, da so zadnji udeleženci bili še v Solkanu, ko so prvi že dospeli do svetogorskega sve-tišča.

Na Vitovlje so ljudje hodili v procesiji zlasti na Binkošti, ko je tu glavni shod, ter za Veliki in Mali Šmaren. Prihajali so tudi v prošnjih procesijah tako iz Vipavske doline kot tudi iz Brd, s Krasa in Trnovske planote. Romarji so v zahvalo za uslišane prošnje prinašali votivne-zaobljubljene predmete. Leta 1704 so priredili procesijo na Vitovlje na velikonočni ponedeljek, prav tako tudi za praznik sv. Jurija 24. aprila istega leta in pa na binkoštni ponedeljek. Največ romarjev pa je k Vitovski Mariji

Marijino kronanje:
Stanko Hrovatin

Obnovljena vitovska cerkev

začele nabiralne akcije za obnovo cerkve. Največ zaslug za njeno obnovo imajo seveda domačini, ki so pri njej sodelovali s prostovoljnim delom. Obnovljeno cerkev je 6. junija 1976 na binkoštno nedeljo posvetil solkanski dekan, prelat Andrej Siščič.

Že leta 1957 pa je Goriški muzej prevzel v oskrbo poškodovane lesene kipe vitovske cerkve in jih obnovil. Kot že omenjeno, predstavljajo kipi Marijino kronanje. Rezbar Stanko Hrovatin, domačin, je leta 1990 umetniško izdelal posnetke teh kipov. Na binkoštno nedeljo istega leta so jih iz Vitovelj prenesli v vitovsko cerkev ter jih tu slovesno blagoslovili. Naslednje leto pa so blagoslovili novo barvno okno v prezbiteriju, delo Marte Kunaver.

slovesno blagoslovili. Naslednje leto pa so blagoslovili novo barvno okno v prezbiteriju, delo Marte Kunaver.

Barvno okno:
Marta Kunaver

pesem v osmih kiticah "Vitovska Marija". O vitovski cerkvi je pel tudi Peter Butkovič - Domen: "Pri Vitovski Mariji v mrak večerni zvon bobni, odmeva na Krnici in če Osek glasno utriplje.

*Iz gozda voz na griču maja se in škriplje
vznik pokriža se, zagode in nad konjem zakriči. "*

Viri: Fakin Bajec Jasna: *Marijine božjepotne cerkve med Alpami in Krasom - Založba: ZRC, ZRC SAZU - Izdala Raziskovalna postaja ZRC SAZU - Nova Gorica - Projekt THETRIS; Klinec Rudolf: Marija v zgodovini Goriške - Goriška Mohorjeva družba, Gorica 1955; Markežič Marijan: Trije na potepu - Pastirček 2012-2013, št. 3 - Izdala Zadruga Goriška Mohorjeva; Koledar Družbe sv. Mohorja, Ljubljana 1944.*

/ dalje

Slovensko politično obzorje ob vstopu v novo leto 2015

Slovenija še vedno ni verodostojna država

Med tradicionalnimi in že iz davnine podedovanimi načini, s katerimi so v Sloveniji zaznamovali prihod in začetek novega leta, je bilo seveda največ želja za zdravje, mir in življenje v blaginji. Vendar so nekatera praznovanja razkrila tudi navzen vidno bolečino udeležencev zaradi stanja in razmer v državi. To je bilo zelo očitno iz televizijskih prenosov koncerta božičnih pesmi in festivala slovenske domoljubne pesmi *Mati domovina*. Med petjem Svete noči so se mnogim udeležencem orosile oči, na omenjenem festivalu pa so gledalci v čast njenemu tvorcu brigadirju Antonu Krkoviču, ki se kot obsojenec v zadevi Patria nahaja v zaporu na Dobu, vstali s sedežev v Cankarjevem domu. Klic v pesmi *Vrni se, Slovenija!*, ki jo je vzneseno in v svojem značilnem slogu zapel Oto Pestner, pa kot da je obiskovalcem festivala na novo vlil domovinski

Msgr. Stanislav Zore med mašo za domovino v ljubljanski stolnici

pogum in upanje na lepšo prihodnost. Za ponazoritev stanja duha v Sloveniji v začetku leta 2015 navajamo mnenja dveh uglednih osebnosti, ki pa se med seboj ločijo in

razlikujejo. Ljubljanski nadškof in metropolit p. Stanislav Zore je v pridigi med mašo za domovino 23. decembra 2014, v stolni cerkvi sv. Nikolaja, dejal tudi naslednje: "Nekateri so našo domovino Slovenijo hoteli imeti za svojo. Hoteli so z njo razpolagati, ji gospodovati, biti njeni lastniki. Premalo jim

je bilo uživati njene lepote, se verseliniti njenih prelesti, kakor je zapisal Župančič. Hoteli so izsesati vse mleko iz njenih prsi, izpiti vse zaklade iz njenih kašč. Ne vem, če so se je kdaj zares veselili, če so jo v resnici spoštovali in ji dovolili biti to, kar naj bi Slovenija bila. Toda ko danes poslušam naše ljudi, ko prisluhnem njihovim težavam, ko poslušam govorico njihovih src, se vprašam, kam je izginilo veselje"? Maše za domovino so se udeležili vsi najvišji predstavniki države. Razmišljanjem ljubljanskega nadškofa in metropolita dodajam ugotovitev akademika in pisatelja Alojzija Rebule. V tedniku Družina je namreč zapisal, "da bomo tudi v novem letu ostali na stari zemlji in v stari Sloveniji, a vendar z nezavedno slutnjo in željo po novem, po nečem čistejšem in svetlejšem". Premier Miro Cerar pa je po svoje

tervenirati država z ekspanzivno ekonomsko politiko. Posledica takega posega države v ekonomijo je bila zmanjšanje

vrednosti rublja. Izhodišče je vsekakor padec cene nafte: ta dejavnik je za Slovenijo v bližnji prihodnosti lahko odskočna deska za še dodatno izboljšanje izvoza: nižja cena energentov pomeni namreč manjše transportne stroške. Skratka, Slovenija bi lahko zaradi tega postala konkurenčnejša na drugih trgih: medtem ko se bo ruska niša nekoliko zožila, bi se lahko drugi trgi nekoliko "razširili". Zaradi vseh teh dejavnikov je Umar za kratkoročno obdobje napovedal rast tudi v domači potrošnji: in to je druga bistvena točka za Slovenijo. Vzpo-redno z višjo domačo potrošnjo bi Slovenija po izračunih Umarja lahko obrnila negativno smer padanja zaposlenosti in celo lahko nekoliko povečala nivo povprečne plače v javnem in zasebnem sektorju. To pa so za zdaj samo ugi-banja. In to je samo podoba večno mladega in brhkega Dorian Grayja. Na podstrešju pa se kljub vsemu še vedno "skriva" slika, ki se stara in postaja iz dneva v dan bolj grda in negledljiva.

Nepremagljivi javni primanjkljaj Ja, tudi to je, čeprav vlada o tem ni spregovorila. Skratka, premier Cerar je v prejšnjih tednih rad orisal pozitivne plati, negativnih pa ni izpostavljajal. Ali jih je bolj preprosto delno zamolčal in delno olepšal. Poglejmo na primer na predlog rebalansa za leto 2015, o katerem je malo pred Božičem spregovoril minister za finance Dušan Mramor. Tukaj v oči najbolj bode podatek o predvidenem javnem primanjkljaju za letošnje leto.

Pred tem samo v kratko pojasnilo: Slovenija od leta 2009 presega dovoljeno mejo 3-odstotnega primanjkljaja. Negativno dinamiko bi morala Slovenija spremeniti do leta 2013, a ker ji to ni uspelo, je Evropa rok podaljšala do leta 2015. Primanjkljaj za leto 2014, ki uradno še ni znan, naj bi znašal približno 3,3 odstotke BDP. Njegova nominalna vrednost bo približno

razložil in še pojasnjuje stanje in razmere v državi. Priznava sicer, da Slovenija še vedno ni verodostojna država, ne doma in ne v tujini, vendar meni, da se je v svojih prizadevanjih uspevala. Zdj jo on in vlada ponovno prebujata, tako da bomo letos lahko začeli uresničevati tudi reforme. Predsednika vlade podpira državni poglavar Borut Pahor, ki ponovno izjavlja, kar je storil že pri prejšnjih vladah, da je Slovenija vendarle še skoraj premagala finančno in gospodarsko krizo. Toda premier je največje začudenje v javnosti, pri delu politike pa celo posmeh, povzročil z izjavo, "da je največji dosežek njegove vlade v stotih dneh upravljanja države stabilizacija političnega prostora". Poslanec SDS dr. Vinko Gorenak je predsednika vlade opozoril, kako more k stabilizaciji političnega prostora uvrstiti tudi protustavna in protizakonita dejanja, ki jih je koalicija, v kateri ima največjo moč Stranka Mira Cerarja, povzročila Janezu Janši v zadevi Patria. Ob novem letu pa sta si nekaj političnih puščic izmenjali nemara najbolj znani in pogosto omenjani osebi slovenske politične in državne scene, Milan Kučan in Janez Janša. Nekdanji predsednik Slovenije in sedanjí predsednik društva Forum 21 Milan Kučan je v pogovoru na tretjem sporedu nacionalne TV dejal, "da s človekom, ki ga omenjate (Janeza Janše ni imenoval z imenom in priim-

kom), nimam nobenega konflikta. Sem pa v nekem stalnem nasprotovanju metodam, ki jih uporabljajo on, njegova stranka in krog njegovih privržencev. Je pa to občudovanja vreden nabor vseh političnih sredstev, dopustnih in nedopustnih z vidika demokracije". Janez Janša se na citirano mnenje Milana Kučana v oddaji nacionalne TV neposredno ni odzval. Nasploh pa je znano in postaja nekakšen standard v slovenski politiki, da Janez Janše za vse težave in probleme v Sloveniji vidi povzročitelje v t. i. stricah iz ozadja, ki naj bi jih poosebljal nekdanji predsednik Slovenije. Pač pa so javna občila zamolčala Poslanico miru, ki jo je za novo leto 2015 z vrha Triglava poslal pevec Gianni Rijavec, in to v imenu mirovniške fundacije Beli golob. V svoji poslanici znani pevec doma s Trnovega nad Solkanom meni, da se Sloveniji v novem letu ne obeta nič dobrega. Po njegovem volitev, ki so bile lani, nismo izkoristili. Slovenci se ne zavedamo, da smo tisti, ki odločamo, kdo nam bo vladal. Zato so na oblasti še vedno tisti iz prejšnjega sistema. Nujna je sprava, nujno je spoštovanje življenj, ki so bila izgubljena med drugo svetovno vojno in po njej. Toda še o pričakovanjih, možnostih in realnem stanju Slovenije v letu 2015. Premier Miro Cerar ostaja precej osamljen v svojem optimizmu, kot že omenjeno, ga

brezpogojno podpira le predsednik države Borut Pahor. "Dejstvo je, da nimamo strategije upravljanja države", so zapisali tudi v levo usmerjenem ljubljanskem časniku Dnevnik. Po njihovem naj bi strategijo napisali tisti, ki so za to najbolj poklicani, "to pa so predsedniki države, vlade in parlamenta". Direktor kemijskega inštituta v Ljubljani, ki so ga ob koncu lanskega leta umorili, prof. dr. Janko Jamnik, je malo pred tem v intervjuju za neki časopis povedal, "da je Slovenija še vedno tako oddaljena od razvitega dela zahodne Evrope, kot je bila pred 23 leti". Pri naših oblastnikih je s to izjavo svetovno znani strokovnjak menda povzročil tako veliko zamero, da ga ob tragični smrti niso hoteli uradno počastiti. Po izbiri časopisa Delo je politik leta 2014 v Sloveniji bil Borut Pahor, sicer predsednik države. V tedenskem magazinu Reporter so pripravili seznam stotih najbolj vplivnih Slovencev v letu 2015. Na prvem mestu je Gregor Golob iz stranke Zares, nekdanji predsednik Republike Milan Kučan je drugi, predsednik vlade Miro Cerar pa tretji. Predsednik SDS Janez Janša je uvrščen na osmo mesto. Na najnižje, torej stoto mesto v omenjenem seznamu stotih najbolj vplivnih Slovencev, je tedenski magazin Reporter uvrstil nekdanjo predsednico vlade Alenko Bratušek.

Marijan Drobež

Podoba na podstrešju vselej zahteva svoj visoki davek

Slika Dorian Grayja

Ko se predsednik vlade Miro Cerar v svoji institucionalni podobi pogleda v ogledalo, želi videti lepega postavnega mladeniča v polnem zagonu in na višku svojih življenjskih moči. Pravzaprav ne gre za to, da bi to podobo želel videti. On to podobo dejansko vidi. In jo gleda. In občuduje. Dan za dnem. In svoje zadovoljstvo nad videnim je v vseh pred in ponovoletnih intervjujih in javnih nastopih razglašal tudi v medijih. Urbi et orbi. Govorimo seveda figurativno. Cerar se je v vseh svojih zadnjih nastopih bahal, kako Slovenija napreduje in kako so vsi izgledi tako optimistični. Med vrsticami je bilo mogoče seveda razbrati, koliko in kako je za to zaslužna njegova vlada. Napovedal je tudi, da bo prihodnost še boljša in da bo za to prav on kot predsednik vlade storil vse, kar je v njegovi moči. Skratka, v ogledalu je gledal podobo močne, vitke in krepostne Slovenije in podobo "fit" predsednika vlade. Dorian Gray z Gregorčičeve v Ljubljani.

Optimistične številke

Slika Slovenije je na prvi pogled danes res dokaj optimistična. Na prvi pogled. Vse pomembnejše domače in mednarodne agencije so za lansko leto Ljubljani napovedale zelo dobro rast. Govorimo o slovenskem Uradu za makroekonomsko zadeve (Umar), evropskem Eurostatu in o Mednarodnem denarnem skladu. Povsod smo lahko brali, da bo slovensko gospodarstvo raslo. Krepitev BDP sicer zdaleč ni primerljiva s številkami, ki smo jih bili vajeni v zadnjih letih pred finančno krizo, je pa za današnje razmere zelo dobra. Letos naj bi tako v Sloveniji zabeležili gospodarsko rast med 2 in 2,5 odstotka. Napovedi se za letošnje in naslednje leto znižujejo, a ostajajo vseeno še vedno na območju prepričljivega pozitivnega izkupička. V letu 2015 naj bi BDP zrasel za približno 1,5 odstotka, naslednje leto pa za nekaj več kot

odstotek. Na prvem mestu "zaslužnosti" za to rast najdemo seveda izvoz: v prvih enajstih mesecih lanskega leta je bil za 6,6 odstotkov višji kot v istem obdobju leta 2013. Visok izvoz naj bi si Slovenija lahko obetala tudi v prihodnjih letih (vir Umar), tudi v tem primeru naj bi bila rast neke okoli 5 odstotkov. Vse pomembnejše trgovinske partnerice Slovenije naj bi kljub nizki gospodarski rasti v naslednjih letih ohranile rast uvoza (ocene Eurostat). Nemčija naj bi v letošnjem letu povečala uvoz za skoraj 5 odstotkov, naslednje leto pa že za 6,5 odstotkov. Italija naj bi se gibala med 3 in 3,5 odstotka, avstrijski uvoz naj bi se tudi povečal do skoraj 5 odstotkov. Vsak mednarodni in geopolitični pretres lahko močno razburka vode, a če bi se te napovedi uresničile, bi Slovenija lahko imela pred sabo dober razvojni potencial.

Ruska ruleta

Kriza rublja je seveda v tem kontekstu tudi pomemben faktor. Predvsem gre za to, da je Moskva za največje slovenske izvoznike (v prvi vrsti Krka in Gorenje) zelo pomemben trg. Zmanjšanje kupne moči ruskih partnerjev in devaluacija njihove valute prinašata slovenskim izvoznikom ožanje tržnih niš in izgubo konkurenčnosti. Pod črto, gre za manjše prihodke iz Moskve, kar bodo blagajne hudo občutile. Ta podjetja bodo morala vsaj srednjeročno najti drugačna izhodišča in nove poti: ruska kriza se bo najbrž poznala vsaj še letos in naslednje leto. Prevečkrat pa pozabljamo, da ima s čisto oportunističnega vidika ruska kriza za evropska podjetja tudi drugo stran medalje. Vzrok krize rublja je namreč padec cen nafte: zaradi nizkih cen sodčka, ki je padel pod 50 dolarjev, je rusko gospodarstvo, ki temelji na izvozu naftnih (in plinskih) derivatov, v hudem deficitu: prihodki v državne blagajne so precej manjši od predvidevanja. Zato je morala in-

1,2 milijarde evrov. No, in na tem mestu se vračamo k Mramorjevemu in Cerarjevemu rebalansu. Za naslednje leto sta namreč res napovedala javni primanjkljaj, ki bo zlezel pod mejo treh odstotkov (dosegel naj bi 2,8 odstotka), a njegova nominalna vrednost naj bi poskočila na 1,35 milijarde evrov. V absolutnih številkah bo torej primanjkljaj v letošnjem letu celo višji od tistega v lanskem. Cerar in Mramor računata, da ju bo rešila prav visoka rast, ki bo znižala delež višjega nominalnega primanjkljaja. Povedano nekoliko drugače, vlada bi tako "požgala" potencial, ki ga prinaša rast za javne finance. Namesto da bi s pametno politiko pogajali s socialnimi partnerji in ustreznejšo preporazporeditvijo sredstev uspela ohraniti nominalni primanjkljaj vsaj na ravni lanskega, ki je že itak visok, so na vladni strani igrali na karto: "Itak lahko še malo popustimo, ker nam rast BDP to omogoča". Po liniji najmanjšega odpora.

Usodna slika s podstrešja

Pa ne samo to. Slovenija mora poravnati kar nekaj preteklih računov. Gre za t. i. enkratne izdatke. Tukaj sta dokapitalizaciji Banke Celje in Abanke, ki sta državo obremenili v prejšnjih mesecih (ocenjena vrednost 430 milijonov evrov). Tukaj je dalje cena likvidacije Probanke in Factor banke. Ob tem ne smemo pozabiti na povračilo, ki ga Slovenija dolguje varčevalcem nekdanje Ljubljanske banke v Bosni in na Hrvaškem. Po poročanju Dnevnika naj bi sicer vlada vse to knjižila že v lanskeoletni proračun. Kako bo to poračunala, ni znano, niti ni jasno, kako bo to poplačevanje vplivalo na javne finance v letu 2015, ko manevrskega prostora dejansko ni več. Se bo morala Slovenija spet zadolžiti? Kako se bo soočila z morebitnimi novimi enkratnimi izdatki, če bo pokurila blagodejne učinke rasti v celoti za "navadno delovanje"? Že prav, da se Cerar v javnosti kaže kot novi Dorian Gray, a kaj ko starajoča se in propadajoča slika na podstrešju vselej zahteva svoj visoki davek. Vedno.

Andrej Černic

Kratke

Cleveland / Umrl je pomožni škof Pevec

Slovenska in širša skupnost Clevelanda je v nedeljo, 14. decembra 2014, izgubila upokojenega pomožnega škofa Anthonyja Edwarda Pevca, ki je v 89. letu starosti umrl v semenišču Borromeo.

Edward Pevec se je rodil 16. aprila 1925 v Clevelandu Antonu in Franciški Pevec, priseljencema s Kranjskega. Osnovno šolo je končal pri Sv. Vidu, kjer je kasneje od leta 1975 do leta 1979 služboval kot župnik. Po maturi na Latinski visoki šoli v Clevelandu je vstopil v bogoslovje v Detroitu in kasneje v semenišče sv. Marije v Wickliffu.

V duhovnika je bil posvečen 29. aprila 1950, služboval pa je med drugim v župniji Matere Božje v Elyriji, slovenski župniji svetega Lovrenca v Clevelandu in pri Sv. Vidu. Leta 1956 je opravil magistrerij na univerzi John Carroll v Clevelandu, leta 1964 pa je doktoriral na univerzi Western Reserve.

Papež Janez Pavel II. ga je leta 1982 imenoval za škofa Clevelanda in posvečen je bil 2. julija istega leta. Na položaju je služil 21 let, vse do leta 2001, ko se je upokojil. Pogrebna maša, ki jo je v katedrali sv. Janeza vodil clevelandski škof Richard Lennon, je bila v soboto, 20. decembra, za njo pa je bil pogreb na pokopališču Calvary.

Poleg pastoralnega dela je bil škof Pevec zelo aktiven tudi v izobraževalnih ustanovah in je med drugim delal kot rektor bogoslovnega semenišča za clevelandsko škofijo. V okviru škofovske konference ZDA je deloval v odborih za poklicno usposabljanje in svetost življenja, služil pa je tudi v odboru za znanost in človeške vrednote države Ohio.

Ameriški rojaki so ga počastili z nazivom Slovenec leta, generalni konzul Jure Žmauc pa ga je maja lani slovesno vključil v mednarodno dvorano slavnih Clevelanda.

Škof Pevec je bil zaradi svoje prijaznosti in ponižnosti zelo priljubljen med ameriški Slovenci in tudi med širšo skupnostjo Clevelanda.

To je sporočil tudi clevelandski škof Lennon. "Poznal sem ga kot upokojenega pomožnega škofa, ki ga je imelo rado veliko število ljudi. Cerkvi je služil več kot 60 let", je med drugim sporočil Lennon in Pevcu zaželel, naj počiva v miru kot zvest skrbnik božjih skrivnosti.

KD Brce iz Gabrovice pri Komnu v gosteh v Notranjih Goricah in v Gorjah

V petek, 16. januarja 2015, ob 19.30 bo v Kulturnem domu v Notranjih Goricah gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu uprizorila komedijo Marjana Tomšiča Čespe na figi v režiji Sergeja Verča in Minu Kjuđer. Za abonma in izven. Z isto predstavo bodo igralci iz Gabrovice nastopili tudi v soboto, 17. januarja 2015, ob 19. uri v Gorjanskem domu v Gorjah.

ZCPZ Krstna izvedba maše Aleša Makovaca

Blago sozvočje mašnih pevskih delov in božičnih melodij

Namesto tradicionalnega *Božičnega koncerta*, ki ga v goriški stolnici na god sv. Štefana že dolgo vrsto let prireja Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica (ZCPZ), potem ko se je zamisel zanj utrnila pok. prof. Mirku Fileju v daljnih petdesetih letih prejšnjega stoletja, je letos v isti cerkvi in v isti "režiji" med slovesno zahvalno mašo ob 40-letnici ustanovitve omenjenega Združenja bila na sporedu krstna izvedba *Maše na čast svetemu papežu Janezu Pavlu II.* Ob okrogli obletnici je namreč ZCPZ l. 2013 razpisalo natečaj za novo slovensko peto mašo. Med vsemi dospelimi deli je komisija, ki so jo sestavljali prof. Hilarij Lavrenčič, skladatelj Patrick Quaghiato, prof. Damijana Čevdek, prof. David Bandelj in predsednik ZCPZ Dario Bertinazzi, izbrala *Mašo na čast svetemu papežu Janezu Pavlu II.* skladatelja Aleša Makovaca. "Ta maša je dala komisiji najprej občutek dodelanosti, natančnosti in glasbene-skladateljske pravilnosti, obenem pa je sledila kriteriju razpisa, da je lahko pevna in se lahko uporablja tudi v naših malih župnijah, čeprav ni enostavna. Zahteva seveda nekaj truda in poštvrtovalnosti pevcev, zborovodje in organista". Tako je dejal Bertinazzi, ko je ob koncu dobro in doživeto izvedene spevne *Maše na čast svetemu papežu Janezu Pavlu II.* v prezbitერი k sebi povabil pevovodkinjo Aleksandro Pertot, organistko Martino Valentiničič in seveda prisotnega skladatelja Aleša Makovaca. Pertotova je na koru imenitno opravila svojo zborovodsko nalogo ob vodenju MePZ F. B. Sedej iz Števerjana, kateremu so se za to priložnost pridružili še nekateri pevci MePZ Rupca Peč in cerkvenega zbora s Peči ter pevci cerkvenega pevskega zbora iz Štandreža, ki so ob natančni orgelski spremljavi Martine Valentiničič z občutkom in primernimi poudarki krstno izvedli to novo slovensko mašo, ki se je harmonično zlivala z našimi lepimi božičnimi pesmimi. Zadovoljstvo z izvedbo je izrazil tudi avtor Makovac, ko je iz rok predsednika ZCPZ Daria Bertinazzija prejel priznanje. Dejal je, da je njegova skladba izzvenela brezhibno in da so bila poudarjena prava mesta, čeprav se z zborovodkinjo in pevci niso nikoli srečali, da bi se kaj menili o samem izvajanju posameznih delov. Pertotovi in Valentiničičevi se je Bertinazzi za njuno prizadevnost zahvalil tudi s šopkom cvetja.

Čeprav spada Aleš Makovac v mlajšo generacijo glasbenikov (rodil se je v Kopru 13. 3. 1974), je ob skladanju tega dela - morda tudi zato, ker je sam dirigent - imel posluh za potrebe cerkvenih pevskih zborov in ni iskal kakih "zapletenih modernističnih" zvočnih učinkov, ki bi gotovo spravili v škripce pevce, pa tudi poslušalce. Makovac je diplomiral l. 2006 na Akademiji za glasbo v Ljubljani, smer sakralna glasba-orgle. Študij dirigiranja je nadaljeval pri prof. Marku Letonji, študij kompozicije pa pri prof. Marku Mihevcu. L. 2005 je prejel študentsko Prešer-

Aleš Makovac

novo nagrado za ciklus koncertov doma in v tujini. Poučeval je klarinet in saksofon na Glasbeni šoli Marjana Kozine v Novem mestu. Bil je prof. glasbe in zborovskega petja na OŠ Žužemberk in profesor orgel, glasbenega stavka in dirigiranja na Konservatoriju za glasbo Jurija Slatkonje Novo mesto. Pet let je bil tu tudi ravnatelj. Kot dirigent je sodeloval s številnimi zbori, orkestri in mnogimi solisti in nastopal na domačih in tujih odrih. Njegov opus obsega številne priredbe in mnogo avtorskih skladb. Ubrano petje na koru ob izvedbi nove slovenske maše je pohvalil tudi dekan Karel Bolčina, ki je vodil mašni obred in med drugim poudaril, da je cerkveno petje predvsem molitev. Z otožnim glasom pa je ugotavljal, da je bilo včasih na tej božičnici prisotnih okoli oltarja kar nekaj duhovnikov, tokrat pa je zevala praznina. Tudi pod cerkvenimi oboki je bilo manj vernikov in poslušalcev kot pred leti. Žal, se vse spreminja ... Pred začetkom mašne daritve je zbrane nagovoril predsednik ZCPZ Dario Bertinazzi. Navzoče je spomnil, da je bilo ZCPZ ustano-

vljeno 19. septembra 1973; listino so podpisali Bogomir Spazzapan, prof. Stanko Jericijo, prof. Lojzka Bratuž, ki je dolgo let predsedovala temu združenju in je sedaj častna predsednica, Zdravko Klanjšček, Ivo Bolčina, g. Jožef Žorž, prof. Dragotin Butkovič, Mariza Perat, Željka Simčič, Bruna Petrusa, Herman Srebrnič in dr. Damjan Paulin. Danes ima ZCPZ okoli 40 članov. V tej dolgi dobi je priredilo in še prireja koncerte, vsako leto Malo Cecilijanko, Božični koncert, koncert cerkvenih pesmi v Štandrežu in še marsikaj. Bertinazzi je opozoril, da je ZCPZ izdalo petnajst notnih zbirk, skrbelo za notno gradivo na korih, za izobraževanje pevcev in organistov in pripomoglo k uresničitvi marsičesa. V teh dolgih 40 letih je naša družba doživela marsikateri preobrat. Pri tem so se spremenili tudi ljudje oz. "izgubili so občutek za določene vrednote, ki so bile takrat skoraj samoumevne za naš prostor", je naglasil Bertinazzi. Nekoč je imela vsaka vas svoj cerkveni zbor, veliko je bilo pevcev. Več je bilo tudi organistov. Danes je delo ZCPZ mnogo težje, a ne le zaradi splošne krize: pogosto se postavljajo namreč pod vprašaj nekdanje vrednote, tudi krščanske, "cerkveni zbor ni več eden med glavnimi trenutki socialnega in družbenega življenja na vasi, saj ga je nadomestil svetovni splet, kjer si v sekundi lahko kjerkoli po svetu in misli, da si povezan z vsemi, a manjkajo ti bližina, toplota stiska rok in glas bližnjega ali prijatelja". Zaradi tega, je zatrdil Bertinazzi, je zelo pomembno, da ohranjamo krščanske vrednote, ki so bile vodilo ustanoviteljev ZCPZ. Le-te moramo z vsemi močmi prenesti na mlajše generacije, kljub vsem današnjim težavam ob pomanjkanju cerkvenih pevcev in organistov. "Pomembno je, da smo, da vztrajamo z Božjo pomočjo in dokažemo, da je to prava pot", je poudaril Bertinazzi. Želel je tudi, da bi bila ta zahvalna maša spomin na vse preminule, ki so peli in orglali Bogu v čast in tako veliko naredili za vso našo skupnost. Za to naj jim Bog obilo plača. "Naj bo ta sveta daritev obenem prošnja Bogu, da nam da še moči, da bomo znali biti kot težkim časom in da bomo vztrajali ob lepem petju cerkvenih pesmi tako pri svetem bogoslužju kot na koncertih in prireditvah".

IK

Gledališče na vrhovi Nova Gorica / Premiera: Mali veliki korenjak

Razigrano in živahno v družbi Pedenjpeda

Petnajst let je že minilo, odkar je na ljubiteljskem gledališkem obzorju zasijala svetla zvezdica, *Gledališče na vrhovi* Nova Gorica, ki si ga je ob želji ponuditi otrokom čim bolj privlačne predstave zamislil režiser, mentor in pedagog Emil Aberšek. Od takrat je s svojimi mladimi gledališkimi navdušenkami - fantov je bilo le za vzorec - ustvaril kar nekaj lepih nepozabnih predstav. Med zadnjimi so bile *Alenčica in princ*, *Kaj se je Sneguljčici zares zgodilo* in pravi odrski bisserček, *Ostržek*; zanj so lansko leto izvajalke prejele Zlato plaketo Javnega sklada za kulturne dejavnosti. To je najvišje priznanje, ki ga lahko prejme ljubiteljska predstava za otroke. To nagrado si je Gledališče na vrhovi res zaslužilo, saj vsa ta leta bogati gledališko ponudbo za najmlajše obiskovalce dvoran na Goriškem. Tudi v abonmaju Goriškega vrtiljaka v KCLB v Gorici se je večkrat predstavilo s svojimi posrečenimi odrskimi stvaritvami, ki so s svojo živahnostjo in neposrednostjo zmeraj očarale male cicibane. Sedaj si je Gledališče na vrhovi oz. njegov zvesti, neutrudni umetniški vodja Emil Aberšek domislil še nekaj novega: abonmajski cikel ljubiteljskih otroških predstav z zelo prikupnim naslovom *Smuk v pravljico*. Ta abonmajski niz s predstavami v novogoriški Točki, občinski dvorani, ki jo uporablja Zveza kulturnih društev (ZKD), sestavljajo letos štiri predstave s kar nekaj ponovitvami, namenjene pa so malčkom zadnjih letnikov vrtcev in učencem osnovnih šol. Uvodna predstava je bila v sredo, 17. decembra 2014, jutraj. Nanjo so prišli osnovnošolci OŠ Milojka Štrukelj iz Nove Gorice,

iz podružnice Ledine. Za uvod v ta novi gledališki podvig je Gledališče na vrhovi ponudilo v ogled premierno uprizoritev igre *Mali veliki korenjak*. Predstava je pravzaprav nova priredba uprizoritve *Mali korenjak*, ki je pred tremi leti povsem omrežila male gledalce in jo je Aberšek večše in z velikim posluhom za otroška pričakovanja in okuse stkal iz čudovitih, ra-

zigranih pesmic Nika Grafenauerja, ki opisujejo fantiča *Pedenjpeda*. Otroci se imenitno poistovetijo s tem navihancem, ki si rad trebi nasek s prstom, je zmeraj lačen in marsikdaj kot vsi poredneži naredi kaj takega, česar ne bi smel. Da imajo Pedenjpeda zelo radi, se je jasno izkazalo tudi na sredini matineeji v Novi Gorici, ko je dolgoletna članica Gledališča na vrhovi Tanja Srednik, ki v igrici *Mali veliki korenjak* sproščeno nastopa kot pevka in igralka, nagovorila otroke in z njimi pred predstavo zapela pesmico o Pedenjpedu, ki bo sedaj postala himna tega abonmajskega niza *Smuk v pravljico*. Vsakič jo bodo zapeli, da bodo še lažje prestopili očarljiv prag pravljice svetla. Spodbudila jih je tudi, naj narišejo svojega najljubšega junaka, ker ob koncu bo zmagovalec prejel veliko masko-palčka. Značil-

nost te nove inačice predstave *Mali veliki korenjak* je, poleg večjega poudarka na songih, prav to, da otroci v njej čim bolj neposredno sodelujejo in jo na neki način tako sooblikujejo in nadgrajujejo. Marsikdo bi na Tanjino povabilo rad prišel na oder, kjer je visela velika cula. Otroci so takoj uganili, da se v njej skriva simpatični Pedenjped s štrlečimi lasmi, ki "ne prenesejo glavnika". Vedeli so tudi, kaj pomeni beseda cula, čeprav je sedaj ljudje ne rabijo več. Vseskozi so zvedavo spremljali predstavo, ki je kot dobro premišljena lutka z zabavnimi domislicami nastala iz stihov Nika Grafenauerja; on je znal tako čudovito opisati Pedenjpeda, fantička, ki se včasih tudi boji, čeprav je "strah votel, okoli pa ga nič ni"! K čarobnosti odrskega prikaza, vsebino katerega poleg Tanje Srednik kot njeni opori prikazuje še Kaja Dragoljevič in Ana Marija Belingar, prispevajo zdaj razigrana, zdaj bolj umirjena avtorska glasba Luke Manojloviča in Mateja Petejana, dolgoletnih Aberškovih sodelavcev, koreografija Sare Kendra in kot vselej bistveni, a učinkoviti scenski elementi in kostumi, ki so nastali iz skupinskega dela. Domiselna in predvsem zelo komunikativna predstava, ki dopušča malčkom poseg v sam potek dejanja - "*treh dejanj in sedem razdejanj*", kot duhovito poje neki song -, pri tem se Tanja Srednik zelo hitro znajde tudi v improvizaciji, je imela še dve dopoldanski ponovitvi v četrtek, 18. decembra, v Točki v Novi Gorici. Otroci in tudi učiteljice so bile navdušene nad njo, prav tako tudi navzoči Martina Trampuž, tajnica pri JSKD oz. strokovna sodelavka pri JSKD, in Majda Petejan, višja svetovalka za družbene dejavnosti pri Mestni občini Nova Gorica.

Iva Koršič

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (51)

ŽIVLJENJSKI CIKEL

Življenje je cikel neskončnih preizkušenj, ki se nenehno ponavljajo. Kar doživljamo v otroštvu, se nam ponovi v starosti. Kako to deluje? Enostavno, življenje je tako nastrojeno, da nam je v določenih trenutkih bolj naklonjeno, v drugih malo manj. Ob naturopatskem pregledu posameznika se upošteva vse, tudi, kar se je z osebo dogajalo v otroštvu. Pa pogledjmo podrobneje. Kot majhni so eni otroci bolj bolehn, drugi manj, nekateri imajo hude zdravstvene težave, zato so kar po nekaj mesecev v bolnišnici. Potem se stanje izboljša. Življenje nam je naklonjeno takrat, ko potrebujemo največ življenjske energije. Cilj vsakega človeka je reprodukcija, ko zagotovimo svoji vrsti naraščaj, takrat smo po večini z biološkega vidika izpolnili glavno življenjsko misijo. Vendar vas prosim, da upoštevate to izjavo kot veljavno za večino ljudi, ne pa za vse, saj so tudi tisti, ki svojo misijo v življenju izpolnijo brez otrok. Za veliko večino tudi velja, da jim je v obdobju, ko imajo naraščaj, življenje tudi najbolj naklonjeno. Pogosto slišimo izjave: "Ko sem bila majhna, sem imela hude težave z grlom, nenehne angine, sedaj pa tega ni več. Ko sem bila majhna, sem imela veliko pljučnic, potem je minilo. Ko sem bila majhna, sem bila zelo bolna, imela sem hudo vnetje ledvic, bila sem v bolnišnici tri mesece. Kot otrok sem veliko bruhalo, velikokrat mi je bilo slabo". Takšne in podobne iz-

jave slišim vsak dan v svoji sprejemnici. Potem pa opazim, da se jim ista bolezen ponovi v starosti, vendar v hujši obliki. Znanstveniki so že dokazali, da ima oseba, ki je imela v mladosti veliko angin, 80% več možnosti, da v starosti zboli za ulceroznim kolitisom. Tisti, ki je imel v otroštvu vnetje ledvic, bo imel v starosti veliko več možnosti za inkontinenco, vaginalna vnetja, prostatitis idr. Kdor je imel veliko pljučnic, bo prej bolehal za astmo itd. Zato je smiselno delovati preventivno že od mladosti, od vsega začetka. Otroka moramo začeti krepiti čim prej in tako bolezen nekako zatreti v kali! Pri obravnavi človeka v starosti moramo upoštevati njegovo stanje v mladosti, predvsem s čustvenega vidika; ali so ga topli, je bil zapuščen, ni bil deležen prave ljubezni, je bil prevaran. Psihološke rane, ki jih doživimo kot otroci, mladi, se zelo globoko zasidrajo v našo podzavest in nam ne pustijo živeti v miru, nam ne pustijo izpolniti naše življenjske naloge. Ko pomagam človeku v starosti odpraviti bolezen, se zavedam, da moram začeti od začetka, pri otroštvu, uravnati, zglediti napačna čustva; ko to uravnam, vem, da bo šlo tudi ostalo na mesto, in sicer s celostnim pristopom, pravilno prehrano, zelišči, s pomočjo probiotikov idr. Emocije se uravnavajo zelo hitro in neboleče s pravilno mešanico Bachovih cvetnih esenc. Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIT2C,

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - Pzsa Vittoria/Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 13. januarja, ob 14. uri.

Na dan naj pridejo besede ...

Temne sence

Rojena sem v časih, ki jim pravijo časi obilja. Ne vem, če je res tako, čeprav priznam, da mi v mladih letih, kljub problemom v družini, ničesar ni manjkalo. In da sem tudi pozneje lepo živela, pa čeprav si nisem nikoli privoščila vsega, kar sem si zaželela. Vse do današnjih dni, ko se je na obzoru pojavilo strašilo, ki mu pravijo kriza in nas teži že celih pet, šest let. A vseeno nam ni ravno hudo. Lakote, mraza in pomanjkanja na srečo še ne poznamo, vsaj večina izmed nas ne.

Še nekaj je, zaradi česar se imam za srečnega človeka. Petdeset let življenja je za menoj in na srečo nikoli nisem okusila vojne. Vem, da vojne so, vse okoli nas so in trajajo vseh teh petdeset let, od kar teptam tole našo zemljo. A čeprav so vse okoli nas in jih lahko vsak dan spremljamo po televiziji, vseeno ne vemo, kaj dejansko ta beseda pomeni. Vsaj konkretno ne. Tistega groznega, nedorečenega, nečloveškega, nesprejemljivega nismo okusili. Nikoli.

Nekaj pa je vendarle ostalo. In nas teži. Neka temna senca, ki se je ne moremo znebiti in ki nam še vedno piše zgodovino in vsakdan. Nekaj neizživetega, nedokončanega. Senca vojne, ki je nismo doživeli, a jo dojemamo po naših starših, iz zgodovine in knjig ter pripovedi. Kljub temu da je nismo doživeli, je del našega življenja in našega mišljenja. Je zid in pregrada, ki boli in

uničuje.

Mama mi je kot otroku veliko pripovedovala o vojni. O ljudeh in dogodkih, nikoli o trpljenju.

Otrokom je treba trpljenje prihraniti. Ker sem bila majhna, ga nisem dojemala niti v zakulisju, nisem ga čutila. Za otroka je vse samo zanimivo, novo. Skoraj nikoli grozno. Oče o vojni ni pripovedoval nikoli. Vsaj ko je bil trezen. Včasih, ko se ga je napil, pa je v snu kričal in jokal. Najprej v domačem narečju, nato v nemščini in italijanščini. Nikoli nisem izvedela, kakšni spomini ga mučijo. A vendar me je bilo strah vsakič, ko so se ga polastili.

Podobno je z mambo sedaj, ko je starejša in včasih zaide v tisti svoj svet, med realnostjo in halucinacijami. Mučijo jo prividi, ki so vse bolj moreči. More in prividi, ki jih jaz nimam in jih verjetno ne bom nikoli imela. Ker je v njih orožje, ker je v njih strah pred nečim, česar mi nismo doživeli. Sprašujem se, koliko časa bo še z nami. Ta strah in ta mora. Ta vojna in vse, kar je z njo povezano. Srečujem jo na vsakem koraku in zdi se mi, da je še vedno med ljudmi, ne kot doživeto, ampak kot zid, kot pregrada. Tudi tisti, ki je niso (nismo) doživeli, se postavljajo na stran poražencev in zmagovalcev. Če je sploh kdo bil zmagovalec, kajti v vojni ni niko-

li zmagovalca, nikoli. Vsaj moralnega zmagovalca ne. Žal, pravljic v resničnem svetu ni, zato niti delitve med dobrim in zlom. Povsod, kjer je človek, je dobro, povsod, kjer je človek, je tudi zlo. Moja mama, o tem sem že pisala, mi je o vojni pripovedovala, kar se da objektivno. Res objektivno, kajti čeprav se je tudi ona posta-

vila na neko stran, je vse skupaj doživljala kot ženska, kot človek. In tako sem izvedela za prijazne naciste, kajti brez zamere, med vojaki so bili tudi prijazni fanti, za neprijazne partizane, za pomoč, ki je prihajala z obeh strani, za dekle, ki je bila vseh fantom, na tej in oni strani. Za svet, ki ni bil tako jasno razdvojen, kot nam nekateri pripovedujejo. In iz njenih pripovedi sem izvedela za učitelja, ki je bil fašist, a dober in pošten z otroki. In moje mame ni tepel, čeprav je govorila slovensko. Bila je najboljša dijakinja in ostala je Slovenka. In tega učitelja sem kot otrok spoznala tudi sama. Poslušala sem tudi njeno pripoved o osvoboditvi Trsta. In vedela sem za veselje vseh teh fantov in deklet, za praz-

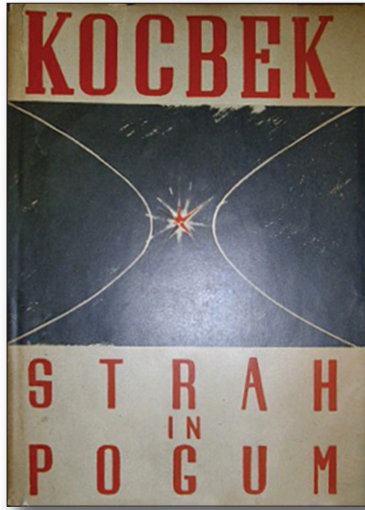
novanje ob tistem prvem maju. Bili so mladi, bili so srečni. Bili so srečni, da so svobodni, ker vojna mladim ni vseh. In izvedela sem tudi za tiste fojbe, ki nas delijo in nas bodo še delile. Dokler ne bomo priznali, da je bilo gorje na obeh straneh. Ker je bilo res tako, ker je nekeje tudi Huda jama... Moja mama je bila z zmagovalci. Imela je fanta partizana, iz Sežane. A moja mama, kot ženska in dekle, ki je živela v Bazovici, priznava, pripoveduje, da se je zgodilo. In čutim, da jo teži. Temne sence, ki ostajajo. In bodo ostale... do sprave. Do sprave v srcu in med ljudmi.

Njena družina je bila vsa na strani partizanov, brat je bil celo z rusko vojsko. Razem enega... Razen najbolj nežnega bratranca, tistega, ki ga je imela mama najbolj rada, ker je bil vedno na njeni strani in ker je bil dober zdravnik, ki je vedno vsem priskočil na pomoč. Njega ni videla nikoli več. In ne vemo, kje je v Kočevskih gozdovih njegov grob. Skupinski grob brez nagrobnika in brez imen. Brezno. Zaradi tega bratranca, zaradi tega poštenega človeka, ki mi ga ni bilo dano spoznati, in

zaradi tete in strica, ki so bežali v Argentino in celo življenje klicali domovino, vam ne bom nikoli rekla, da imate prav. Nikoli. Nikoli se ne bom postavila na nobeno stran. In bom ostala človek, v upanju, da bo človečnost zmaga-

gala. To je vse, kar so mi povedali o vojni. Oče nikoli ni spregovoril. Vem, da ga je nekaj težilo, vse življenje. Mama pa je pripovedovala rada. Ne toliko kot partizanska kurirka, kar je tudi bila, ampak predvsem kot ženska... in dekle.

Najbolj neverjetno je, da mi sedaj pripovedujejo o tej vojni ljudje,

ki je, tako kot jaz, niso doživeli. Čeprav je nemogoče opisovati nekaj, česar nisi doživel. Tudi taki, ki v času, ko so že padle vse fi-

zične meje, nosijo majice z napisi Trst je naš. Ne vem, čigav je Trst, samosvoj verjetno, kot je njegov značaj. A take majice bi lahko nosilo še na desetine narodov, ne govorim o Italijanih, ampak o Grkih, Srbih, sedaj pa še o Rusih, Romunih, Afričanih. In vem tudi, da zgodovine ne moremo spreminjati, lahko pa spreminjamo prihodnost. Tako da se črne sence ne bodo vlekly v nedogled. Tiste črne sence, ki grenijo življenje celotnemu slovenskemu narodu. Narodu, ki ne more na svetlo. Ker živi v preteklosti, ker kliče preteklost, medtem ko iz grobov kličejo nepokopani. In bi vendarle lahko sedaj gradili prihodnost, tisti, ki nismo bili tam, tisti, ki vemo, da je treba zločine, vse zločine, priznati in kaznovati, tisti, ki smo, vsaj v besedah, proti vsaki smrtni kazni. In če ni tako, naj mi kdo razloži, zakaj smo proti smrtni kazni, ko jo izvajajo v ameriških zaporih, in smo zanj, ko gre za našo zgodovino. Nismo dosledni.

Sama sem proti vsakemu maščevanju. Predvsem, ker ostane, ker mori, ker boli, ker ni krščansko. Še najbolj teži nas same. Najbolje bi bilo, da bi prišle na dan besede, besede ljudi, ne strank, besede in strah. Strah in obenem pogum. Tisti Kočbekov, kajti on je bil edini, ki ga je znal tako resnično opisati. Tako človeško opisati. In je za to tudi plačal.

Suzi Pertot

Slavnostna podelitev nagrad Naš športnik

Dobro so se uveljavili tudi zamejski športniki in ekipe

Dneve tik pred novim letom je v naši športni srenji zaznamovala predvsem druga vseprimorska podelitev nagrad *Naš športnik*. Prireditev po skupni zamisli Primorskega dnevnika, novinarskega in programskega oddelka deželnega sedeža RAI, spletnega portala Slosport, Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, Radia in Televizije Koper ter Primorskih novic je bila 29. decembra 2014 v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, v živo sta jo prenašala tržaški in koprski radio, oddajo sta na odru vodila Valentina in Marko Sancin. Programski strukturi sta že od poletja skupaj snovali

solkanskih Soških elektrarn, svetovna prvaka v slalomu na divjih vodah Luka Božič in Sašo Taljat. Drugi je bil izolski jadralce, olimpijec Vasilij Žbogar, tretji števerjanski odbojkar Loris Mania', šesta pa Čupina jadralka Jaš Farneti in Simon Sivitz Košuta. Pri moštvih pa je slavilo nogometno društvo Gorica, slovenski pokalni prvak, pred nogometaši Kopra, košarkarji Jadrana in nogometaši Krasa. Sama podelitev je bila dokaj odmevna in je dobro uspela, z razliko od prejšnjih izvedb Našega športnika je bila prisotna velika večina nagrajencev, manjkali so pač le tisti, ki so bili zasedeni s tekmovalnimi obveznostmi in torej

Foto Damj@n

televizijsko in radijsko produkcijo okoli dogodka, športni novinarji iz omenjenih medijskih hiš pa so bili pristojni – v paritetni komisiji šestih časnikarjev z vsake strani meje – za izbor najboljših posameznikov, posameznikov in ekip za sončno leto 2014. Pri dekletih so vnovič za najuspešnejšo razglasili idrijsko gorsko kolesarko Tanjo Žakelj pred portoroškima jadralkama Veroniko Macarol in Tino Mrak ter koprsko tenisačico Andrejo Klepač. Tržaška namiznoteniška igralka Ana Bržan je bila kot zastopnica zamejskih športnic v izboru šesta. Med moškimi sta tokrat prevladala kanuista

opravičeni. V dvorani so bili tudi legenda slovenskega športa, olimpijonek in član Olimpijskega komiteja Slovenije Miro Cerar, predsednik ZŠSDI Ivan Peterlin in predsednica Športne zveze Koper ter urada za manjšine pri OKS Sonja Poljšak. Priznanja so podelili velikani slovenskega športa v Italiji, šahovski mojster Pino Lakovič, nekdanji svetovni prvak v umetnostnem kotalkanju Samo Kokorovec in veteranski svetovni prvak v hitri hoji Fabio Ruzzier. Za glasbeno kuliso dogodka je poskrbel priznani in energični ansambel Kraški ovčarji.

HC

JURIJ PALJK

TAKO PAČ JE!

1

“Tako pač je”, je rekla gospa v trgovini pred časom, ko sem jo vljudno opozoril, da so mi prodali pokvarjeno blago. Nobenih težav nisem povzročal, samo povedal sem, da bi pokvarjeno “robo” odstranili s polic in ne bi je še komu prodajali.

“Tako pač je”, je rekel znanec, ko sem mu med pogovorom omenil, da s sinom Luko vsak dan dobesedno trpi, ko na poti v Gorico iz Vileša do krožišča pri Štandrežu prehitiva več kot deset praznih tovornjakov s slovensko registracijo, in veva, da se že vračajo v Slovenijo, od koder so ponoči v Italijo pripeljali hlode slovenskega lesa. Hlode, ne desk. Hlode prodaja Slovenija, kot hlode prodajajo afriške “banana republike”, kot hlode prodajajo najbolj nerazvite svetovne kolonialne države, v katerih peščica ljudi z lesom služi na račun skupnega dobrega. Da gre za peščico ljudi, ki na Slovenskem ropajo skupno imovino, sem izvedel iz nedavne dobre televizijske oddaje po nacionalni televiziji, kjer so navedli tudi imena teh, ki ropajo, razprodajo surov les v Italijo in Avstrijo. Nič se ni zgodilo ne po oddaji in ne do danes, vsakodnevna vožnja praznih tovornjakov na avtocesti me prepričuje, da se grabež in sramotna razprodaja slovenskih gozdov nemoteno nadaljuje.

“Tako pač je”, je vdano ob koncu svoje izpovedi povedala izobraženka, s katero sem se pogovarjal o tej slovenski sramoti, kar razprodaja gozdov vsekakor je. Povedala mi je, da ima brata, ki je ostal na gorski kmetiji, ona je odšla v svet, kot toliko od nas, ki smo se rodili na kmetih. Po ubijalskem lanskoletnem žledu, ki je grobo načel slovenske gozdove, je njen brat mislil, da bo kaj zaslužil, če bo sam najprej očistil lasten gozd in potem še sosedovega. Kdor je kdajkoli delal drva, ve, kako je treba garati v gozdu, ko pripravljáš les, drva. Po večmesnem garanju, ko je očistil posledice pogubnega žleda v lastnem in sosedovem gozdu, je potegnil črto in gospa je dodala: “Moj brat mi je skrušen priznal, da z delom v svojem in sosedovem gozdu ni zaslužil niti za ščepec soli!”

Zapeklo me je, pomislil sem na slikovito prispodobo, ki jo je kot umetnica uporabila, saj sol na rani peče. In je dahnila: “Tako pač je”. “Tako pač je”, je rekla sodnica, ko sem ji pred časom rekel, da je nesramno, kako je leta in leta gledala stran, ko so ji dobesedno pred nosom okradli vso dolino, ko so plenilci razprodali skupno dobro, uničili tovarne in se okoristili na račun ljudi. V zameno pa je trdo in naravnost brezsrčno preganjala pijance in voznike, ki so storili prometne prekrške.

“Tako pač je”, je rekel kolega, ko sem ga med

pogovorom vljudno opozoril, da bi lahko vseeno vsaj malce pazil na jezik, če že dela v sredstvih javnega obveščanja.

“Tako pač je”, je rekel policist, ko je pred časom pri Štandrežu na slovenski strani državne meje z merilno napravo meril hitrost voznikov in za dobrodoščilo s kolegom delil globe italijanskim voznikom, ki so namesto s predpisano hitrostjo petdeset kilometrov na uro prihajali v Slovenijo s hitrostjo šestdeset kilometrov na uro. Čakal sem prijatelja, opazoval in sem dobesedno trpel, ko sem gledal te pošastne dobrodoščice tujcem, ki prihajajo v mojo domovino, in sem ga zato vljudno opozoril, da se mi zdi vse skupaj nedostojno, če že ni nesramno, da to nima zveze z nobenim predpisom, da je to samo kaznovanje ljudi, skregano s pametjo. Dolgo je molčal, a sem vztrajal, ko me je bil sit, pa je rekel le: “Tako pač je”!

In ta “Tako pač je”! je rekel tudi eden tistih “zlatih upokoјencev”, kot v pogovornem jeziku v Italiji imenujemo upokoјence z visokimi pokojninami, ki so sad drugih časov in srečnih zaposlitev, gotovo pa ne samo sadovi dela. Umirjeno smo se v naključni družbi pogovarjali o dejstvu, da danes pošiljajo v pokoj ljudi s sramotno nizkimi pokojninami, ki se vrtijo okrog 500 evrov na mesec in že danes komaj zadostujejo za golo, skromno preživetje, jutri pa bodo gotovo te mikmerne pokojnine v domovini večine ljudi moje generacije pomenile edinole trdno garancijo za socialno dno, za socialne težave, da o drugem niti ne pišem. Govorili smo o tem, da mi prav, ker se govori samo o “pridobljenih pravicah, ki so nedotakljive”, medtem ko ni nikjer slišati niti ene same besede, da so prav te “nedotakljive pravice” vzrok današnje in jutrišnje nesreče drugih, večine teh ljudi, ki danes odhajajo v pokoj s sramotno nizkimi pokojninami. Ti ljudje že itak osramočeni hodijo v pokoj, ker vedo, da so jim vzeli vse dostojanstvo, ko so jih ponižali na raven socialnih problemov. Najprej so jim okradli tovarne, podjetja, nato so jim vzeli pravišnji in pravični zaslužek, končno so jim še dali gotovost, da jim bo na stara leta hudo. Srečnež, ki je bil v pogovoru med nami, je šel v pokoj že pri dopolnje-nih petdesetih letih, morda je imel kako leto več, a ne dosti, ima pa danes višjo pokojnino kot večina tistih, ki smo zaposleni in nam bodo delovno dobo potegnili do 70. leta starosti. Poslušal je, udobno oblečen, s še bolj udobnimi čevlji na nogah, sproščen, ravno se je vrnil s potovanja, o katerem bi nam rad govoril, a ga nismo imeli ne volje in ne časa poslušati.

“Tako pač je”! je rekel in šel.

“Tako pač je”, smo si rekli tudi sami in se razšli.

Cerkev sv. Ivana v Gorici / 6. Božični dobrodelni koncert v spomin na dr. Mirka Špacapana

Božične melodije in prodorne misli Marija Čuka

Sedem let je že minilo, odkar je neizprosna bolezen kruto in mnogo prezgodaj odtrgala iz naše sredine dr. Mirka Špacapana (Lanus Argentina, 20. 11. 1953 – Videm, 23. 11. 2007), ki je kot skavt, športnik, pevec, pevovodja, glasbenik, aktiven član stranke Slovenska skupnost, v kateri se je še posebno v zadnjih letih pred smrtjo kot deželni svetnik zagrizeno prizadeval za pravice naše narodne skup-

drugih prej omenjenih organizacij, ljudje, ki so poznali Mirka Špacapana in cenili njegovo razvejeno razdajanje na različnih področjih. Po nežnem glasbenem uvodu, ki ga je na citre poklonila Gabrijela Vidmar, je v imenu organizatorjev spregovoril dr. Damijan Terpin in se zahvalil vsem, ki so pripomogli k uresničitvi tega doživetega spominskega večera, seveda tudi župnemu upravitelju

Slovenskega pastoralnega središča v Gorici Marijanu Markežiču. Tudi Markežič je imel kratek nagovor, v katerem se je spomnil, da je zadnjič govoril z Mirkom prav v tej cerkvi. Priставil je še božično voščilo, rekoč, da je Jezus, mali Bog - Božič prišel med nas, da bi mi vsi postali bolj človeški in bolj Božji. "Če se srečamo z njim, Vsemogočnim, je to sreča. Če Njega postavim na prvo mesto, potem bodo vsa moja nadaljnja srečanja z vsemi ljudmi res srečanje". Zato je vsem zaželel veliko takih

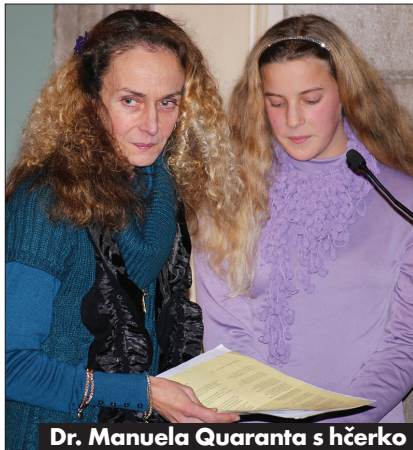

OPZ F.B. Sedej

Aleš in Jurij Lavrenčič, za njima Sanja Vogrič

nosti v Italiji in bil vsakomur v pomoč in prijeten sogovornik. Vsakogar je obdaril s svojim odkritim nasmehom in pustil za seboj neizbrisne sledi. Da bi spomin nanj nikoli ne zbledel, vsako leto prirejajo Zveza slovenske katoliške prosvete, Prosvetno društvo Podgora, Združenje cerkvenih pevskih zborov, Slovenska zamejska skavtska organizacija, AŠD Olympia, Slovenska skupnost in Krožek Anton Gregorčič, Božični koncert, katerega prostovoljni prispevki so namenjeni neprofitnemu društvu *Paliativna oskrba - Mirko Špacapan Ljubezen* za vedno iz Vidma, ki nudi pomoč pri negi onkoloških bolnikov. Ustanoviteljica in predsednica tega onlusa je Mirkova žena dr. Manuela Quaranta. Letošnji božični koncert, šesti po vrsti, je bil prvič v cerkvi sv. Ivana v Gorici, ki so jo dodobra napolnili, poleg predstavnikov iz vrst Slovenske skupnosti in

Dr. Manuela Quaranta s hčerko

kom interpretirala Sanja Vogrič, zelo dejavna članica Mladinske gledališke skupine O'Klape, ki deluje pod okriljem Skupnosti družin Sončnica. Ob koncu pa je Angelica Špacapan, Mirkova hčerka, recitirala pesem *Gorica* Alojza Gradnika v slovenskem izvirniku in angleškem prevodu, za katerega je sama poskrbela. Njena mama Manuela pa je isto pesem podala v italijanskem prevodu Mirka Špacapana; čisto po naključju ga je našla med njegovimi listi. Za priložnostni govor so prireditelji večera povprašali pesnika in novinarka Marija Čuka, čigar govor, ki se ni zaustavil le ob spominu na Mirka, s katerim je imel sicer različne stike, ampak pri izzivih, ki jih je zapustil v svojem času za nas čas. Njegov govor zaradi klenih, odkrito izrečenih misli o jeziku, ki je bistvenega pomena za nas, o naši razdeljenosti, o naši soli in še o marsičem, kar se nas tiče, objavljamo v celoti, saj se je resnično dotaknil zavesti navzočih. Ob koncu se je dr. Quaranta Špacapan zahvalila vsem, ki so sooblikovali ta občuteni večer in darovali za onlus. Strnjeno je obnovila lanske dejavnosti društva, ki tudi v teh hudih časih ohranja prisotnost zdravnika in psihologa za bolnike, njihove svojce in zdravstveno osebe, ki deluje v društvu, ter omenila prireditve, ki jih je le-to organiziralo za zbiranje prepotrebni sredstev. Ker je tudi Mirko rad zahajal v družbo prijateljev in z njimi pokramljal, se je tudi ta lepi večer sklenil s prijetnim srečanjem v bližnjem Domu Franc Močnik.

IK
(več fotografij na www.noviglas.eu)

Ljubezen za vedno. Vznemirljiva sintagma v zvezi z Mirkom Špacapanom, a ne le z njim, ko začnem nocoj ta dvogovor, ki se sprošča v večgovor z vami, ki naj bo vzmet mislim, temu obrabljenu blagu, ker misel ni več misel, sodobnost misel črti, naš čas ljubi krik in ustenje besed brez misli, najbolje je, da je misel kot tisto čudno, a močno čislano skrotovilo, ki je naokrog prazno in notri votlo. To štrli iz današnjosti, ne-popisna površnost in udinjanje najglasnejšim, ki s kriki prekrijejo vsebine, naj gre za politiko ali gospodarstvo ali še kaj drugega. Moč praznega je bila vedno magnet za razseljene množice, za ljudi brez trdne zavesti in samospraševanja o sebi in družbi, za ljudi, ki celo zanikajo lastno izvornost s tem, da potuhnejo pripadnost lastni duši, celo jeziku, celo narodu, celo ljubezni.

Gre za službovanje hlapčevstvu, kar povzroča grozljivo posledico - izgubo svobode. Mirko Špacapan je bil na nasprotnem bregu toka te reke praznega, a na tem mestu ne gre govoriti o človeku, o katerem je bilo skoraj vse povedano in zapisano, ljudje, malo jih je, ki pustijo sled v svojem, premikajo stopinje tudi v sedanjem, našem in še naslednjem času. Gre za zapuščino misli, ki brez prestanka dreza zavesti in čustva, gre za bogastvo svobode, gre za držo dejavnega vstopanja v življenje, družbo, narod, kar je skorajda izginilo iz naše zamejske perspektive, kjer gre večinoma prej za klišejsko hlapčevanje logikom večinskih strankarskih armad kot službovanje človečanskim razsežnostim, ki so povezane z narodnostjo in narodnim, v našem primeru slovenstvom, tako da je vsa ta četica hipnih in prilagodljivih reformistov, ki nič ne reformirajo, slab odsev koristolovcev kjerkoli na Apeninskem polotoku. Ampak nič hudega. Nihče od teh ne bo pustil odtisa svoje stopinje ne v politični ne v kulturni ne v kakršnikoli zgodovinski skrinji, tam ostajajo le misli in dejanja ljudi, ki delajo za svoj narod, za njegovo uveljavitev, svobodo, samostojnost in enkratnost, kar velja za vse, prav za vse, pa naj gre za Italijane, Francoze, Nemce in vse ostale na tem svetu. Le kdor je delal in dela za svoj narod in izhaja iz narodnega semena, ostaja zapisan v zgodovini in bo ostal v njej tudi v tem času propadajoče globalizacije, priseljenosti, mešanja polti. Sodelovanje, strpnost, kolegalnost Da, izumiranje in opuščanje lastnega narodnega jaza NE. Vsa ostala pritlehna dialektika brez avtonomne misli in vesti diši po odpadništvu, če ne hušjem. Vsi veliki politiki, če se omejimo le na to krhko in močno kvarljivo dejavnost, ki jih čas ni zbrisal iz spomina, so delovali za svoje ljudstvo, za svoj narod, za njegovo svobodo, za močno zavest. Konec koncev je tudi evropsko povezovanje povezovanje narodov, kjer je tudi slovenščina med uradnimi jeziki, celo v Bruslju upoštevana, razen pri nas, tu, kjer smo doma. Govoriti o neki metakulturi in nadnarodnosti je spodbujanje k nič, ampak ne filozofskemu, temveč pravemu nič. Kulture, ki je izraz vseh kultur, ni in ne more biti, vse civilizacije so živele in živijo na osnovi lastnih, avtohtonih, plemenskih, nacionalnih kultur, sicer bi bili kot v Orwelovi Živalski farmi - sužnji Velikega očeta, ki ne diši po božjem, marveč po trinoštvu. Razseljeni, brez izvornosti, tehnokratski in robotizirani ljudje brez duše. Vem, da je dandanašnji govoriti o duši ciničnim izvrševalcem strankarske discipline vladajočih rimskih gospodičev nekaj povsem brezpredmetnega, a brez duše, čustva, ljubezni je svet siv in brez perspektive, goli racionalizem števil in denarja brez globljega smisla in vsebine, je stopinja v pogubo.

Živimo čas vladavine mnogih protislovij. Tudi v naši majhnosti. Prišli smo tako daleč, da je strankarska pripadnost pred narodno, zaradi česar smo najbrž svetovni rekorderji v slaboumju, saj se nikjer kaj takega ne dogaja. Zato pa se počasi razkrajamo, skoraj nas ni več. Povsem smo pozabili na svojo izvornost. Mislimo, da smo se naselili na ta svet z lune, sami od sebe in da sami od sebe obstajamo. Pa ni tako. Če je vseh ali ne, tako manjšini kot italijanski večini in kot Slovincem v Sloveniji - smo del slovenskega naroda! Zato pa smo slovenska narodna skupnost v Italiji. To velja za privržence tako imenovane levice, ki je v Italiji ni več, kot za privržence tako imenovane desnice, ki v primeru manjšin sploh ni jasno, kaj to je, mogoče bi nam to lahko razložil eden od dveh deželnih svetovalcev, saj se ve kdo. Čas protislovij in grozljive razklanosti, kar je sicer slovenska zgodovinska značilnost, čeprav smo se znali Slovenci v najbolj ogroženih legah poenotiti, tega ne znamo le v zamejstvu. A ogroženi smo bolj kot kdajkoli prej. Nekaj primerov.

Navidezna demokratičnost naše dežele nas bo pod krinko reformizma in varčevanja zelo hitro razvodenela in zbrisala z zemljevida. Ukinjanje in povezovanje krajevnih uprav je lahko upravičeno v močnem večinskem okolju, ne pa za manjšinske narodne skupnosti. Ko formalno ni več zapisano občina Števerjan, Doberdob ali Dolina, takrat z gledišča narodne samobitnosti in prisotnosti izgine del tebe, del manjšine. To je tako jasno, da bolj preprosto ne more biti. Manjšinska skupnost pa mora imeti na razpolago vsa sred-

Marij Čuk

stva, da se ohrani, razvija in prispeva svoj delež kulturne izkušnje splošnemu dobremu v prostoru, kjer živi. Ta sredstva, pa naj gre za denarno, pravna ali drugačna, mora zagotoviti državni aparat. Ne gre za privilegij, ampak za zagotavljanje enakosti in enakopravnosti, kajti če mi vzamejo to, po čemer sem razporejen in kolikor toliko avtonomen, nisem več enakopraven. Govoriti o privilegijih v primeru narodnih in jezikovnih manjšin je poldo in nepošteno.

Ogrožamo pa se tudi sami. Mazohisti brez primere. Spreminjamo terminologijo in dejavnosti, češ da so se časi spremenili. Izgovori, opra-

vičila, iskanje stranpoti in raba umazane zaudarjajoče vode, da bi si sprali vest, kajti čas se še nikoli ni spremenil, spreminjajo se ljudje, kot se tudi zgodovina ne spreminja, ampak se stalno ponavlja, ciklično, kot življenje, ki se vedno znova in znova rojeva in ni nič drugega kot življenje. Mogoče v avtomobilu in letalu namesto na konju in oslu, v svojem bistvu pa le in vedno življenje.

Govorimo o slovenski soli, a slovenskega ima bolj malo. Sedaj smo jo prekrstili kar tako, čez noč, v dvojezično, celo sporočila ravnateljstev niso več v slovenščini, čeprav na tablah na pročeljih stavb piše, da gre za slovensko šolo. Zakaj? Ali s tem delamo uslugo italijanskim staršem? Ne. Kako naj se ti naučijo našega jezika, če podpiramo njihovo intelektualno in človeško lenobo? Pa celo v "našem" glasbenem šolstvu že poteka pouk v tujem, ne v slovenskem jeziku. Čemu? In potem slepomišimo in govorimo o slovenstvu in vrednosti jezika!

Takih primerov je v našem vsakdanu in naših dejavnostih čedalje več: v športu, kulturi, prosveti in tako naprej in tako naprej. Kdo je kriv tega propadanja, te izgube zavesti o določenosti, če ne mi sami? Ali v odnosu z oblastmi, v družbi, v družini, na zabavah uporabljamo svoj jezik? Da nas večinec ne razume? Kako to, saj mi zagotavljate, da živimo na dvojezičnem področju, da je ozemlje tridesetih in več občin v Furlaniji Juljski krajini dvojezičnih, kar pomeni, da prebivalci vsaj tam in vsaj pasivno obvladajo oba jezika, italijanščino in slovenščino... Nekaj je s tem narobe, kot je narobe z našo enotnostjo. Kako naj bomo enotni, če ne čutimo več narodne pripadnosti? Kako naj bosta enotni dve duši dveh krovnih organizacij, če pa sta dve duši? Katera je prava? Zgodovinski spomin je neizprosni in bo pokazal, kdo dela pod soncem za narodni obstoj, kdo v senci nekega državnega političnega sistema. To se je vedno dogajalo, v slovenskem narodu še posebej. Zgodovina je na primer neizpodbitno ožiglasala slovenske nemškutarje pred sto in več leti. Zgodovine in življenja ni mogoče relativizirati, kot to delajo preštevilni revizionisti, v zgodovinskem dogajanju je ena resnica, ni več resnic, ki bi bile uporabne ob vsakršnih potrebah in za dnevno, ideološko rabo. Nacizem in fašizem sta zlo. Ta je resnica in nad resnico ni mogoče oblikovati sence dveh spominov, dveh pogledov, dveh resnic.

Vse, kar sem, je moj jezik, je zapisala Vesna Milek, potem ko si je ogledala uprizoritev Tugomera v ljubljanski Drami. Svetujem, da si jo vsi ogledate in da bi predstava zaživela tudi na našem koncu. Je pretresljiva. Kako uničiti narod? Tako, da mu izbrisše zgodovino. Ko mu izbrisše zgodovino, mu izbrisše jezik. Če izbrisše jezik, izbrisše kulturo, njegovo identiteto. Tudi ta je eden od možnih genocidov, ki se mu je nemogoče upirati, ker tam zunaj ni oprijemljivega sovražnika. Danes se kulturni genocid dogaja perfidno in k temu razkroju kulturne identitete pomagamo vsi. Najprej z ignoranco in omalovaževanjem vsega, kar naj bi bilo naše. Zato besede o pomenu naše kulture in jezika zvenijo bolj prazno in nesmiselno kot kdaj prej, ker so močno v neskladju z dejanji. Pisana in govorjena slovenska beseda še nikoli ni imela manjše vrednosti, še celo sami se prepričujemo, da ne govorimo slovensko, marveč neko čudno gorico, zamejščino. Ampak tu ne gre razpredati z jezikoslovnimi argumenti, ki bi z lahkoto ovrgli take teorije. Novim generacijam je treba nuditi prihodnost v slovenskem jeziku, ki je jezik pripadnosti in ne le zgolj orodje sporazumevanja. Ampak kako naj zarišemo tako perspektivo, če je ne vidijo tisti, ki vodijo manjšino? Današnji krizni časi so priložnost, ko se morata zbrati pogum in modrost, da se določijo prioritete, ki bodo krepile slovensko nacionalno zavest, je povedal novoizvoljeni predsednik Društva slovenskih pisateljev Ivo Svetina, in to velja za celotni slovenski rod.

Eh, da, dragi Mirko Špacapan. Spominjam se najinega dvo-govora v Mavhinjah pred nekaj več kot sedmimi leti, kjer si javno predstavljal knjigo mojih pesmi. Zmislilo si se najbolj ustavil ob jeziku teh pesmi, jeziku, ki je nosilec sporočila in duše. Res je. Vse, kar sem in znam, je moj jezik. Jezik je naše otroštvo, je otroštvo naših prednikov, so vse zgodbe in izkušnje, ki se prenašajo iz roda v rod, so bolečine, so hrepenenje naroda. V jeziku je vsa naša zgodovina. V jeziku smo mi. Do kdaj?